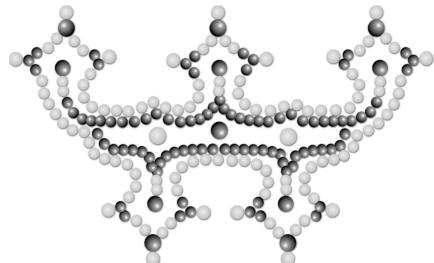

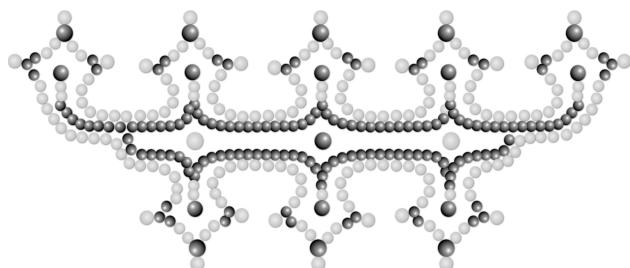
Лукаттан
Үөрүүлээк
Һурак

**ЛУКАТТАН
ҮӨРҮҮЛЭЭК
ҺУРАК**

**Библияны тылбаастыр институт
Москва, 2002**

**Лукаттан Үөрүүлээк Ҕурак
Һака тылынан тылбаас**

Тылбаастааччы:
Н. А. Попов

Тахаарал редактордар:
Н. М. Артемьев, Е. С. Бетту, Н. С. Кудрякова

Теологический редактордар:
Н. Х. Лохова, Е. А. Шатилова

ISBN 5-93943-036-8
ISBN 91-89122-80-1

© Библияны тылбаастырын институт,
2002

Бастаан биллэрийн

Кылышылыр аагааччы!

Эн иннигэр – Лукаттан тийбит Евангелие (Үөрүүлээк һурак), ити Һаџа Гэриэс һаџаттан биир кинигэ. Һаџа Гэриэс Һаџа Былышыгы Гэриэс Һаџаны гытта – ити Тажара һуруга. Кинигэттэн кинигэ төһө эмэ үйэ туркары муҗ аагыллар кинигэ көрдүк каалар.

«Евангелие» – грек омук тылыттан «Үөрүүлээк һурак» дийн тылбаасталлар. Ити көрдүк ааттаабыта Бэйэтин үөрэгин Иисус Христос. Һаџа Гэриэс һаџага түөрт Евангелие киирэр. Олор Иисус Христос ологун, үйэтин туһунан кэпсииллэр, Гини үөрэгин, туок дьиктилэри оңорбутун туһунан, Гини өлбүтүн онуга тиллибитин туһунан иттэ.

Үөрүүлээк һуракка Христос төрөөбүтүттэн маңнайгы үйэгэ туок буолбута кэпсэллэр. Ол кэмнүэ Палестинаны Рим дойду тойонноро тутар ыйаага этэ. Ол даа буолаары, онно олокоок иудейдар итэгэйэр идэлэрин һүтэрбэтэктэрэ. Гинилэргэ һокуону Моисей пророк Таџараттан биэрбитэ. Моисей кэнниттэн элбэк пророк, Мессия – Таџараттан талыллыбыт кэлиэгэ дийн, һылыктаабыттара. Мессия киһилэри аныы онуга өлүү ыйаагыттан би-хыактаак дийннэр. Үйэлэр ыккардыларыгар Вифлеемџа Иисус Христос төрөөбүтэ. Быыһанаар туһунан Үөрүүлээк һурак – киһи барытыгар һурак, канна даа олорбуттарын иһин, каннык даа тылынан кэпсэппиттэрин иһин.

Лукаттан Үөрүүлээк һүрэв түөрт Евангелиеттан муҗ үчүгэйдик һуруйар тыл коту туксуһуннарыт кинигэ. Эдэр һааныгар Лука, улакан үөрэктээк буолан, дуоктуур

этэ. Атын омуктартан араган, гини апостол Павел эрэбиллээк нирдитинэн үүлдэбыта. Бэйэтин Үөрүүлээк Һурагын бастаан биллэриитигэр Лука, урут нуруулж болтуу аагамын, илэлийн кэпсэллибит өстөрү истэммин, кэпсээбитим, диир (Лк. 1:2). Үөрүүлээк Һурак грек омук тылынан нуруулж болтуу, гинини һүүрбэччэ үйэ туркарь кас да һүүс тылга тылбаастаабыттара. Аны Лукаттан тийбит Үөрүүлээк Һурак наңардын нака тылынан таксар.

Библияны тылбаастыр институт Лука Үөрүүлээк һүргүүн тылбаастаабыт киени онуга бу үлэни түксаран талаарбыт кишилэри үтүү һанааннан өйдүүр. Аны накалар бу кинигэни төрөөбүт тылларынан агыактара диэн, үөрэбит.

ЛУКАТТАН ҮӨРҮҮЛЭЭК ҮУРАК

Һака тылынан тылбаас

1 АҢАРА

Өскө инникии билэрии

¹ Барыбытыгар билиллэр өстөрү, аны үгүс киһилэр нуруйар буолбуттар. ² Биниэкэ ону биллэрбитеттэрэ мун маңайгыттан көрөөччүлэр, үөрэтээччилэр Таңара нуругун. ³ Мин һүбэлэнним, барытын үтүөтүк* билэн бараган, эниэкэ, кылышылаак Феофил, итини нуруйуокпун кэнни кэнниттэн. ⁴ Ити үөрэк лапкатын, туокка үөрэт-тэрбиккин, эн үчүгэйдик билииеккин.

Иоанин Һүрэктээччи төрүүрүүн түүнан һылык

⁵ Ирод үйэтигэр, гини Иудейдар ыраактаагылара эрдэгинэ**, Захария ааттаак таңараһыт киhi баар этэ. Гини Авий урдуүттэн. Гини Лиисэ ааттаак дъактара Аарон урдуүттэн этэ. ⁶ Гинилэр элэ һүрэктэринэн таңараһыт этилэрэ. Таңара нуругунан, аныны оюорбокко олорбуттара. ⁷ Лиисэ оголоммот дъактар буолан, гинилэр кырдъар хаастарыгар диэри огото нуоктар. ⁸ Биирдэ Таңара иннитигэр Захария үлэлиир артына кэлбит.

* 1:3 *Үтүө* дуу *өтүө*.

** 1:5 *Эрдэгинэ* дуу *ирдэгинэ*.

⁹ Гини Таңара Дьиэтигэр киирэн, агабыттар идэлэринэн, миннүүгэс һыттаак буруоннан буруолатар кэмэ кэлэн, алаастаабыт. ¹⁰ Онтон аластыны һыттагына, элбэк дьон та-хаара Танажараага үнэ турбута. ¹¹ Ол кэмнэ Захария аттыгар Танажара Ангела кэлбит. Гини буруолатар нир уча диэки өттүгэр көстөн турбут. ¹² Захария ону көрөн, хааппыт, куттана ханаабыт. ¹³ Ангел гиниэкэ диэбйт:

— Захария, куттаныма, эн үнэн көрдөнөргүн Танажара истибитэ. Лиисэ дъактарын уол огону оголонуога, онтугун Иоанн диэн ааттыаң. ¹⁴ Эн үөрүөн, бэсэлээргиэн, ого төрөөбүтүн истэн, бары дьон үөрүөгэ, ¹⁵ гини Тойон Танажара иннигэр улакан ааты ылыага, кайдак* даа үүхыл арагиины онтон атын арагиины испэт буолуога, эн ого өссүө иньетин инигэр һытан, Айыы Тыыныттан туолуога; ¹⁶ Израиль элбэк дьонун гини бэйэлэрин Тойон Танажараларыгар төнүүнэриэгэ. ¹⁷ Гини улакан тыыннаак, күүстээк илдьит Илия көрдүк, Танажара кэлэрин иннигэр кэлиэгэ. Агаларын һүрэктэрин оголоругар төнүүнэрээри, мөккүүннээктэри үтүө һуолунан ыытаары, Тойон Танажара кэлэригэр бэлэмнээбйт** дьонун көллөрөөрү.

¹⁸ Захария Ангелтан ыйыппыт:

— Мин итини кайдак билиэмий? Мин кырдьагас ки-хибин, дъактарым даа кырдьар хааныгар тийбит.

¹⁹ Ангел һаңарбыт:

— Мин аатым Гавриил, мин Танажара илдьитэбин, Гини минигин үөрүүлээк һурагы эниэкэ кэпсиецкин ыыппыта. ²⁰ Эн мин һаңаларбар итэгэйбэтэгиү иин, ол үүн кэлиэр диэри һаңатаа һуок һылдыаң.

²¹ Дьон Захария Танажара Дьиэтигтэн таксарын үүтэн турбут, үүтэ һатаан, өр кэлбэтиттэн одургаабыт. ²² Захария, Танажара Дьиэтигин инигтэн таксан, кими даа гытта котон кэпсэппэт, илиилэринэн агай һапсыйар. Кинилэр

* 1:15 *Кайдак* дуу *кайтак*.

** 1:17 *Бэлэм* дуу *бэлэн*.

барылара таайбыттар, гини туок эрэ* көстөрүн көрбүт быңылаак диэн.²³ Үлэлиир кэмэ ааспытын кэннэ, Захария дьиэтигэр төннүбүт.²⁴ Ол күттэр ааспыттарын кэннэ, Лиссэ дъактар ыараапптын туунан биэс ыйы һупту кистии һылдыбыта, онтон һаңарбыта:

²⁵— Ити Таңара миниэкэ оңорбута, Мин кырдъар хааспар Гини минигин аһыммыта, дын мин туспунан құнаганык һаңардан бүтүөгүн.

Иисус төрүөгэ диэн һылыктар

²⁶Лиссэ алтыс ыйынан ыаракан эрдэгинэ, Таңара Гавриил Ангелы ыыппыт Галилея дойду Назарет ааттаак гуоратыгар.²⁷ Оччого эдэр қыыс Иосиф киини гытта қыттыһаары кәпсэтилээк этилэрэ, эр киһитэ Давид урдуһуттан этэ. Эдэр қыыс аата — Мария.²⁸ Ангел, гини дьиэтигэр киирээт, һаңарбыт:

— Үөр, Дъоллоок! Таңара энигин гытта! Бары дъактардартан эн эрэ талыллыбытың.

²⁹Мария Ангелы көрөн, итинник һаңалары истэн, һааппыт, гини кайдак буолан ити көрдүк** дороболохор диэн.³⁰ Гиниэкэ Ангел диэбит:

— Мария, куттаныма, Таңара эниэкэ үтүөнү оңордо!³¹ Эн хотору ыараатыаң, Уол огону төрүөң, Гинини Иисус диэн ааттыаң.³² Иисус дыңијо улаканык қылышылатыага, Гинини Тойон Таңара Уола диэн ааттыактара. Тойон Таңара Гиниэкэ Давид престолун биэриэгэ, Гини агатын ыйаагын тута олоруога,³³ Иаков урдуһугар Гини һупту Ыраактаагы буолан олоруога, ыйаагы тутара қанаң даа үнуга һуок бүолуога.

³⁴— Кайдак ити буолуой, мин аны эрбин билбэппин? — диэн Мария Ангелтан ыйыппыт.

³⁵ Гавриил Ангел кардары һаңарбыт:

---

* 1:22 Әрэ дуу ирэ.

** 1:29 Ити көрдүк дуу итигирдик.

— Эниэкэ Айыы Тыына киириэгэ, эн Барыттан Үрдүкүү Күүхүн ылышаң. Ол иһин энигиттэн төрөөбүт огоң Айыы онтон Таңара Уола аттаныага.³⁶ Эн урууң Лиисэ, кырдьагас даа буоллун, уол огону оголонуога. Гини каһан да ыаратыя hyoga, диир этилэрэ, аны гини ыаракана алтыс ыйя барда.³⁷ Таңара һанаата каһан да күүхэ hyok каалыша hyoga.

³⁸ — Мин Тойон Таңара камнаһытабын, — Мария диэбит, — эн һаңарбытың көрдүк буоллун. Гавриил Ангел Марияттан барбыт.

Мария Лиисэни гытта көрсөр

³⁹ Ол күннэргэ Мария иэдэйэ-иэдэйэ барбыт Иудея дойду кайалардаак гуоратка. ⁴⁰ Гини киирбит Захария диэтигэр, Лиисэни гытта доороболоспүт. ⁴¹ Лиисэ Мария, кэлэн, доороболоһорун истээт, быарын иһигэр огото мөңөрүн һэрэйбит, гиниэкэ Айыы Тыына биллибит. ⁴² Лиисэ үөрбүччэ һаңарбыт:

— Бары дъакталлартан дьоллоок, эн бааргын! Тойон Таңара эн огогун алгаабыта!⁴³ Кантан ити миниэкэ Таңарам иньэтэ кэллэ?⁴⁴ Эн доороболоһор һаңагын истэммин, испэр огом, үөрэн, мөңтө.⁴⁵ Итэгэйбит Дъактар дьоллоок, ол иһин Тойон Таңара Гиниэкэ һаңарбыт һаңатын туууга!

⁴⁶ Мария һаңарбыт:

— Мин кутум Тойон Таңараны каайгыыр,⁴⁷ онтон Быыһыыр Таңарабыттан үөрэбин, бары тыыммынан!⁴⁸ Гини минигин көрөн талбыт, Бэйэтин үлэһитин. Мантан инни диэк маанылыактара Минигин, дьоллок диэктэрэ.⁴⁹ Күүстээк миниэкэ улаканы оңорбута — Гини аата айыы буоллун!⁵⁰ Гини бары урдустан-урдуска аһынааччы Гинини олус һаныллары.⁵¹ Гини Бэйэтин күүстээк илиитин чылкытын көтөкпүтэ, мөккүөннэр һүрэктэрэ қуһаганын билэн, гинилэри биир-биир ыытаттаабыта.⁵² Престолтан үрдүк үлэгэ күүстээктэри

баппыта, һыннагастары көтөкпүтэ. ⁵³ Аччыктарга барытын биэрбитэ, баайдары туога даа һуок ыыппыта. ⁵⁴ Таңара Израильгэ көмөлөспүтэ, Бэйэтин көмөһүтүгээр, үтүөтүн өйдөөн, ⁵⁵ Гини агаларбытыгар һаңарбытын көрдүк, А враамна, гини оголоругар, бары үйэлэргэ.

⁵⁶ Мария Лийсэгэ үс ыйы ыалламмыта, онтон бэйэтин дьиэтигэр төннүбүтэ.

Иоанн Һүрэктээччи төрүүрэ

⁵⁷ Лийсэ төрүүр кэмэ кэлэн, уол огону оголоммута. ⁵⁸ Гини оголоммутун истэннэр, ыалларын гытта уруулара, Таңара алгырыттан бэйэтин гытта үөрбүттэр. ⁵⁹ Ого аксыс құнүгэр быһаары кэлбүттэр. Гиниекэ агатын аатын, Захария диэн биэрээри һүбәләммиттэр. ⁶⁰ Оччого ого иньэтэ быһа һаңарбыт:

— һуок! Гинини Иоанн диэн ааттыакка.

⁶¹ Лийсэгэ һаңара һатаабыттар:

— Эн урдускар ким да һуок этэ итинник ааттаак киһи!
⁶² Гинилэр ого агатыттан илиилэринэн көллөрөн ыйыта һатаабыттара, гини уолугар кайдак ааты биэрээри гынарын. ⁶³ Ого агата доскоону көрдөөбүт, ону биэрбүттэригэр һуруйбут:

— Гини аата Иоанн. Онтон барылара одуургаабыттар.
⁶⁴ Һол кэмнэ Захария һаңаар буолбут, гини Таңараны алгыы-алгыы олорбут. ⁶⁵ Гини ыаллара барылара күттаммыттар. Кайдак ол буолбутун, өс кэпсиллэр эбит Иудейдар кайалаак дойдуларын аайы. ⁶⁶ Барылара, итини истээччилэр, һүрэктэригэр катаан бараан һаңарбыттар:

— Оччого или ого ким буолуой? Кирдик, гинини гытта Тойон Таңара күүхэ баар эбит.

Захария һылыктыыр

⁶⁷ Иоанн агата, Захария, Айыы Тыыннаак буолан һылыктаабыт:

⁶⁸ — Туругурдун Тойон Таңара — Израиль Таңарата!
Гини Бэйэтин дыонугар кэлэн босколообута; ⁶⁹ Таңара

бињиекэ улакан Быыһааччины ыыппыта, Давид урду-хуттан, Бэйэтин Уолун, ⁷⁰былыргыттан Бэйэтин айыы пророктарынан һурак ыыппыт этэ, ол оңоруом диэбитетин оңордо. ⁷¹Ким биңигини бары өстөөктөрбүттүтэн, абааһы көрөөчүлэртэн быыһыагай; ⁷²⁻⁷³Гини биңиги агаларбытын аһыныам диэбитэ, Бэйэтэ һаңарбыт тылын өйдөөн, Авраам эңбитетигэр гэриэс тылын биэрбитэ, ⁷⁴биңиги туоктан да куттаммакка, өстөөктөрбүт илийлэриттэн босколоннокпутуна, ⁷⁵Гиниекэ үлэлиэкпит, айылаактык, кирдиктээтик һылдьарбытын көллөрүөкпүтүн, төһө тыыннаак олорорбутугар. ⁷⁶Эн, огокоонум, ааттаныаң Үрдүктэн Үрдүк Киhi пророга диэн, Таңара иннигэр барыаң һуолун бэлэмнээри. ⁷⁷Гини дьонугар быыһаныактарын биллэриэн, аныылара ырастаныактара диэн. ⁷⁸Биңиги Таңарабыт үтүөнү оңорор һанаалаак, каллаантан һырдыгы ыытыага, ⁷⁹ол тыган караңага өлөөрү олороллору үөрэтиэгэ, онно эйэлээк үйэгэ тийэр һуолу көллөрүөгэ. ⁸⁰Ого улаатан испит, қүүһүрбүт, гини өйө-hanaата қытааппыт, Гини Израильга кэлиэгэр диэри, киһитэ һуок һирдэргэ олоктонон олорбута.

2 АҢАРА

Иисус төрүүрэ

¹Ол күннэргэ император Август һүбени таһарабыт, дойдуларын үрдүнэн дьон ааксаанын аагыакка диэн. ²Ити Сирия дойдуга, Квириний баһылыктыыр эрдэгинэ дьон ааксаанын аагар һуруйуу һаңардыы төрүттэммитэ. ³Барылара барбыттар һуруттара, бэйэлэрэ олорор олокторугар. ⁴Иосиф эмиэ Галилея дойду Назарет гуоратыттан Вифлеем гуоратка, Иудейага барбыт. Гини бэйэтэ Давидтан урдустаак, ол иһин Вифлеем гини төрөөбүт гуората этэ. ⁵Гини Марияны гытта барбыт, ити ылышак дъактара, онтута ыаракан эбит. ⁶Вифлеем гуоратка Мария төрүүр кэмэ кэлбит, ⁷гини Уол Огону оголоммут,

маңнайғы, онтутун һүөһүләр аһыры һылаакыларыгар биләэбит. Ыалдыттар токтуур дыиэләригәр гиниләр ко-нуоктарын кос дыиэ булуллубатага.

Пастухтар онуга ангеллар

⁸ Һүөһүләр от аһыры һылдьар оңқолоругар пастухтар баар этиләрә, гиниләр үөрдәрин түүн кәтии һылдыбыттар. ⁹ Эмискә олор инниләригәр Таңара Ангела көстүбүт. Таңара һырдыга гиниләргэ тыкпыйт, пастухтар улаканнык күттаммыттар.

¹⁰ Таңара Ангела олорго диэбит:

— Куттанымаң, мин эңиекә, бары дъоню, бәрт үөрүүләэк һурагы эгэллим! ¹¹ Бүгүн Давид гуоратыгар, эңигини Быынаачы, Христос Таңара төрөөтө! ¹² Ман-нык бәлиэннән эңиги һаһыл Огону булуоккут: һылаакы иңгәр биләллән бараан һытарын.

¹³ Онтон турдактарына, Ангел аттыгар эмискә каллаан элбэк күүхә комуллан кәлбит, гиниләр Таңарага һаңара турбуттар:

¹⁴ — Туругурдун Тойон Таңарабыт! Гини һаныр ки-ниләригәр һир үрдүнән эйэләэк буоллун!

¹⁵ Ангеллар каллаанја төннүбүттәрин кәннә, пастухтар һүбәләспиттәр: «Тойон Таңарабыт кәпсәэбитин, Вифлеемја туок буолбутун биләэри көрө барыагың диэн».

¹⁶ Пастухтар барыак һирдәригәр диэк иәдәйбиттәр. Кәләннәр, Марияны гытта Иосифы онуга һүөһүләр аһыры һылаакыларын иңгәр биләллибит огону, булбуттар.

¹⁷ Огону көрөөт, пастухтар Ангел гиниләргэ туогу* һаңарбытын кәпсәэбиттәр. ¹⁸ Пастухтар өстөре бары дъону одуургааппыйт. ¹⁹ Мария эрэ барытын өйүгәр катаан бараан, һүрэтигәр агай тута һылдыбыт. ²⁰ Пастухтар дыиэләригәр төннүбүттәр, көрбүттәрин, истибитеттин иин Тңараны алгаабыттар; барыта Ангел һаңарбытын

---

* ^{2:17} *Tuogu* дуу *tugy*.

көрдүк этэ. ²¹ Һаһыл Ого төрөөбүтүн кэннэ аксыс күнэ баарыгар, еврей омук быһытынан, быспыттар. Һаһыл Ого төрүү илигинэ, Ангел ааттаабытын көрдүк Иисус диэн, ааттаабыттар.

Иисуһу Таңара Дыэтигэр эгэлбиттэр

²² Моисей Һокуонунан огону аластыр кэм кэлбитигэр, Гинини Иерусалимџа, Тойон Таңарага көллөрөөрү эгэлбиттэр. ²³ Таңара һуругунан: маңтайтынан, быспыттар. Һаһыл Ого Тойон Таңарага һурууллар ыйаактаак. ²⁴ Итантэн туспа, һокуонунан, ким даа буоллун, бэлэк биэриектээк: икки иньэ голубь чыычаактары дуу, икки голубь күйүүкээллэрин дуу. ²⁵ Оччого Иерусалимџа Симеон аныыттан куттанар киши баар этэ. Израиль дойду быыһанар кэмэ кэлэрин күүтэ һылдыбыт, гиниэкэ Айыы Тыына баар этэ. ²⁶ Ол Айыытын Тыына гиниэкэ биллэрбит этэ; Таңара Христоһун көрө илигинэ, өлүө һуога диэн. ²⁷ Айыы Тыына ығырытынан гини Таңара Дыэтигэр кэлбит, ол кэмџэ куччугуй Иисуһу еврей омук быһытынан, Һокуон кату кэргэттэрэ огону эгэлэн кэлбиттэр. ²⁸ Симеон Иисуһу илиитигэр ылан бараан, Тойон Таңарага ис һүрэгиттэн һаңарбыт:

²⁹ – Тойон Таңара, аны Бэйәң үлэһиккин үтүө һанаалаак ыытагын, Эн Бэйәң тылгын толордуң, ³⁰ мин карактарым көрбүттэрэ, Эн быыһанаргын, ³¹ кими Эн талбыккын бары дьоннорго, Быыһааччы буолуон диэн, – ³² Гини атын омуктары онуга Эн Израиль дьюнүн һырдыга буолуога!

³³ Ого агатын гытта иньэтэ, Иисус туһунан Симеон һаңаарын одуургаан иһиллээбитеттэр. ³⁴ Симеон гинилэри алгаабыт, ого иньэтигэр, Марияга һаңарбыт:

– Бу оготтон Израильга элбэк киши түһүөгэ даа, туроога даа. ³⁵ Гини Таңара гэриэхэ буолуога, Иисуһу һөбүлээбэккэ, үгүстэрэ кистиир һанааларын арыйыактара. Эн күккар батыйа һупту кириэгэ.

³⁶ Онтон өссүө Анна диэн ааттаак биир дъактар баар этэ. Гини Фануил огонньор кыына, Асир урдухуттан. Ол дъактар бэрт кырдьагас, эрин гытта нэтгэ эрэ дылы бииргэ олорбута. ³⁷ Гини агыс уон түөрт дылы огдубаа этэ. Таңара Дыиэтин иһиттэн каһан да таксыбакка күнү-түүнү аһыыр астан туттуна, Таңарага үнэ олорбута. ³⁸ Оччого гини эмиэ гинилэргэ һугаһаабыта, Таңараны алгаабыта, Иерусалим босколонорун күүтэ һылдьар дьоңю ого туһунан кэпсээбитэ.

Назаретка төннөн кэлбимтэр

³⁹ Иосифы гытта Мария, Таңара һуругун коту барытын оюрон бараан, Галилея дойдуларыгар, Назарет гуораттарыгар төннүбүтгэр. ⁴⁰ Уол ого улаатан испит, күүхэ, өйө үгүүээбит, Таңара алгыыра Гиниэкэ баар этэ.

Иисус уолкаан Таңара Дыиэтигэр

⁴¹ Дыыл аайы, Паасканы таңараланар күнүэ, Иисус агатын гытта иньэтэ Иерусалимџа һылдьяаччылар. ⁴² Иисус уон икки дыыла һиппитин кэннэ, гинилэр эмиэ Пааска күнүн тоһуяа барбыттар. ⁴³ Пааскалышыр кэмнэрэ ааспытын кэннэ, Иисус Иерусалимџа каалбыт, агатын гытта иньэтэ, ону билбэkkэ, дыиэлэригэр барбыттар. ⁴⁴ Үгүс киини гытта бииргэ баран иһэрэ буолуу дииhanaабыттар; күнү һүпту һылдьан бараан эрэ, Гинини урууларын, билэр киһилэрин истэригэр көрдүү һатаабыттар. ⁴⁵ Көрдүү һатаан элэтэ буоланнаар, Иерусалимџа булаары төттөрү барбыттар. ⁴⁶ Үс күн ааспытын кэннэ уол огону Таңара Дыиэтигэр булбуттар. Гини онтон үөрэтээччилэри гытта олорон өстөрүн иһиллиир эбит, туогу билбэтин үтүөтүк билээри, каттыы ыйыталаан. ⁴⁷ Гинини оччого көрбүт киһилэр, түргэнник үөрэги тиһэн ыларын, ону кэрэтик кэпсиирин истэннэр, улаканнык одуургаабыттар. ⁴⁸ Агатын гытта иньэтэ Гинини көрөннөр, туок даа дийектэрин бэрт эбит; Иньэтэ һаңарбыт:

— Огокоонум! Эн бишиэкэ туогу оюордуң? Мин Эн аагын гытта Энигин көрдүү һатаан, һири бараатбыт, эрэйи көрдүбүт.

⁴⁹— Того эниги Минигин көрдөөтүгүт? — Гини ыйыппыт. — Билбэkkит дуо, Мин Бэйэм Агам дьиэтигэр баар буолуоктаакпын?

⁵⁰ Иньэтин гытта агата, туок туһунан Гини һаңаарын дүүллэбэтэктэр. ⁵¹ Гини кәргэttэрин гытта Назаретка барсыбыт, онтон иньэтин гытта агатын һаңаларын быспат этэ. Ити даа буоллар, туогу истибитин, туогу көрбүтүн Иньэтэ бэйэтин өйүгээр қатаабыт. ⁵² Иисус улаатан испит, өйө үгүһээбит. Гини Таңарага гытта киһилэргэ эмиэ таптатааччы эбит.

3 АҢАРА

Иоанн Үүрэктээччи үөрэгэ

¹ Тиберия император уон биэс дылын тойон буолан ыйаагын тутан олордогуна, оччого Иудея дойдуга Понтий Пилат ыйаагы тута олорбут. Ирод Галилея төрдүс аңарын тутар тойонноро этэ, гини балтыта Филипп Итурея онтон Трахонит округтарга төрдүс аңарын тутар тойонноро этэ, Авилинеега — Лисаний, ² оччого үрдүк агабыттар Аннана, Каинафа баалларыгар, итии кумак һирдэргэ Таңара Иоаңја, Захария уолугар, бэйэтин һаңатын һаңарбыта. ³ Иоанн Таңара үөрэгин Иордаан дойдуга тириэрбит, таңараһыт буолуоктарын, аныыларын аластанан, үүрэктэниэктэрин. ⁴ Пророк Исаия һаңалара кинигэтигэр бу көрдүк һурууллан турар: «Итии кумак һир үрдүнэн үөгүү иһиллэр: Тойон Таңара һуолун бэлэмнээյ! Гини кэлэр орогун көнө оюоруң! ⁵ Каннык да тээн туоллун, каннык да кайалар онтон үрдүк һирдэр намчаатыннаар, токур һуоллар көнүүннэр, һостуруукалаак ороктор дэкси буолуннаар, ⁶ бары дьон Таңара быыһырын көрүөктэрин!»

⁷ Иоанн ууга һууннаран һүрэктэнэ ааһар дьонжо диэччи этэ:

— Эһиги змеяттан төрүттэkkит! Ким эһигини наанааргапытай улакан өлүүттэн үүрэниэkkитин? ⁸ Улаанык аныыларгытыттан аракпыккытын көллөрүү, искитигэр дии һанаамаң да: «Авраам биһиги агабыт!» Һаңарабын эһиэкэ: Таңара бу даа таастарынан Авраамја оголору оңоруога; ⁹ Биир даа оту үүннэрбэт мас һилиһин үрдүгэр һүгэ өтөгүллэн тураг. Итинник мастар барылара быыллыактара, онтон уокка бырагаллыактара.

¹⁰ — Биһиги туугу оңоруокпутуй? — диэн дьон ыйыппыт.

¹¹ Иоанн олорго һаңарбыт:

— Ким икки таңастаак, биирин биэрдин дъадаңыга, ким аһыыр астаак, һин ити көрдүк оңордун.

¹² Ууга һуунан һүрэктэнээри нолуоктары комуйаччылар кэлбиттэр, гинилэр ыйыппыттар:

— Үөрэтээччи, биһиги туугу оңоруокпутуй?

¹³ — Көрдөөмөн үгүүх эһиэкэ бэриллэртэн, — гини олорго диэбит.

¹⁴ Һэриилэхиек киһилэр гиниттэн һин ыйыппыттар:

— Биһиги туугу оңоруокпутуй?

Гини олорго һаңарбыт:

— Киһилэри куттаанҗыт карчыларын бывлдаан ылбат буолуү, кими даа албынынан* буруйдаамаң, бэйэгит эрэ карчыларгытын ылың.

¹⁵ Онтон күүтэ туранныар, барылара дии һанаабыттар, Иоанн Христос буолбата дүрү. ¹⁶ Иоанн барыларыгар кардары һаңарбыта:

— Мин эһигини ууннан һүрэктиибин, аны минигин-нээгэр Күүстээк иһэр, мин Гини кэтэр атактарын быаларын һүөрөргэ даа тийбэппин; Гини эһигини һүрэктиэгэ

---

* 3:¹⁴ Албын дуу албун.

Айыы Тынынан гытта уотунан; ¹⁷ Гини илиитигэр күрдэги тута һылдар, онон килиэптиир от һиэмэтин отуттан араарыага, бурдук чэбэр һиэмэтин копсогугар ууруога, һыыс оту утыйбат уокка убатыага. ¹⁸ Итинник онуга атын элбэк һаңаларынан Иоанн киһилэри үөрэтэр этэ. ¹⁹ Ирод Иоаннын каайыгыга быракпыта, балтыын дъактарын Иродиаданы ылбытын, онтон атын қуһаганнары оңорбутун ишин. ²⁰ Ирод ити аныыларыгар өссүө биири эппит.

Иисус һүрэктэнэрэ

²¹ Бары дьон ууга һөтүөлээн һүрэктэммитин кэннэ, Иисус эмиэ һүрэктэммит. Гини һүрэктэнэн бүтэн бараган, Таңара Агатыгар үнэ турдагына, каллаан арыллыбыт, ²² Айыы Тыына Гини иһигэр голубь чыычаак буолан, көтөн кэлэн киирбит. Каллаантан һаңа иһиллибит:

– Эн Мин таптыыр Үолум! Эн Мин гэриэхим.

Иисус төрүттэрэ

²³ Иисус һаңардыы үлэтин тутар кэмигэр отут дыллаак этэ. Гини Иосиф уола дии һаныыр этилэрэ киһилэр. Һорок Гини төрүттэрэ: Эли, ²⁴ Маттат, Леви, Малки, Яннай, Иосиф, ²⁵ Маттитья, Аммоц, Наум, Хесли, Наггай, ²⁶ Махат, Маттитья, Шимьи, Иосех, Иода, ²⁷ Иоханан, Реса, Зеруббавель, Шеальтиэль, Нери, ²⁸ Малки, Адди, Косам, Эльмадам, Эр, ²⁹ Иошуа, Элиезэр, Иорим, Маттат, Леви, ³⁰ Симеон, Иуда, Иосиф, Ионам, Эльяким, ³¹ Малья, Минна, Маттата, Натан, Давид, ³² Ишай, Овед, Боаз, Сальмон, Нахшон, ³³ Аммиандав, Амин, Арни, Хецрон, Перец, Иуда, ³⁴ Иаков, Исаак, Авраам, Терах, Нахор, ³⁵ Серуг, Рей, Пелег, Эвер, Шелах, ³⁶ Каинан, Арпахшад, Сим, Ноий, Ламех, ³⁷ Метушелах, Ханох, Иеред, Махалалэль, Каинан, ³⁸ Энош, Сет, Адам, Таңара.

4 АҢАРА

Иисүү һатана ымсыырдара

¹ Иисус Айыы Тынынан иччилэммитэ, онтута итии кумак һирдэргэ ильдьибитэ, Иордан эбэттэн төннүүтүгээр. ² Онтон түөрт уон құнұ һупту һатана аныы диæk тарда һатабыт. Гини ити құннэрғэ аһаабакка һылдыбыта, ол құннэр ааспыттарыгар аһыагын бағарбыт. ³ Һатана Гиниэкэ диәбит:

— Эн Таңара Уола буолларгын эт, ити таас һаныкаан килиэп буоллун.

⁴ Иисус кардары диәбит:

— Һуруллан турар Таңара һуругугар: «Килиэбинэн агай киhi tot олорбот». ⁵ Һатана Гинини үрдүк кайага таһаарбыт, һир бары дойдуларын көллөрбүт.

⁶ — Итилэри ылаары һаныыр буолларгын, мин Эниэкэ биэриэм былаас һир үрдүнэн, онтон қылыылаактар қылыыларын. Итилэр барылара миниэкэ биэриллибитетэрэ. Мин итилэри, ким даа буоллун биэриэк ыйаактаакпын ⁷ Дъэ көр, Эн миниэкэ поклюон огустаккына, ити барыта Эниэнэ буолуога.

⁸ Иисус гиниэкэ диәбит:

— Һатана, Минигиттэн ahap; Таңара Һуругугар һуруллан турар: «Таңарага эрэ поклюон огус, Гиниэкэ эрэ өйгүн-күүскүн биэр».

⁹ Һатана Гинини Иерусалим ааттаак гуоратка илпит, онтон Гинини Таңара Дъиэтин үрдүтүгээр таһаарбыт. Онтон Гиниэкэ диәбит:

— Таңара Уола буолларгын, мантан аллара ой. ¹⁰ Таңара Һуругугар һуруллубута: «Таңара ангелларыгар һэрэтиэгэ эн тускунан, карыстыыр буолуоктарын. ¹¹ Илиилэринэн иллиэктэрэ энигин, таастан инниэн һуога бэйэң атаккынан».

¹² Иисус диәбит:

— Таңара Һуругугар һаңарыллыбыт: «Тойон Таңараң күйүн билээри көрүүнү оңорума». ¹³ Һатана бары дии-бэлэрин бүтээт, аһарбыт Гиниттэн койукка диэри.

Иисус Галилеяга үзлийр

¹⁴ Төннүүбүт Иисус Галилеяга Айыы Тыынтан күүстэк. Иисус туһунан бары дойду үрдүнэн өс таргаабыт. ¹⁵ Бары синагогалар аайы үөрэйтэр этэ киһилэри, барылара Иисуу алгыыр этилэрэ. ¹⁶ Кэлбит Иисус Назаретка, иитилибигтууратыгар. Кирбит уруккулуу Суббота күң-җэ синагогага, онтон туран аакпыйт. ¹⁷ Гиниэкэ Исаии пророк кинигэтин биэрбиттэр. Иисус ол кинигэни арый-ан, маннык һуруллубуту булан аакпыйт: «¹⁸ Тойон Таңара Тыына Миниэкэ баар. Гини Минигин алгаабыта, дъада-ңыларга Үөрүүлээк Һурагы кэпсийр буол диэбитэ. Гини Минигин ыыппыта, каайыыга бааллары босколуоккут диэн, һаңарыапын, балиилар көрөр буолуоктарын оңоруокпун, атагастапыттары эгдэтиэкпин, ¹⁹ Тойон Таңара аһинар кэмэ кэлэрин биллэрэр буолуокпут».

²⁰ Иисус кинигэни набан бараан, үлэхитигэр биэрбит. Бэйэтэ ол кэнниттэн олорбут. Синагогага бары киһилэр Гиниттэн карактарын араарбакка одуулаабыттар.

²¹ Гини олорго һаңарбыт:

— Аны туолбуттар ити һаңалар, эниги истибиккит. ²² Барылара итини һөбүлээбитет, бэрт үтүөтүк кэпсээ-битин иһин, һөкпүттэр һаңатар үтүө тылын.

— Иосиф уола буолбатага дүрү? — ыйытаһаллар эбит онтон баар дьон.

²³ Иисус гинилэргэ диэбит:

— Илэ диэтэккэ, эниги Миниэкэ һаңа коҳоонунан һаңарыаккыт: «Эмчит! Бэйәң бэйэгин оһорт! Оңор манна эмиэ төрөөбүт һиргэр, ону, биңиги истибиппитин, буолбута Капернаумја». ²⁴ Онтон диэбит: Илэ кирдиги һаңарабын эниэкэ, бэйэтин һиргэр каннык даа пророгу һөбулээбеттэр. ²⁵ һаңарабын эниэкэ! Израильга үгүс

огдубаа баар этэ, Илия баар кэмигэр, үс дылы гытта алтай намыыр буолбатага, ол иинир үрдүнэн бэрт улакан аччыктыыр кэм буолбут. ²⁶ Ити даа буоллар биирдэригэр да Илия ыбытыллыбатага, огдубаага эрэ кэлбит, Сидонский Сарептатыгар. ²⁷ Израильга прохааннан ыары дьон элбэк этэ. Пророк Елисей эрдэгинэ. Биир да киши баана ыраастамматага, Сирияттан Нееман эрэ оспута.

²⁸ Итини истэннэр, барылара синагогага бэртиг кыыйнаммыттар. ²⁹ Тураат, Гинини гуораттан баппымыттар. Гуорат кайага турага этэ. Гинини ити кайа баыгар илтилэр, онтон бырагаары. ³⁰ Ол даа буоллар Гини турага дьону ааһан, барбыт.

Kihi abaahы тыыннаак

³¹ Галилейской гуоратыгар Капернаумџа кэлбит. Суббота күннэргэ кишилэри үөрээтэр эбит. ³² Кинилэр хөкүлтээр үөрэгигэр, Гини hañata күүстээгин иинин. ³³ Синагогага абааны тыыннаак киши баар этэ, гинин киен күөмэйинэн үөгүлээбит:

— Токтоо, биңигиттэн туок нааданый, Назарет гуорат Иисуha? Эн биңигини өлөрөөрү кэлбитин дуо? Энгин, мин билэбин! Кимҗиний эн! Эн — Таңараттан Һоготоккун! ³⁵ Иисус күүстээктик ыгайан диэбит:

— Тыныма, Гини иһиттэн тагыс!

Абааны кишини ниргэ түнэрээт, туогун даа өлөрбекко, гиниттэн таксыбыт. ³⁶ Барылара куттаммыттар, одуургаан бэйэ бэйэлэрин гытта дэспиттэр:

— Ити кайдак буолар? Гини бэйэтин күүхүнэн абааны тыыннарын таһаартыыр! ³⁷ Гини туүнан өс бары дойдуга таргаабыт.

Иисус элбэк дьону охорпум

³⁸ Синагогаттан таксан, Гини Симон дьиэтигэр киирбитет. Симон иньэ кынныта ыалдъян, этэ улаканык итийбит. Иисустан көрдөммүттэр, ону көрүөн, көмөлөхүөгүн.

³⁹ Гини ол дъактар аттыгар кэлэн, этин итиитин ыарынын бүтэрэн кээспит. Онтута, онон, остоолу гинилэргэ бэлэмнээн, мөнж һылдыбыт. ⁴⁰ Күн киирэригэр эгин-эгин ыарыннан ыарылаактарын эгэлэллэр Гиниэкэ, олору илиилэринэн тагайан онортуур эбит. ⁴¹ Элбэк кишилэр истэриттэн абааылар үөгүлүү-үөгүлүү таксаттаабыттар:

— Эн Таңара Уолагын! Гинини Христос диэн билэр этилэрэ. Иисус ити туунан һаңартарбат этэ.

*Иисус Иудея дойду бары
урдуунэн кишилэри гытта
Таңара туунан кэпсэтэр*

⁴² Күнүс Иисус ким да нуок һиригэр барбыт. Кишилэр Гинини көрдөөбүттэр. Буланнар, тута һылдыбыттар, барымыагын.

⁴³ Иисус гинилэргэ диэбит:

— Мин Таңара Ыйаагын туунан Үөрүүлээк Һүрагы бары гуораттар аайы кэпсийктээкпин. Мин ити туңгар ытыллыбытym. ⁴⁴ Гини Иудея синаагатыгар Таңара үөрэгин үөрэтэ һылдыбыт.

5 АҢАРА

Иисус маңнайы ўрзэнээчилэрин талар

¹ Биирдэ Геннисарет күөл кытылыгар элбэк дьон Иисус аттыгар Таңара һаңатын истээри турбут. ² Онтон турган, Иисус икки лодканы кытыл ыксатыгар туралларын көрбүт. Балыкчыттар лодкаларыттан таксаат, муунж-каларын һаайгыыр этилэрэ. ³ Биир лодкага ыттан (онтуң Симон лодката этэ), Иисус гинини, кытылтан барбак үттүң диэн, көрдөстө. Лодкага олорон, кытылга баар кишилэри үөрэппит. ⁴ Таңара туунан үөрэтэн бүтэн, Иисус Симонџа һаңарбыт:

— Үөскэ баран, муунжагытын кээхиниң.

⁵Симон Гиниэкэ диэбит:

— Үөрэтээччи, биһиги түүнү һупту балыктыы hатаабыппыт, туогу даа туппатыбыт. Эн hанааң эрэ диэн муунжабын кээхиниэм.

⁶Ол көрдүк гынан, дэлби балыктаабыттар. Балыктара үгүүхүттэн, муунжалара кайда һыспыт. ⁷Атын лодкаттан догоотторун, даайбаан, ыгырыбыттар, көмөлөһүэктэрин диэн. Олоруң кэлбитеттэр, икки лодканы балыгынан толорбуттар, онтулара тимирэ һыспыттар. ⁸Симон Петр итини көрөн, Иисус иннитигэр тобугунан атактарыгар түүн кэлэн, haңарбыт:

— Айыы Тойон, минигиттэн тиэрэ тутун, мин аныылаак киһибин! ⁹⁻¹⁰Петр, гини догоотторо Иаков, Иоанн, Зеведей уолаттара, элбэк балыгы көрөннөр, һүрдээк куттаммыттар. Иисус Симонја haңарбыт:

— Куттаныма. Мантан инни диэк эн киһилэри кабыыһыт буолуоң.

¹¹Лодкаларын кытылга таһааран бараан, барытын кытылга кээхэн, Гинини батынан барбыттар.

Проканнан ыалдъар киһи этин ыраастаабыт

¹²Биирдэ Иисус туок эрэ гуоратыгар һылдьан, бааска баттаппыт, прокана ыарыыннан ыалдъар киһини көрбүт. Иисуһу көрөөт, ниргэ умса түүн Гиниттэн улаканык көрдөспүт:

— Мин Тойонум, Эн абырыыр hанаалаак буолларгын, ыраастаа минигин! Итинник hанаалаакпын.

¹³Иисус илиитин уммут, гинини тагайаат диэбит:

— Чэбэрдэн, ос!

Илэ да баастара барыта оствулар. ¹⁴Иисус кимиэкэ да аматтан кэпсээмэ диэн, көрдөспүт:

— Агабыкка бар, эн оспуккун көрдүн, ол чэбэрдэммитиј иинин бэлэктэ эгэл, Моисей үөрэгинэн. Ону барылара көрдүннэр.

¹⁵ Иисус туһунан өс түргэнник таргаммыт, үгүс киһи Гинини иһиллии даа, бүттэ ыарыылартан оhoору даа кэлэр буолбуттар. ¹⁶ Иисус, ким да һуок һиригэр баран, үңүнээччи.

Капернаум гуоратка күн буолбут киһини охорпум

¹⁷ Биирдэ Иисус үөрэтэр кэмигэр фарисейдар, Галилейттан, Иудеяттан, Иерусалимтан һокуонја үөрэтээччилэр кэлбittэр, кэлэннэр, Гинини иһиллии олорбуттар. Ыалдъар киһилэри Иисус Айыы Тойон күүһүнэн охордооччу этэ. ¹⁸ Кас эрэ киһи биир күн буолбут киһини носилкага эгэлэн испиттэр, диэгэ кииллэрээри, Иисус иннитигэр уураары гыммыт этилэрэ. ¹⁹ Кини үгүүттэн, гинилэр котон киирбэтэктэр. Ол иһин дыиэ үрдүтүгэр таксаннаар, көтүрэннэр, носилкага һытар ыарыны кииллэрэн, дыиэ ортуугар Иисус иннитигэр уурбуттар. ²⁰ Гинилэр истэриттэн итэгэйэллэрин көрөн, Иисус ыарыы киһигэ диэбит:

— Эн аныыларың, ыраастаныннаар.

²¹ һокуону билииһиттэри гытта фарисейдар ону көрөннэр, истэригэр дии һанаабыттар:

— Кимиий бу Таңараны үтүктээччи киһи! Таңараттан атын ким аныыны ыраастааччи эбите буолла?

²² Иисус гинилэр һанааларын таайан, ыйыппыт:

— Того эниги итинник һанаалааккытый? ²³ Кайдак һаңарадакка дьогус буолуой: «Эн аныыларың һүттүлэр» дуу, «Тур, каамалаа» дуу? ²⁴ Аны эниги Кини Уола аныылары ыраастыыр күүстээгин билиэккит. Мин эниэкэ һаңарабын, — диэтэ Иисус күн киһиэкэ. — Атаккар тур, бэйэң носилкагын ылаңын, дыиэгэр бар!

²⁵ Кини барыта көрөн турдактарына, күн киһи һонно туран, носилкатын ылан, дыиэтигэр барда. ²⁶ Онтон баар киһилэр барылара, туок буолбутун көрөннэр, истэннэр, һүрдээк одуургаабыттар. Таңараны алгааннаар, куттана-куттана һаңарабыттар:

— Ким да көрбөтөк одууну биһиги бүгүн көрдүбүт!

Иисус Левий ыгырбыт

²⁷Ол кэнниттэн Иисус барбыт. Гини Левий ааттаак киһини көрбүт, нолуок комуйаччыны, онтуң таможняга олорор этэ. Ол киһигэ Гини һаңарбыт:

— Минигин батыс!

²⁸Левий, бары туоктаагын кээхэн, Иисус кэнниттэн каамта. ²⁹Гини дыиэтигэр Иисуска улакан туойу онорбут. Ол аһыырга элбэк дьон, нолуоктары комуйууһуттар онтон бүттэ киһилэр комуллубуттар. ³⁰Фарисейдары, гытта һокуону билэр киһилэр Гини үөрэтээччилэрин, һөгөннөр ыйыпбыттар:

— Того әниги нолуок комуйууһуттары, аныылаак киһилэри гытта бииргэ аһыыгыт, иңэгит?

³¹Иисус олорго диэбит:

— Эмтиир киhi ыарыыларга наада, өлүөр киһилэрдээгэй. ³²Мин аныыыта һуоктар кэриэтэ, аныылаактары Таңарага кэллиннэр диэри, ыгыра кэлбитим.

Аһыыр астан түттүнаар түүнан

³³Иисустан гинилэр ыйыпбыттар:

— Того Иоанн онтон фарисейдар үөрэнээччилэрэ аһыыр астан тутталлар, үңүнэллэр. Эн үөрэнээччилэриң аһыыллар онтон иңэллэр?

³⁴Иисус гинилэргэ диэбит:

— Үтүө дуо, курумча, дъактарданар киhi баарына, ыалдыыттары күүһүнэн аһыыр астан тутуннаар? ³⁵Кахан эрэ доготторуттан дъактарданар киһини араарар күннэр кэлиектэрэ, оччого эрэ аһыыр астан туттар буюуоктара.

³⁶Иисус гинилэргэ өстөн-өһү кэпсээбит:

— Эргэ таңас кайагаһын һамаары, быспаттар һаңа таңастан қыраһыны. Оччого һаңа даа таңаһы алдьатыактара, эргэ таңастан даа һаңа торго һамалык туксую hyoga. ³⁷Һаңа қыбыл арагиини эргэ һарыы каага կуппаттар.

Кыһыл арагиин қаатын кайыта токтон қаалыага, қаала-ра алдъаныактара.³⁸ Һаңа қыһыл арагиини һаңа һарыы қааларга күттүннар.³⁹ Ким да эргэ арагиини иһээччи-лэртэн, һаңа арагиини иһиэн багарбат. Гини диир: «Эргэ ордук».

6 АҢАРА

Суббота туһунаң

¹ Биирдэ субботага Пааска иккис қүнүгэр бурдук ото үүнэр һиринэн кэлэн истэгинэ, Гини үөрэнээччилэрэ килиэп отун төбөлөрүн быһа тарданнар, колостары нийиллэр эбит, илилэринэн бутарытан.

² Фарисейдар ыйыппыттар:

— Того әниги ити көрдүк гынагыт ону? Субботага оюохуллубаты!

³ Иисус гинилэргэ кардары һаңарбыт:

— Әниги аакпатаакыт дуо, бииргэ һылдьяар киһилэрин гытта аччыктаабытыгар, Давид туогу гыммытын?

⁴ Гини Таңара Даиэтигэр киирэн, килиэби биэрбит-тэрин, ылан, һиэбит, ону агабыттар эрэ һиэччилэр, атыттарга һиэппэт этилэр. Гини Бэйэтин гытта баар ки-һилэргэ килиэби үллэртээбит.

⁵ Һаңарбыт гинилэргэ:

— Киhi Уола – суббота даа күн үрдүнэн үрдүк тойон!

Каппыйт илиилээк киhi

⁶ Нөнүө субботага Иисус, синагогага киирэн, дьону үөрэппит. Онно уңа илийтэ каппыт киhi баар этэ. ⁷ Фарисейдары гытта кинигэһинтэр Гиниттэн карактарын араарбаттар, субботага оһордуо дүрү, Гинини буруйдуур булаары. ⁸ Иисус гинилэр кара һанааларын билэн, кап-пыш илиилээк киһигэ һаңарбыт:

— Кэлэн, тур ортого. Онтута иннигэ таксан турбут.

⁹ Иисус гинилэргэ һаңарбыт:

— Мин эхигиттэн ыйытыам: субботага туогу оюорор
һөп буолар: үтүөнү дуу, күнаганы дуу? Быныакка дуу,
өлөрүөккэ дуу?

Онтулара тыымматактар. ¹⁰ Барыларын көрүлээн ба-
раан, каппыт илиилээк киңигэ һаңарбыт:

— Илиигин уун.

Онтула ол көрдүк гыммыт, илийтэ оспут. ¹¹ Фарисей-
дары гытта кинигэхиттэр кыыйнаммыттар, Иисууhy
кайдак эмэ гынымына диэн.

Уон икки апостол

¹² Биирдэ ол күттэргэ Иисус кайа үрдүгэр Таңарага
үңэ барбыт, онно түүнү һупту үңпүт. ¹³ Күнэ кэлэн, Ги-
ни бэйэтин үөрэнээччилэрин ыгырбыт, олортон уон
икки киңини талбыт, онтуларын апостоллар диэн аат-
таабыт: ¹⁴ Симону, Петр диэн ааттаабыт, Андреи – гини
убайын, онтон Иаковы, Иоанны, Филиппы, Варфоло-
меи, ¹⁵ Матфеи, Фоманы, Алфей уолун Иаковы, Симо-
ны, кос аата Зилот, ¹⁶ Иаков уолун Иуданы онуга Иуда
Искариоты, койут онтуң өстөөктөр диэк буолбут.

Иисус ўорэтэр онтон эмтиир

¹⁷ Гинилэри гытта кайа анныгар түүнэн, Иисус дэкси
хиргэ токтообут. Онтон Гини норок үөрэнээччилэ-
риттэн, Иудеяттан, Иерусалимтан, онуга Тир, Сидон
кытылга баар һирдэктэн элбэк дьон комуллубута. ¹⁸ Ги-
нилэр Иисууhy иһиллии кэлбиттэр, ыарыыларыттан
оноору, истэригэр абаанылаактар эмиэ оспуттар. ¹⁹ Ки-
нилэр барылара Гинини тагайаары һанаалаак этилэрэ,
Гиниттэн охордор күүс таксарын иһин. ²⁰ Иисус, үөрэ-
нээччилэрин диэк көрөн туран, һаңарбыт:

— Дъадаңылар дьоллооктор! Таңара Ыйаага эхиэнэ.
²¹ Аныгы аччыктар дьоллооктор! Таңара эхигини тово-
руога. Аны ытааччылар дьоллоктор, эхиги құлсұек-
күт. ²² Дьоллоок буолуң эхигини киңилэр абааны даа

көрдөктөрүнэ, онуга баттактарына, абалаатактарына даа, эниги ааккытын даа бистэктэринэ – ити барыта Кини Уолун иһин агай буолар.²³ Ол күнүэ үөрүң, бэсэлээргээň, үөрөңжит эккирээн! Каллааңжа энигини улаканы каайгал күйтэр! Ити көрдүк пророктары гытта гынаачы этилэрэ ити киһилэр агалара.²⁴ Ол кэриэтэ эниэкэ, байдарга, эрэй буоллун! Эниги ылбыккыт бэйэгит нальяргытын.²⁵ Эниэкэ эрэй, аныгы тотторго! Эниги аччыктыаккыт. Эрэй эниэкэ, аны күлээччилэргэ! Эниги эрээн ытыаккыт.²⁶ Эниэкэ эрэй, бары дьон энигини үчүгэйдик агай һаңдардактарына, ити көрдүк албын пророктары, киһилэр агалара каайгаччы этилэрэ.

Таптааң өстөөктөргүтүн

²⁷ Эниэкэ, Минигин иһиллииллэргэ, Мин һаңарабын: һанааң өстөөктөргүтүн, оюоруң үтүөнү энигини абааһы көрөллөргө, ²⁸ Алгааң энигини қырыыллары, энигини атагастааччылар тустарынан үңэр буолуң. ²⁹ Энигин һыңааккар оксубукка, бииргэскин тоһуй, таһынаагы таңаскын былдаааччыга, урбаакыгын даа ыларыгар һааратыма. ³⁰ Энигиттэн көрдөөччүлэргэ биэр, онуга эниэнин былдаатагына, төттөрү көрдөөмө. ³¹ Кинилэр эниэкэ туогу оюоруоктарын һанырыгытын, эниги эмиэ гинилэргэ ол көрдүк оюоруң. ³² Өскөтүн, эниги бағарар буоллаккытына энигини бағарааччылары, итингэн туок үчүгэйин күйтэгит? Итигирдик аныылаактар эмиэ бэйэлэрин бағарааччылары һанааччылар. ³³ Өскөтүн, эниги үтүөнү оюорогут эниэкэ үтүөлээктэргэ, итингэн туок үтүөнү күйтэгит? Аныылаактар һин ити көрдүк оюорооччулар. ³⁴ Өскөтүн, эниги иэс биэрэгит кимиэкэ эмэ, төннөрүөгэ диэн, итингэн туок үтүөнү күйтэгит? Аныылаартар эмиэ аныылаактарга иэс биэрэллэр, төттөрү ылаары төһөнү биэрбиттэрин. ³⁵ Кыйиңанымаң эниэкэ өстөөктөргө, гинилэргэ көмөлөһүң, иэс биэрэр буолуң, төттөрү биэрэрин күүппэkkэ. Оччого эниэкэ ити барыта төлөнүөгэ,

Таңара уолаттара буолуоккут. Гини үчүгэйи оңорооччу үтүөнү колоботторго даа, кыыйңаакыларга даа. ³⁶ Анынган буолун, эңигини Агагыт аһынарын көрдүк.

Күнгөннүүк наңарымай

³⁷ Кими да буруйдаамаң оччого эңигини эмиэ буруйдуактара һуга. Кими да һыбаамаң, оччого эңигини һыбыактара һуга, простиилааң, оччого простиильяктара. ³⁸ Биериң – эңиекэ эмиэ биерийктэрэ толору: таңаңың эңэригэр, һимиектэрэ, токто һылдыар диэри. Бэрин-нъэк буолуоккут, эңиекэ эмиэ биэрэр буолуоктара.

³⁹ Иисус гиниләргэ маннык өстөн-өһү кәпсәэбит:

– Балии киһи һирдиәк этэ дуо балиины? Иккиэн иин-җэ түспэттэр дуу? ⁴⁰ Үөрәнәеччи тийбэт бэйэтин үөрәттээччитигэр, ити даа буоллар һитэри үөрәннэгинэ һин үөрәттээччитин көрдүк буолуога. ⁴¹ Того убайың карагыгар һының көрөгүн, бэйәң караккар илэ маңы қынаммаккын? ⁴² Кайдак эн бэйәң убайгар наңарыаккыный: «Убаа, мин эн караккыттан һының танаарыам?» Маңы бэйәң караккар көрбөт эрээтигин. Һааппат һырай! Маңнай маңы бэйәң караккыттан танаар, оччого көрүөң, кайдак һының бираатың карагыттан танаараргын.

Маңы гылтта һугуттар

⁴³ Үтүө мастан һытыған оттор үүнәеччитэ һуоктар, һытыған мастан үтүө оттор үүммәттэр. ⁴⁴ Мас гиниекэ туок үүнәринэн билиллэр! Ким да катылаак мастан инжирү комуйбат, адааркай талактан винограды комуйбаттар. ⁴⁵ Үтүө киһи һүрэгиттэн үтүө таксар, кунаган киһи һүрэгиттэн – кунаган таксар. Киһи, кайдак һүрэктээк, ол көрдүк наңалаак.

Икки түмүллар дыиэлэр

⁴⁶ Того эңиги Минигин диигит: «Тойон, Тойон», Мин наңабынан оңорбот буоллаккытына. ⁴⁷ Ким бу Миниекэ кэләеччи, Мин наңам коту оңорооччу, наңарыам кими

ол бапптын. ⁴⁸ Итинник киһи дыэ оңорор ууһун көрдүк, дириңник қаһан, онтон тааһы ууран, дыэ турар оннутун оңорбут. Улакан уу кэлэн, дыәни ылан, камнаппатақ ону, оннуга бигэтик тааһынан оңоуллубут буолан. ⁴⁹ Мин һаңабын истэн, ол көрдүк оңорбот киһи дыиэтин һараана һуок, үрэк уттабытыгар, дыэ һонно һуулбут, улакан алдьатыбы буолбут.

7 АҢАРА

Рим дойду тойонун һоругун Иисус Абыраабыт

¹Өстөрүн дьюңю кэпсээн бүтэн, Иисус Капернаум ааттаак гуоратка барбыта. ²Римџа һәрии тойонун элә һаныыр камнаһыта, ыалдъан, өлөөрү һытар этэ. ³Иисус туһунан истэн, Гиниэкэ еврейдар һүбәһиттәрин ыыппыт, ыйыактарын, кэлэн, өлөөрү һытар камнаһытын оңордуон. ⁴Гинилэр Иисуска кэлэннэр көрдөммүттәр:

— Ити көрдөһөр киһи үчүгэй, һөп гиниэкэ көмөлөхүөккә. ⁵Гини биңиги дьоммутун һаныыр, биңиекэ сиңагоганы туппута.

⁶Иисус гиниләри гытта барсыбыт. Дыиэгэ һугааан истектәринә, һәрии тойоно Гиниэкэ бэйэтин догоотторун ыыппыт, һаңарыактарын:

— Мин Тойонум, олус мөңүнүмэ, Эн өйгөр тийбәппин, мин дыиэм иһигэр кирииеккин. ⁷Ол иһин Эниэкэ мин бэйэм барбатагым, мин Эниэкэ тийбәппин билинәбин. Мин камнаһытым оңуогун, биир эрэ һаңаны һаңар. ⁸Бэйэм үрдүбүнэн һин тойоттор бааллар, мин һалдаттар улаканнарабын. «Мантан бар», диэтэкпинэ, онтум барааччы: «манна кэл» — онтум кэләэччи; мин бэйэм һорукпар диэччибин: «итини оңор» — гини оңорооччу.

⁹Иисус итинник һаңалары истэн, одуургаабыт. Гини кәннитеттән кэлэн иһэр киһилэр диэк каныһан, һаңарбыт:

— Эниэкэ диибин, итинник улакан Таңараһыттары Мин Израиль дойдубар көрбөтөгүм.

¹⁰ Илдьиттэр дьиэгэ төннөн кэлэн, оһон каалбыт камнаһыты көрбүттэр.

Огдуубаа дъактар уолун Иисус тилиннэрбит

¹¹ Иисус Наин ааттаак гуоратка баарыгар, Гинини гытта үөрэнээччилэр, онтон элбэк атын киһилэр барсыбыттар. ¹² Гини гуоратка нугаһырыгар, өлбүт киинини таһаарбыттар, биир огдуубаа дъактар ноготок уолун. Ол өлбүтү атааран, гуораттан элбэк киһи барсыбыттар. ¹³ Иисус ол дъактары көрөөт, аһыммыт.

— Ытаама, — диэбит Гини.

¹⁴ Кэлэн, колботун тагайбыт. Өлбүтү иллэн иһэр киһилэр, ону көрөннөр, токтообуттар. Иисус диэбит:

— Эдэр, һаңарабын эниэкэ, тур!

¹⁵ Өлбүттэрэ, олорон, кэпсэтэр буолбут. Иисус ол уолу иньетигэр биэрбит. ¹⁶ Киһи барыта, куттананнар, Таңрага үүпүттэр:

— Улакан пророк биһиэкэ көһүннэ! Таңара бэйтин дьонугар көмөлөһө кэллэ!

¹⁷ Ити буолбутун кэннэ, Иисус туһунан өс бэрт түргэнник Иудея үрдүнэн, бары олок аайы таргаллыбыт.

Иоанн Һүрэктээччиттэн илдьиттэр

¹⁸ Иоанн үөрэнээччилэрриттэн Иисус туогу оյорбутун барытын билбит. ¹⁹ Гини олортон икки киинини ыыппыт, Иисустан ыйытыактарын:

— Эн буолбатакын дүрү, Ким манна кэлиэк, атыны күтүөкпүт дуу? ²⁰ Илдьиттэр Иисуска кэлэннэр, диэбитеттэр:

— Иоанн Һүрэктээччи биһигини Эниэкэ ыыппыта ыйытыакпытын: «Эн дуо, биһиэкэ кэлиэк киһи, атыны күтүөкпүт дуу?» ²¹ Ол кэмнэ Иисус элбэк ыалдьяар дьону

оноорпут, абааһы алдьаппыттарын даа, элбэк даа балиилары карактаабыт.

²² Гини илдъиттэргэ һаңарбыт:

— Барың, Иоанна кэпсээн, туогу көрбүккүтүн, истикиккитин: балиилар карактаналлар диэн, ыарыы атактаактар — һылдьаллар, проканааннан ыарыылар — оспуттар, дүлэйдэр — истэллэр, өлбүттэр — тиллэллэр, дъадаңыларга Үөрүүлээк Һурагы кэпсийиллэр. ²³ Ким Миниэкэ итэгэйэр ол дьоллоок!

²⁴ Иоанн илдъиттэрэ барбыттарын кэннэ, Иисус дьонжо Иоанн туһунан кэпсээбит:

— Эниги туогу көрө һылдыбыккытый қумак һиргэ? Тростник маһа, тыалтан эйэнэлии турарын көрөөрү, дуо? ²⁵Дьэ, туогу эниги көрө һылдыбыккытый? Баай таңастаак киини көрөөрүгүт дуо? Баай таңастаактар, туогунан даа мускураабаттар — олор баай дьиэлэргэ олороллор. ²⁶Эниги, туогу көрөөрү һылдыбыккытый? Пророгу дуо? Эниэкэ һаңарабын, Иоанн пророктаагар улакан. ²⁷Ити ол, ким туһунан нуруллубута: «Мин Илдъити Эн иннигэр ыытабын, гини Эниэкэ кэлэр һуолгун бэлэмниэгэ». ²⁸Эниэкэ һаңарабын, дъактартан төрөбүттэртэн ким да Иоанна тэјнэхэр һуок, буоллун, Таңара Ыйаагыгар Иоаннаагар улакан. ²⁹Бары дьон, онтон нолуок комуууһүттар, Гини өһүн истибитетэр, Таңарага улууну биэрбитетэрэ, Иоанн һүрэктиирийн көрдүк һүрэктэммиттэрэ. ³⁰Фарисейдар, нокуону билинһиттэр, Таңара һаңатын истэригэр киллэрбэтэктэр, һүрэктэммэтэктэр гиниттэн.

³¹ Иисус һаңарбыт:

— Аныгы дьону Мин кими гытта колуомуй? Гинилэр ким көрдүктэрий? ³²Гинилэр танаара олорон, ого көрдүктэр. Бэйэ бэйэллэрин гытта үөгүлэхэллэр, диииллэр: «Биңиги свирелинан оонньообүппүт, эниги үүкүүлээбэтэkkит; биңиги ытыыр ырыалары ыллаабыппыт, эниги ытаабатаккыт». ³³Иоанн һүрэктээччи кэлбитэ, килиэби

даа ниэбэт, арагиины даа испэт. Энгиги һаңарааччы этигит: «Гини абаанылаак». ³⁴Киhi Уола кэлбитэ, Гини аныыр, инэр, оччого энгиги диигит: «Аһанньак, итирикчit, нолуогу комууууттары, аныылаактары гытта додордохор». ³⁵Дъонуттар, дъоуннук туттан, һылдааччылар.

Иисус Симон фарисей дъиэтигэр

³⁶Биирдэ биир фарисей Иисуһу дъиэтигэр ыгырбыт, бииргэ аһаныан. Иисус фарисей дъиэтигэр киирэн, остоол иннигэр олорбут. ³⁷Онтон ол гуоратка биир аныылаак дъактар Иисус баарын истибит фарисей дъиэтигэр. Онтон боскуой таас иниккэ миньигэс һыттаак һыаны эгэлбит. ³⁸Ол дъактар Иисус кэннитигэр кэлэн, ытыы турбут, карагын уулара Гини атактарыгар токтоллор. Дъактар астарынан Гини атактарын һоппут, угураабыт, һыттаак һыяннан биспит. ³⁹Иисуһу ыгырааччы фарисей ону көрөн, дии һанаабыт: «Өскөтүн, ити киhi илэ кирдик пророк буоллар, оччого Гини дъактар аныылаагын билиэк этэ». ⁴⁰Оччого Иисус гиниэкэ һаңарбыт:

— Симон, Мин эниэкэ туогу эрэ һаңарыам. — Үөрэтээччи, кэпсээ, — онтуудиэбит.

⁴¹Иисус өһүн һаңарбыт:

— Икки киhi биир бэйэлэрин тойонноругар карчы иэстээк этилэрэ. Биирэ, биэс һүүс динарий карчы иэстээк эбит, бииргэхэ — биэс уон. ⁴²Олор иэстэрин төннөрүөктэрин туога да һуок этилэрэ, гинилэр тойонноро киһилэри аһыммыт. Итилэртэн ким улаканнык гинини һаныай?

⁴³Симон диэбит:

— Мин дии һаныбын, кими тойон улаканнык аһыммыта, ол киhi тойону улаканнык һаныага.

— Һөптүк эн һаңардың, — Иисус гиниэкэ диэбит;

⁴⁴дъактар диэк эргиллээт, Симонја һаңарбыт:

— Эн бу дъактары көрөгүн? Мин эн дьиэгэр кэл-биппэр, хаатар ууну да биэрбэтэгиү атактарбын һууннарыакпын. Ити дъактар Мин атактарбын карагын уутунан һууннарбыта, онтон астарынан һоппута! ⁴⁵Эн Минигин көрсөңүн, угурaabатагың, ити дъактар Мин дьиэ иһигэр олордокпуна, атактарбын угурраан бүппэт. ⁴⁶Эн һыяннан мин мэнниибин даа биспэтэгиү, ити дъактар Мин атактарбын атылаак, миңигэс һыттаак һыяннан биспитэ. ⁴⁷Эниэкэ һаңарабын:

— Ити дъактарга үгүс аныылара прости гыныллыбыттара, ол иһин гини имигэс һүрэктээк. Кимиэкэ агыйак прости гыныллар, ол имигэх һуок һүрэктээк.

⁴⁸Онтон Иисус дъактарга һаңарбыт:

— Эн аныыларың прости гыныллыбыттара.

⁴⁹Онтон баар ыалдышттар истэригэр дии һанаабыттар:

— Гини Кимий, аныылары һонно прости гынар?

⁵⁰Иисус дъактарга һаңарбыт:

— Эн итэгэйэр һанааң бэйэгин быыһаата, эйэлээтик бар.

8 АҢАРА

Иисуска көмөлөспүт дъактаттар

¹Ол кэнниттэн Иисус гуораттар, қыра олоктор аайы Таңара Ыйаагын туунан кэпсии һылдыбыт. Гинини гытта этилэрэ уон икки үөрэнээччилэрэ. ²Кас эрэ дъактаттар, абааһы тына истэриттэн батыллыбыттар, гинилэртэн ыалдышаллара һонно ааспыйт: Мария, ким кос аата Магдалина, гини иһиттэн һэттэ абааһы батыллыбыттар, ³Иоанна, Ирод Хуза аттаак һүбэнитин дъактара, онтон Сусанна, онтон атыттар, гинилэр бэйэлэрин карчыларынан, туоктарын даа аһыммакка Иисуска, Гини үөрэнээччилэригэр көмөлөх һылдыбыттар.

*От һиэмэлэрин бутарыппыт киһи
туһунан өстөн-өс*

⁴ Биирдэ бары олоктортон элбэк дьон комуллубуттар. Олорго Иисус өстөн-өһү үзсээбит:

⁵ – Биир киһи от үүнчөгин, һиэмэни һиргэ бутарыта таксыбыт. Ол һиргэ бутарыта турдагына һиэмэтин аяара орокко түстэ, олор тэпсиллибитетэр, һороктору чынчаактар һиэбигтэр. ⁶ Һорокторо таас һиргэ түстүлэр, олортон отторо үүннүлэр, уута һуок буоланнаар, катан каалбыттар. ⁷ Һороктор адааркай талактар истэригэр түспүттэр, олортон баттатан кээспүттэр. ⁸ Һороктор үтүө һиргэ түһэннэр, үүннүлэр. Төһө эмэ оту биэрдилэр, олортон көп оттор үүнэн таксыбыттар. Ас отун биэрбигтэр һүүстэ кат элбэги.

Ити өстөн-өһүн үзсээн бүтэн, Иисус күүстээтик наџарбыт:

– Ким кулгаактаак иһитин!

Өстөн-өс һаџатын дъулэтии

⁹ Үөрэнээччилэр Гиниттэн ыйыппыттар, туок туһунан үзсиириин ити өстөн-өс.

¹⁰ – Энгиди Таңарага туок баарын барытын билиектээчилэр, – диэтэ Гини, – атыттарга барыта кистэллэн турар. ¹¹ Ити көрдүк диир өстөн-өс: һиэмэ – Таңара тыла. ¹² Һуол қырытыгага түспүт һиэмэлэр, – ити һаџаны истибит киһилэр. Койут һатана кэлэн, ол тылы киһилэр һүрэктэриттэн тахаарар, итэгэйимиектэрин, бынханымыактарын. ¹³ Таастаак һиргэ түспүт һиэмэлэр, – истибит һаџаларын үөрэн ылар киһилэр. Гинилэр төрдүтэ һуоктар. Гинилэр ол иһин итэгэйэллэр каныга эмэтэ диэри. Кытаянан қүннэригэр барытын умналлар. ¹⁴ Адааркай талактар истэригэр түспүт һиэмэлэр, – ити тылы истибит киһилэр, гинилэр иттэ-биттэгэ мөнжүттэлэр, байарга гытта бэсэлээргиир диэк

буоланнар, бариина һуок. ¹⁵Үтүө һиргэ түспүт һиэмэлэр, Һаңаны истэннэр, һүрэктэригээр кииллэрэллэр, онтон үтүөнү оюороллор.

Убайа турар һуунур

¹⁶Ким да һуунуру убатан бараан иһитинэн һаппат дуу орун анныгар уурбат. Уураллар һуунур турар ологугар, киирээчилэр һырдыгы көрүөктэрин. ¹⁷Биэк кистэллибит каһан эмэ һин билиллэр. Туок да һуок аматтан, ким да билбэтэ, каһан эмэ һин биллэн таксыага. ¹⁸Көрүү, кайдак эһиги иһиллииргитин. Кимиэкэ баар, ол өссүө ылыага, кимиэкэ һуок, гиниттэн былдьаллыага онтута даа.

Иисус иньэтин гытта гини балыстара

¹⁹Гиниэкэ Иньэтин гытта балтылара кэлбиттэр, дьон элбэк буолан Гиниэкэ котон һугаа батактар*. ²⁰Гиниэкэ биллэрбитеттэр:

— Иньэгин гытта балтыларың таска тураллар, Энигин гытта көрсөөрү.

²¹Иисус диэбит:

— Мин иньэбин гытта балтыларым Таңара эрэ һаңатын истэллэр, онтон ыгырытын толорор дьоннор.

Иисус болоһолоок тыалы токтомор

²²Биир күнүэ Иисус үөрэнээчилэрин гытта лодка иһигэр киирэн диэбит:

— Күөл оңуор туоруогуң, онтон камнаатылар.

Онтулара, ес киирбэк, күөл оңуор эрдиммиттэр. ²³Баран истэктэринэ, Иисус утуйбутун кэннэ болоһолоок тыал оксубут. Долгуттар лодкаларын үрдүнэн һаба ыс-пүттар, ууга түһээри гыммыттар. ²⁴Һугааан Гинини үнүгүннарбыттар:

---

* 8:19 *Һугас* дуу *чугас*.

— Үөрэтээччи! Үөрэтээччи! Өлөөрү гынныбыт! Иисус, туран, тыалы гытта долгуттары токтотон кээспит. Болохолоок тыал үрэн бүппүт, чуумпу буолан каалбыт.

²⁵ — Канна баарый эниги итэгэйэр ханаагыт? — Иисус үөрэнээччилэриттэн ыйыппыт. Онтулара, куттананнаар, хөгөннөр, хаңарбыттар бэйэ бэйэлэригэр:

— Кимий бу Гини? Гини ити кайдак тыалы гытта ууну мөнүйар, онтулара Гинини истэллэр?

Иисус абааһы тыыннаак киһини онорпүт

²⁶ Гинилэр Галилеяттан күөл оңуор баар Гадара дойдуга эрдинэн кэлбигиттэр. ²⁷ Иисус кытылга таксан, гуораттан кэлбит иирээки киһини көрүстэ. Ол киһи уруккуттан таңаһа hyok һылдыбыт, айыы дьиэтэ hyok. Ыалдъар дылларыгар колболорго бэйэтэ дьиэлэнэ һыппыт. ²⁸ Иисүhy көрөөт, ол киһи Гини иннингэр түспүт, киэнник үөгүлээбит:

— Иисус, минигиттэн туок нааданый, Туоктаагар даа Үрдүк Таңара Уола? Энигиттэн көрдөнөбүн, минигин эрэйдээмэ! ²⁹ Иисус ол киһи иһиттэн абааһы тыына таксыагын мөнүйбүт, гинини абааһы тыына өр эрэйдээбит. Гини илиилэрин, атактарын чыптарынан баайар этилэрэ даа, ону һупту тардан, быһан, күрэнээччи этэ. Абааһыга баттаран киһитэ hyok ниргэ күрэччи.

³⁰ Иисус гинигиттэн ыйыппыт:

— Кайдак ааттыыллар энигин?

— Мин аатым легион, — диэбит онтута. Гини иһигэр элбэк абааһы баар эббит, ол иһин ити көрдүк хаңарбыт.

³¹ Абааһылар Иисустан көрдөнө hатаабыттар, биһигини hир анныгар батан ыйтыма диэн. ³² Һугаскаан, һыыр быарыгар, һибиннээ үөрэ аһыы һылдыбыт. Абааһылар киһи иһиттэн таксаннаар һибиннээлэр истэригэр киирээри көрдөммүттэр. Иисус кирииј диэтэ. ³³ Абааһылар һибиннээлэр истэригэр киирдилэр. Һибиннээ үөрэ үргэн, кайа үрдүттэн күөлгэ түһэн, тимирадэ.

³⁴ Кэтииһинтэр ону көрөннөр, гуоратка гытта атын олоктор киһилэригэр кэпсээбитетэр, һүүрэннэр һэрэтилэр. ³⁵ Бары дьон комуллан, туок буолбутун билээри киһилэр ону көрө барбыттар. Кэлэннэр, көрдүлэр иһинтэн абааһы таксыбыт киһини, таңнан бараан, охон, өйдөнөн Иисус иннитигэр олорорун көрбүттэр. Кэлбит Киһилэр, ону көрөннөр, һүрдээк куттаммыттар. ³⁶ Ону көрөөччүлэр кэпсээбитетэр гинилэргэ, кайдак иирэки оспутун. ³⁷ Гадар ааттаак дойду бары нэһилиэгэ Иисустан гинилэр һирдэриттэн барыагын көрдөммүттэр, гинилэр һүрдээк куттаммыттар эбит. Гини лодкага төннөн олорбут. ³⁸ Иһинтэн абааһылар таксыбыт киһи Гиниттэн Бэйэгин гытта буолуом диэн көрдөммүт. Иисус гиниэни ыыппыт, онтон һаңарбыт:

³⁹ – Дьиэгэр төнүн, туогу эниэкэ Таңара оңорбутун барытын кэпсээ.

Ол киһи гуоратка төннөн, бары дьоню Иисус гиниэкэ туогу оңорбүтүн кэпсээбит.

*Иаир ааттаак киһи
кыыňын тилиннэрбим,
биир дъактары оһорпум*

⁴⁰ Каччага Иисус төннүбүтүгэр, киһилэр Гинини гытта көрсүбүттэр, уруккуттан көһүтэр этилэрэ. ⁴¹ Иаир ааттаак киһи, синауга тойоно, Иисус иннингэр түспүт, гини дьиэтигэр кэлиэгин көрдөммүт, ⁴² Гини уон икки дыллаак кыыскаана өлөөрү һытар эбит. Баран истэктэринэ дьон ааймак Иисуhy бары өттүттэн ыгайан испит. ⁴³ Гини уон икки дылы каана бара ыалдьар дъактар, эмчиттэргэ эмтэтэ һатаан, бары эбиэннэтин бараабыт, ким даа гинини оһорпоток. ⁴⁴ Кэннинтэн һугаһаан, Гини таңаһыгар кырытын тагайбыт. Каана барара һоннокоон бүтэн каалбыт.

⁴⁵ – Ким Минигин тагайда? – ыыппыт Иисус.

Ким да туогу да һаңарбатактар, оччого Петр диэбит:

— Үөрэтээччи, киһилэр ыгайсаннар, Энигин тагайаллар. Эн дилигин, ким Минигин тагайда?

⁴⁶ Иисус һаңаран бүппэт:

— Ким эрэ Минигин һин тагайбыт. Мин күүһүм ис-пittэн таксарын һүрэгим биллэрдэ.

⁴⁷ Һин билиэгэ дии һанаан, дъактар Гини атактарыгар кэлэн түспүт. Бары дьон иннигэр кэпсээбит ол дъактар, того Гинини тагайбытын, кайдак һонно оспутун.

⁴⁸ Оччого Иисус дъактарга һаңарбыт:

— Эн итэгэйэр һанаан бэйэгин ононто. Эйэлээк буол.

⁴⁹ Иисус итини һаңара турдагына, ким эрэ, синагога тойонун дийтиттэн кэлэн, дийбит:

— Эн кыыс огоң өллө, Үөрэтээчини һанааргатыма.

⁵⁰ Иисус, итинник һурагы истэн, дийбит:

— Куттаныма, итэгэй эрэ, кыыс огоң тиллиэгэ.

⁵¹ Иисус Иаир дийтигэр кэлэн, кими да киллэрбэтэк, Петру, Иоаннаны, Иаковы онтон кыыс ого иньэлээк-агатын эрэ ылбыт. ⁵² Барылара, кыыһы аһыннанар, ытаабыттар.

— Йтаамаң, кыыс ого өлбөтөгө, утыйа эрэ һытар, — дийбит Иисус. ⁵³ Гиниттэн үүлбүттэр, өлбүтүн билэннэр.

⁵⁴ Иисус барыларын бататтаан бараан, кыыс ого илиилэрин тутан туран, дийбит:

— Кыыскаан, тур! ⁵⁵ Кыыс ого кута төннөн кэлбит; гини тиллэн турбут, Иисус огону аһатың дийэн, һаңарбыт. ⁵⁶ Кэргэлттэрэ һөкпүттэр. Иисус гинилэри, туок буолбутун кимиэкэ да кэпсээмэн дийэн, каайбыт.

9 АҢАРА

Иисус уон икки үөрэнээччилэрин ыыттар

¹ Иисус уон икки үөрэнээччилэрин бииргэ комуйбут, гинилэргэ күүһү, онуга, абааһылар үрдүлэринэн буолар ол кэннэ ыалдьяар киһилэри эмтиир ыйаагы биэрбит.

² Ити кэнниттэн Гини олору ыыппыт дьоңю Таңара

Үйаага баарын кэпсии һылдыяктарын, ыалдъар киһилэри охордор буолуоктарын.³ Гинилэргэ дийбит:

— Бэйэгитин гытта туогу да ылымай: таньагы да, калаабуу да, килиэби да, карчыны да, икки да таңаы ылымай.⁴ Киирбит дьиэгитигэр токтоој, онтон инни диэк һуолгут үстүн баар буолуң.⁵ Өскөтүн, эһигини дыэлэрэргэрийгээр кииллэрбэтэктэринэ, оччого олортон баараары турган атактаргыттан пыылы тэбээн, итинэн энтигэ гинилэргэ қунаганы оңорбуттарын көллөрүөккүт.⁶ Үөрэнээччилэрэ олоктор аайы барбыттар, һылдыбыттар Үөрүүлээк Һурагы кэпсии, канна даа буоллуннаар, ыалдъар киһилэри охордор этилэрэ.

Ирод кэчэништэ

⁷ Округ тойоно Ирод истибит Иисус туһунан, туогу гынарын, онтон кэчэспит; Иоанн тиллэн кэлбит дииллэрин ишин. ⁸ Һороктор дьииллэр — Илия кэлбит, хороктор — былыргы пророк тиллэн кэлбит.

⁹ Ирод наңарбыт:

— Иоанн баын мин туура быспытым, ити Ким эбитэ буолуой, ким туһунан өс истэбин? Гинини көрөөрү көрдүүр.

Биэс тыыһынча кинини тоторбут

¹⁰ Апостоллар, төннөн кэлэннэр, Иисуска, олоктор аайы һылданнаар, туогу оңорбуттарын, кэпсээбитеттэр. Оччого Гини уолаттарын ким да һылдыбат һиригэр, Вифсаида ааттаак гуорат аттыгыгар илпит.¹¹ Дён, ону билэн, Гинини батыспыт. Иисус олор барсалларын һөбүлэбитет, гинилэргэ, бааран иһэннэр, Таңара Үйаагын туһунан кэпсиир, һороктору ыалдъалларыттан охордор.¹² Күн киэхэрэрэ һугаабыт. Уон икки үөрэнээччилэр Иисуска һугааннаар, наңарбыттар:

— Ыыт дьону һугастаагы олокторго, ас көрдөнө бардыннаар, конор дьиэ булуннууннаар. Манна кумак һирдэр.

¹³ Иисус диэбит:

— Эһиги гинилэри анатың. Үөрэнээччилэр диэбитеттэр:

— Биниэкэ биэс килиэптэн, икки балыктан ордук ас hyок. Оччого биниги ол киһилэргэ ас атылаһа барыак-пыт? ¹⁴ Анатыак киһилэрин аксаана биэс тыыһычча киhi этэ. Иисус үөрэнээччилэргэ һаңарбыт:

— Олортօоң биэс уоннуу киһилии. ¹⁵ Гини һаңарбытын көрдүк барыларын олортобуттар. ¹⁶ Иисус биэс килиэби, икки балыгы ылбыт, каллаан диэк көрөн турэн, алгаабыт. Килиэптэри гытта балыктары тоһуталаан бараан, олору үөрэнээччилэргэ биэрэттээбит, дъонюо үллэриэктэрин. ¹⁷ Киһилэр, аһааннар, топпуттар. Астарыттан өссүө элбэк каалбыт, олору үөрэнээччилэр уон икки мас каага тобус толору комүйбуттар.

Петр Иисуhy Таңара Христоhа диир

¹⁸ Биирдэ Иисус ноготогун Таңарага үңэ турдагына, Гиниэкэ үөрэнээччилэрэ кэлбитеттэр. Иисус гинилэртэн ыйыппыт:

— Дъон Минигин Ким диир?

¹⁹ Үөрэнээччилэрэ Гиниэкэ диэбитеттэр:

— Һороктор дииллэр, Эн Иоанн Һүрэктээччи, һороктор — Эн Илиягын, һороктор — Эн биир былыргы, өлөн бараан, тиллибит пророк.

²⁰ Эһиги кээ, ким дии һаныыгыт Минигин? — Иисус ыйыппыт. Петр диэбит:

— Энигин, биниги дии һаныыбыт, Таңара Христоhа дииллэр.

²¹ Иисус гинилэргэ һаңарбыт, каһан да кимиэкэ да ити туһунан һаңарымаң. ²² Онтон диэбит:

— Кини Уола үгүстүк эрэйдэниэгэ. Гинини кырдьагастар, үрдүк агабыттар, кинигэһинттэр кини диэктэрэ hyoga. Гинини өлөрүөктэрэ, үһүс күнүгэр тиллиэгэ.

²³ Онтон Иисус барыларыгар һаңарбыт:

— Ким Минигин гытта барсыак һанаалаак, бэйэтин айыммакка, оччого эрэ Минигин гытта барыстын.²⁴ Ким һүпту тынынын агай быыһаныак һанаалаак, ол тыыннаак ологун һүтэриэгэ. Ким Мин иһин кутун һүтэриэгэ, ол тынынын ологун һүтэрбэт.²⁵ Туок эбиилээк буолуой кишигэ һири барытын ыллагына, өлөн кааллагына дуу, ыарыы буолуу дуу.²⁶ Ким Минигиттэн, Мин һаџаларбыттан хааттар, онтон Киши Уола хаатыага, каччага қылышылатар буоллагына, Таңараны, ангеллары эңин қылышылаатактарына.²⁷ Эниэкэ илэ кирдиги һаџарабын; һороктор, бу турааччылартан Таңара Үйаагын көрдөктөрүнэ, өлүөктэрэ.

Дъұңыз уларыйбыт

²⁸ Иисус итигиридик һаџарбытын кэннэ, ағыс күн ааспүт, Гини Петру, Иоаннаны, Иаковы бэйэтин гытта илпит. Олору гытта Таңарага үңээри, үрдүк кайа үрдүгэр ыттыбыт.²⁹ Үңэ турдагына, Гини һырайа уларыйбыт, таңаһа чәбис чәэлкәэ, гильбәңниир буолбут.³⁰ Икки киши: Моисейи гытта Илия Иисуһу гытта кәпсөтгө турбуттар.³¹ Гинилэр каллааны һырдатан кәлбит буолбуттар, Иисус Иерусалимја тыына быстыага диэн, одуулаактык кәпсөтэллэр.³² Петр дөгөтторун гытта утыйбуттар, үнүктаннаар, Иисуһу гытта икки киши туралларын көрбүттэр.³³ Ол икки кишилэр аһарбыттарыгар, Петр Иисуска һаџарбыт:

— Үөрэтээччи, биңиекэ манна берт үтүө! Дъэ, тутугуң үс от дъиэлэри, биири Эниэкэ, биири Моисейгэ, биири Илияга.

Петр һаџарбыт һаҗатын билбэт.³⁴ Гини һаҗаран бүтэ илигинэ, каллааңыа былыт көстөн кэлэн, барыларын наппүт. Гинилэр, былытка һаптараннаар, һүрдээк куттаммыттар.³⁵ Былыт иһиттэн һаңа иһиллибит:

— Ити Мин һүрэк Уолум. Гинини истэр буолуң!

³⁶ Ол һаҗаны истэллэрингэр Иисус ноготок турарын көрбүттэр. Гинилэр дыылыйбыттар, ол күннэргэ туогу көрбүттэрин кимиэкэ да кәпссээбэйтэктэр.

Абааһы ширпүт уол оготун оһорпүт

³⁷ Нөһүө қүн кайа аннытар түспүттэригэр, Иисуhy көрсө элбэк киhi кэлбиттэр. ³⁸ Олортон биирдэрэ үөгүлээбит:

— Үөрэтээччи, Энигиттэн бэрт көрдөнөмүн, мин уолбун көр, ити мин hоготок уолум. ³⁹ Гини ihигэр абааһы киирдэгинэ, уолум эмискэ үөгүлүүр, hиргэ түhээт, этин тартарар, аньагыттан күгэн таксар. Абааһы гинини, эрэйдээн, арыччи кээhэр! ⁴⁰ Эн үөрэнээччилэргиттэн көрдөспүтүм, абааһыны уолум иhиттэн батыактарын, гинилэр ону коппотокторо.

⁴¹ — О, куhаган, hырыылаак урдус, эhигини гытта каныга диэри буолуомуй, кайатын эhигини уйуомуй? — Иисус диэбит. — Уолгун манна эгэл!

⁴² Уол ого кэлэн истэгингэ, абааһы, гинини эмиэ hиргэ түhэрэн бараан, этин тартарбыт. Иисус абааһыны баппыт, уол огону оһордон бараан, агатыгар туттарбыт. ⁴³ Барылара Таңара улакан күүhүн билэннэр, hүрдээк hөкпүттэр.

Иисус эмиэ бэйэтэ олөрүн hылыктыыр

Бары дьон одуургаабыттар барытыгар, Иисус туогу оjорбутун көрөннөр. Гини үөрэнээччилэргэ диэбит:

⁴⁴ — Аны эhиэкэ Мин туогу haџаарбын үчүгэйдик иhиллээh: Киhi Уола киhiлэр илиилэригэр биэрилиэгэ. ⁴⁵ Онтулара дьүүллээбэтэктэр Гини haџатын, гинилэртэн набыллыбыт этэ. Бэйэлэрэ ону котон билбэтэктэр, Гиниттэн ол haџатын ыйытыактарын куттанааллар.

Ким бастыңый

⁴⁶ Бэйэ бэйэлэриттэн күрэспиттэр, кимнэрэ гинилэртэн ордугун. ⁴⁷ Иисус гинилэр ис hанааларын билэн, огону эгэлэн, аттытыгар туроурбут. Иисус диэбит:

⁴⁸ – Ким Мин иһин огону һүрэгигэр ыллагына, ол ылар Минигин. Ким Минигин ылыага, ол ылар Минигин Үйтааччыны. Энгигиттэн ким аны олус биллибэт, ол биллиилээк буолуога.

Ким эниэкэ утарыласпат, ол энгини гытта

⁴⁹ – Үөрэтээччи, биһиги киһини көрбүппүт, Эн аак-кынан абааһылары батан таһаартыыр. Гини биһигини гытта һылдыбыат, ол иһин итини оңорорун каайбыппыт, – Иисуска Иоанн кэпсээбит.

⁵⁰ – Каайымаң, ким эниэкэ утарыласпат, ол энгини гытта, – Иисус диэбит.

***Самария дойдуга бишр олокко
Иисуhy һөпсөөбөтөктөр***

⁵¹ Иисус, өлөр кэмэ кэлэрин иннигэр, Иерусалимџа барбыт. ⁵² Бастаан Самария дойду биир ологугар илдийтэри ыыппыт, Гини кэлэригэр барытын бэлэмниектэрин. ⁵³ Гини Иерусалимџа баран иһэрин билэннэр, ол олок нэһилиэгэ, биһиэкэ кэлбэтин, диэбитет. ⁵⁴ Ону көрөн, Гини үөрэнээчилэрэ, Иаковы гытта Иоанн диэбитет:

– Тойон, һөпсүөж дуо, биһиги һаңарыаппыт, каллаан уота түһэн убаталыан барыларын, Илия оңорутун көрдүк. ⁵⁵ Гинилэр диэк көрөн, олор итинник һаңаларын истэн каайбыт. ⁵⁶ Барбыттар атын олокторго.

Иисуhy батыспыттар

⁵⁷ Һуолга бара турдактарына, ким эрэ диэбит:
– Тойон! Канна даа барбытың иһин, мин барсыам Эн кэннингиттэн.

⁵⁸ Иисус гиниэкэ диэбит:
– Һаһыллар короонноок буолаллар, каллаан чыычаактара – уйалаак. Киhi Уола баһын да уурап һирэ һуок.

⁵⁹ Нөһүө киһигэ диэбит:
– Барыс Минигин гытта. Онтута диэбит:

— Мин Тойонум, мин бараммын, маңнай агабын қарыйакпын, көңүллээ.

⁶⁰ Иисус эмиэ һаңарбыт:

— Өлбүттэр өлбүттэри карайдыннар, эн Таңара Ыйаагын кэпсии бар.

⁶¹ Атын киһи эмиэ диәбит:

— Мин Тойонум, көңүллээ, кәргәммин гытта атаарсыакпын.

⁶² Иисус диәбит:

— Ким да, плугу тута турал, кэнни диәк көрүүллээтэгинэ, Таңара Ыйаагыгар туксубат.

10 АҢАРА

Иисус һәттә уон икки յөрәтәр көмөһүттәрин ыыппыт

¹ Иисус атын һәттә уон үөрәнәэчиләри талбыт, Бәйэтин иннитигәр иккилии киһини гуораттарга, кыра олокторго, Бәйэтә барыак һирдәригәр ыыппыт. ² Һаңарбыт гиниләргә:

— Килиәп ото улаканнык үүммүт, ону быһар киһи агыйак. Ол Тойонуттан көрдөнүң, оту быһар үләһиттәрдә ыытыагын. ³ Барың! Мин ыытабын эңигини овецтар тутуттарын бөрөлөр үөрдәригәр ыыталларын көрдүк. ⁴ Ылыман қарчы каатын, калаабыны, кәтэр атактары, кими да гытта дорооболоһумаң. ⁵ Каннык дыиәгэ кириэеккит, маңнай һаңарың: «Бу дыиәгэ эйәлләэк буоллун». ⁶ Онтон эйәлләэк киһи буоллагына, оччого эйэтә гинини гытта каалыага, оннук буолбатагына, бәйәгитигәр төннүөгә. ⁷ Үләһит туогу эмәтә ылыыактаак. Ол дыиәгэ каалың, аһааң, иниң туок баарын. Дыиэттән дыиәгэ һылдымыңа. ⁸ Каннык гуоратка қэлләеккитинэ, эңигини ыалдыыт гыннактарына, һиң туогу биэрэлләрин. ⁹ Охордуң онноогу ыарыылары, һаңарың: «Һуга-хаабыт диән Таңара Ыйаага». ¹⁰ Каннык атын гуоратка эңигини ыалдыыт гымматактарына, таксан иһэн диәң:

¹¹ – Энтигү гуораккытар атакптыгас һыстыбыт кумагы тэбээн кээхээбит; билиң, нуганаабыт Таңара Ыйаага!

¹² Һаңарабын эхиэкэ, Содомџа ол құңиә үөрүүлээк буолуога, ол гуораттаагар.

Таңарага итэгэйбээт киңилэр олоктоок гуораттара

¹³ Эрэйдэниәң, Хоразин, эрэйдэниәң, Вифсаида! Тирга дуу, Сидонџа дуу дикси көһүннэр, оччого тытыркай таңастаак, күл иңигэр олорон уруккуттан аластаныак этилэрэ анныыларыттан. ¹⁴ Тирга гытта Сидонџа дьогус буолуо Һүудка, энтигиннээгэр. ¹⁵ Эн эмиэ, Капернаум, каллааңча диэри көтөөгүллээччи, төттөрү анныга түһүәң. ¹⁶ Энтигини иһиллиир, Минигин иһиллиир, энтигини һөбүлээбэт, Минигин һөбүлээбэт; Минигин һөбүлээбэт, Минигин Үыппыты һөбүлээбэт.

Һэйтэ уон икки төннүүттэр

¹⁷ Һэйтэ уон икки үөрэнээччилэр үөрүүлээк төннөн, диебитет:

– Биңиги Тойоммут! Эн ааккынан абааңылар даа истэллэр биңигини!

¹⁸ Иисус диебит:

– Мин һатананы көрбүтүм, этиң уотун көрдүк каллаантан түспүтүн. ¹⁹ Көрүң, Мин эхиэкэ күүхү биэрэбин курдъагалары-змейдары, скорпионнары тэпсийекитиин, өстөөктөргүтүн кыайыаккытын, туок да эхиэкэ күнаганы гыныа һуога. ²⁰ Ити даа буоллар, онуга үөрүмәң, абааңы тыыннара истиектэрэ диэн. Үөрүң, энтигү ааттаргыт каллааңча һууллубуттара диэн.

Иисус үөрүүтэ

²¹ Ол чааска Айыы тыыннынан Иисус үөрэн, һаңарбыт:

– Агам, каллаан онуга һир Улакана, мин Энтигин уланкан ааттынан ааттыбын. Үөрэктэктэртэн, өйдөөктөртөн кистээбитин иһин, көңүл кыра дьоңю арыйан биллэрбитетин. Агам, Эн һанааң итинник этэ!

²² Үөрэнээчилэригэр диэбит:

— Барыга бэриллибитэ Агабыттан. Агам эрэ билэр, кими Гини Уолун. Уола эрэ билэр, кими Гини Агата, кимиэкэ Уола арынаары һанырын.

²³ Үөрэнээчилэригэр һаңарбыт:

— Дьоллоок карактар, эниги көрөргүтүн көрөөччүлэр.

²⁴ Һаңарабын эниэкэ, үгүс пророктар, ыраактаагылар көрүөк һанаалаак этилэрэ эниги көрөргүтүн — көрбөтөктөрө, инилиэктэрин эниги инилииргитин — истибэтэктэрэ.

Самария дойдуттан киhi туһунаан өстөн-өс

²⁵ Һокуону билэр киhi Иисустан, Гинини турал абардан, ыйыпбыт:

— Үөрэтээччи, туогу мин гыныамый, үйэгэ тыыннаак буулукпун?

²⁶ Онтута диэбит:

— Һокуонја туок нуруллубутуй? Кайдак аагагын?

²⁷ Гини кардары һаңарбыт:

— «Бэйэх Тойон Таңарагын искиттэн итэгэй, тыынжынан, күүскүнэн, өйгүнэн, нугастаагы киңигин, бэйэх көрдүк».

²⁸ Иисус диэбит гиниэкэ:

— Эн һөптүк һаңардын, ити көрдүк оңорор буол, оччого үйэх уhyога.

²⁹ Бэйэтин итэгэттэрээри гини Иисуска диэбит:

— Кими мин нугас киһим?

³⁰ Онуга Иисус диэбит:

— Туок эрэ киһитэ Иерусалимтан бара турбут Иерихонја, онтон түбэспит өлөрүөксүттэргэ, гини таңаын үүнлүттэр, кырбаабыттар, арыччи тыыннаагы кээспиттэр. ³¹Ол һуулунан биир агабыт баран испит, киhi һытарын көрөн, қыһаммакка ааспыйт. ³²Ити көрдүк эмиэ оңорбут левит, гиниэкэ һугааан көрбүт, қыһаммакка ааспыйт. ³³Оnton ол киhi һытар ниригэр Самария дойдуттан һылдъар киhi кэлбит. Арыччи тыыннаак һытар

кини көрөн, гинини бэрт айыммыт.³⁴ Ол кишикэ кэлэн, өлөрүммүт баастарын һыяннан онтон арагиннан һоппут, онтон тортоннон баайбыт. Гинини бэйэтин осел һүөхүгүн үрдүгээр олордон бараан, ыалдыгтар токтуур дьиэлэригэр эгэлбит, онтон гинини карайа олорбут.³⁵ Нөнүө үүн ол дьиэлээгигэр икки динарий карчыны биэрэ-биэрэ һаңарбыт: «Карайар буол бу кинини, төннөн кэллэкпинэ барытын төлүөм, өссүө карчы наада буоллагына».³⁶ Кырбатаачыга канныктара һугас кини этэй, туок дии һаныгын?

³⁷ Һокуону билэр кини диэбит:

— Ол гиниекэ көмөлөхөөччү.

Оччого гиниекэ Иисус диэбит:

— Бар, эн эмиэ ити көрдүк оңорор буол.

Марфаны гытта Мария дьиэлэригэр

³⁸ Иисус үөрэнээчилэрин гытта биир олокко кэлбит. Онтон Марфа ааттаак дъактар Гинини бэйэтин дьиэтигэр ыгырыбыт.³⁹ Гини балтыта Мария этэ. Мария Иисус атактарын диэк олорон, Гини туогу кэпсиирин иһиллиир.⁴⁰ Марфа аны астaan һолото һуок этэ. Гини Иисустан ыйыппыт:

— Мин Тойонум, Эн көрбөкүн дуо, мин балтым бары үлэни миниекэ үпүүтүн? Һаңар, миниекэ көмөлөстүн.

⁴¹ — Марфа, Марфа, — Иисус диэбит, — эн бары элбэк буолуогун һанааргыгын онтон мөнүнэгин.⁴² Биир эрэ буоллун. Мария үчүгэйи талбыта, итини гиниттэн ким да былдыя һуога.

11 АҢАРА

Иисус Таңарага үүэрэгэ үөрэтиэр

¹ Биирдэ биир һиргэ Таңарага үнэ турбут, бүтээтин, биир үөрэнээччите Гиниттэн көрдөммүт:

— Мин Тойонум, биһигини, Иоанн бэйэтин үөрэнээчилэрин үөрэппитин көрдүк, үнэ үөрэт.

² Иисус гинилэргэ диэбит:

— Таңарага үнүү бу көрдүк: «Каллааннаагы Агабыт! Эн аатың Улаканынан аагылыннын. Эн Ыйаагың кэллин. ³Килиэппитин биңиэкэ күн аайы биэр, ⁴биңиги аныбытын простиилаа, биңиги иэстээктэрбитин простилырыбыйт көрдүк. Биңиэкэ кытаанак ологу оңорума, биңигини күнагантан быыһаа».

⁵ Онтон Иисус гинилэргэ һаңарбыт:

— Колобура, арай бииргит эмэтэ догордоок буоллагына, гиниэкэ, түүн ортолугар кэлэн, диэгэ: «Догоо, ми-ниэкэ үс килиэби иэс эгэл, ⁶миниэкэ ыраактан доторум ыаллана кэллэ, гинини аһатыакпын туок да һуок». ⁷Дыиэллээк догоро гиниэкэ диэгэ дуо: «Миниэкэ һаарата. Аан һабыллыбыта, оголорбун гытта утыйа һытабыт, кыайан, тураммын, килиэби биэриэм һуога». ⁸Эниэкэ һаңарабын, өскөтүн, гини турбатагына догоро да буоллун биэрбэтэгинэ, ити даа буоллар кэлээччи күүстээктик көрдөөтөгүнэ, дыиэтээги, турэн, каһы көрдүүрүн, биэригэ. ⁹Мин эниэкэ диибин: көрдөнүү, оччого эңиги ылышаккыт, көрдөөүү, оччого булуоккут, ааны тоңсуйар буолуң – эниэкэ арыйыактара. ¹⁰Ким даа буоллун көрдөннөгүнэ – ылышага, ким көрдүүр, ол булуога, ааны тоңсуйар киңиэкэ арыйыактара. ¹¹Килиэби көрдөөтөгүнэ, уолугар тааһы биэрэр ага баара дүрү, балык оннугар змеи биэрэр иттэ? ¹²Агата уолугар курдъаганы биэриэ дуо, гини һымыбыты көрдөөтөгүнэ? ¹³Онон, өскөтүн эңиги, күнаганյыт даа иинин, оголоргутугар үтүөнү оңорооччу буоллаккытына, оччого Гиниттэн көрдүүр дьоню Каллааннаагы Агагыт Айынын того биэримий!

Иисус онтон Веелъезул

¹⁴ Биирдэ Иисус абааһыны баппыйт, һаңата һуогу. Абааһы киһи иһиттэн таксаатын, ол һаңата һуок киһи һаңарап буолбут, дьон, ону көрөн, одуургаабыт. ¹⁵Хороктор һаңарсыбыттар:

— Гини абааһылары батар, Веельзевул, абааһылар тойоннорун, күүһүнэн!

¹⁶ Һороктор, Гини күүһүн колоон көрөөрү, Иисустан көрдөммүттэр, Гини каллаантан һимиэркэйдэри көллөрүөгүн. ¹⁷ Иисус гинилэр һанааларын билэн диэбит:

— Дойду алданнагына, гини иччитэктэниэгэ. Кинилэр арагыстактарына, түһүөктэрэ. ¹⁸ Өскөтүн, һатана бэйэтэ бэйэтинэн алданнагына, оччого кайдак тутуллуой гини ыйаага? Эниги диигит, абааһылары Веельзевул күүһүнэн Мин батабын. ¹⁹ Өскөтүн, Мин абааһылары Веельзевул күүһүнэн батабын, оччого туок күүһүнэн эниги уолаттаргыт абааһылары баталлар? Гинилэр оччого эниэкэ һудья буоллуннар. ²⁰ Өскөтүн, Мин абааһылары Таңара күүһүнэн батар буоллаппына, оччого Таңара Ыйаага эниэкэ тийбите. ²¹ Күүстээк киһи, хаалаак бэйэтин дьиэтин кэтээтэгинэ, оччого гини баайа туок да буолбат. ²² Өскөтүн, гинитээгэр күүстээк киһи кэлэн кыайдагына, оччого һаатын былдыяага, онтуугар эрэммитин, бары уорбут баайын арааран ылыага. ²³ Ким Минигин гытта буолбат, ол Миниэкэ өстөөк, ким Минигин гытта комуйбат, ол барытын һатаайдыыр.

Абааһы төннүүтэ

²⁴ Быртак тыын киһиттэн тагыстагына, гини уута hyok һирдэргэ һылдьар, налыяа һатыр даа, һатаан налыбат. Оччого гини диир: «Таксыбыт дьиэбэр төттөрү төннүүм». ²⁵ Гини төннөн кэлэн, дьиэтэ бэрт чэбэрдик караллыбытын, илбилибитин көрбүт. ²⁶ Оччого бэйэтин гытта ылбыт һэттэ абааһы тыыннары, гинитээгэр даа кыйыңаакылары, олор киһи иһигэр киирбитеттер, онтон олороллор. Итинник буолбута, уруккутаагар куһаган.

Илэ кирдик дьол

²⁷ Иисус һаңара турдагына, биир дъактар, киһилэр тупар һирдэриттэн, үөгүлээн һаңарбыт:

— Энигин оголоммут, аһатан улаатыннарыт дъактар дьоллоок.

²⁸ Иисус диэбит:

— Таңара Һаңатын истэллэр, колууллар — олор дьоллооктор.

Һимиэркэй буоларын улаканнык көрдөөбүттэр

²⁹ Киһилэр Иисус аттыгар комуллубуттар. Гини оччо-го дьонҗо һаңарбыт:

— Аныгы һүһүөк дьон олус алдьаммыт, һимиэркэй буоларын көрдүүр. Кайдак да һимиркэйи гинилэр көрүөктэрэ һуога, Иона пророк эрэ һимиркэйи көрүөктээк. ³⁰ Ниневия дьонугар Иона һимиэркэй этэ, һин итигиридик буолуога аныгы дьонҗо Киһи Уола. ³¹ Улакан Һууд буолар күнүгэр ити дьону гытта Мас Диэки Ыраак-таагы дъактар, гинилэри буруйдаары, өрө туроуга. Урут ол Дъактар Соломон өйдөөк үөрэгин иһиллээри һир кырытыттан кэлбит этэ. Аны эңигини гытта Соломон-наагар даа улакан баар. ³² Ниневия гуорат дьоно, һууд буолар күнүгэр эңигини буруйдаары, өрө туроуга. Гинилэр Иона үөрэгин кэнниттэн, аныыларын кээспиттэрэ. Манна баар Ионанагар даа улакан.

Эти һырдатар

³³ Ким да һунууру убатаат, калка һиргэ ууран бараан, иһитинэн һаппат. Итиннээгэр, һунууру турар һиригэр уурааччылар, кэлэр-баар киһилэр һырдыгы көрүөктэрин. ³⁴ Эңиги карактаргыт бэйэгит эккитигэр һунуур буолаллар. Өскөтүн, эңиги карактаргыт дъәңкэтик көрөллөр, оччого эңиги эккит барыта һырдыыр. Өскөтүн, эңиги карактаргыт дъәңкэтик көрбөт буоллактарына, оччого эңиги эккит барыта караңаар. ³⁵ Үтүөтүк көр, эн ис һырдыгың караја буолбатак дүрү? ³⁶ Эн элбэк ис һырдыктаак буоллаккына, канна да караҗата һуок буоллаккына, оччого эн һырдата һылдыың, энигин һунуур һырдата һылдыарын көрдүк.

***Фарисейдары онтон һокуону билэр киһилэри
буруйдур кылак***

³⁷ Ону һаңара турдагына, Гинини биир фарисей аһыны ығырбыт бэйэтигэр. Иисус, кэлэн, олорбут. ³⁸ Фарисей, Иисус аһыыр иннингэр илиилэрин һууннарбатагын, көрөн, одуургаабыт. ³⁹ Тойон гиниэктэ һаңарбыт:

— Эһиги, фарисейдар, чааскылары, бүлүссэлэри һотогут, бэйэгит һанаагыт карамынан гытта қуһаганынан тобус толору. ⁴⁰ Өйө һуоктар! Һоготок Таңара иһинээгини гытта таһынаагыны оңорботового дуо? ⁴¹ Ката, туок эһиэктэ баарыттан төттөрү ылбат көрдүк, биэрэттээн, оччого ис һанаагытыгар барыта чәбэр буолуога. ⁴² Эрэй буоллун эһиэктэ, фарисейдар, эһиги мятттан, онтон атын оттортон онус аңарын биэрэргит иһин. Кирдиги көрөр идэни онтон Таңараны һаныыргытын умнагыт. Эһиги бииргэхин даа, иккинин даа оңоруоккутун умнумаң. ⁴³ Эрэй буоллун эһиэктэ, фарисейдар, эһиги синагогаларга олороору барагыт, муннъактарга мээрилиэккитин, эһигини һаныактарын барагыт. ⁴⁴ Эрэй буоллун эһиэктэ, кинигэһинтэр, фарисейдар, һааппат һырайдар, эһиги һабыллыбыт колболорго талы: үрдүлэринэн киһилэр һылдьаллар, ону билбэkkэ.

⁴⁵ Һокуону билинигти кини һаңарбыт:

— Үөрэтээччи, Эн, һаңардакка, биһигини атагастыгын.

⁴⁶ Ону гини һаңарбыт:

— Эһиэктэ һин улакан эрэйдэний буолуога, Һокуону билэллэргэ, киһилэргэ ыараканы һүктэрэргит иһин.

Эһиги, тымырыгытын даа тартарбаккыт, көмөлөһөөрү.

⁴⁷ Эрэй буоллун эһиэктэ, пророктар колболорун оңороргут иһин, гинилэри эһиги агаларгыт өлөрбүттэрэ.

⁴⁸ Эһиги агаларгыт туогу оңорбуттарын һөбүлүүгүт, гинилэри пророктары өлөрбүттэрэ, эһиги ол өлбүттэр оңуоктарыгар тас мастары оңорогут. ⁴⁹ Таңара Улуу Өйө

наңарбыт: «Мин гинилэргэ пророктары, апостоллары ытыям, олортон һорокторун өлөртүөктэрэ, һорокторун батыактара». ⁵⁰Ол ийн эниги һир турбутун кэнниттэн пророктар кааннара токтубуттарын ийн һин буруйдааккыт. ⁵¹Ити буруй тураг Авель каана токтубут кэмиттэн Захария каана токтубут кэмигэр диэри. Захарияны Таңара Дьиэтин аттыгар өлөрбүттэрэ. Эниэкэ наңарабын: аныгы һүхүөк дьон ити ийн һин буруйдааккыт. ⁵²Эрэй буоллун эниэкэ, һокуону билэр киһилэргэ. Эниги һөп һуолу билиэк киһилэртэн кистээбиккит, бэйэгит даа ол коту барбатаккыт. ⁵³Иисус барбытын кэннэ, кинигэхиттэр, фарисейдар, Гини буруйдаагын була hатаабыттар, ⁵⁴Гинини құнаганја дәң үктэтээри бүттэлэри ыйытар буолбуттар.

12 АҢАРА

Таңара фарисейдар үөрэктэрин утары көрөр

¹Ол кэмнэ тыыһычча киhi комуллубуттар, ыгайсан, үтүрүһэллэрэ бэрт. Иисус маңнай Бэйэтин үөрэнээччи-лэригэр маңнай үөрэппит:

— Кини кубулгат идэйттэн кэчэһэр буолуң, ити фарисейдар оннуктар. ²Аматтан кистэллэр арыллыбатага һуок, аматтан кистэллибит һуок, ол қаһан эмэ һин биллизиэгэ. ³Ол ийн, туок караңага наңарыллыбыт, ол һырдыкка иниллизиэгэ. Дьиэ инигэр кулгаакка һипсиңи-нэйэн наңарыллыбыт, ол дьиэ үрдүгэр иниллизиэгэ. ⁴Доготторум, Мин эниэкэ наңарабын: өлөрүөксүттэртэн куттанымаң, олор итингэн туспа, туугу да hатаабаттар. ⁵Мин эниэкэ наңарыам, кимтэн куттаныаккытын: куттаның Оnton, Ким киһини өлөрөөт, утуйбат уотка бырагар ыйаактаактан. Кирдик наңарабын эниэкэ, Оnton куттаның! ⁶Биэс қыра чыычаактар атыаллышбаттар дуо икки ассария карчылар ийн? Таңара итилэртэн биирдэрин да умнубатага. ⁷Баскытыгар баар астаргыт аагыллан

тураллар! Куттанымаң, эңиги үөр чыычкартардаагар атылааккыт!

Иисус Христос туһунан һаңарың

⁸ Эңиекэ һаңарабын: ким киһилэргэ Минигин һанырын һаңарап, ол киһи туһунан Киһи Уола ангелларга һаңарыага. ⁹ Ким Минигиттэн, дыон көрөн турдагына, арагыага, гинини Таңара ангеллара араарыактара. ¹⁰ Ким даа буоллун, ким эмэ Киһи Уолугар құнаган һаңаны һаңарыага, ону Киһи Уола аһыныага. Ким эмэ Айыы Тыынын абалыага, ону Киһи Уола аһынныа hyoga. ¹¹ Эңигини синагогага тойотторго гытта ыйаагы тутар дыңю эгэлләктэринэ, оччого, кайдак быыһаныакпыштый, туугу һаңарыакпыштый диэн, олус һанааргаамаң. ¹² Айыы Тыына эңигини, туугу һаңарыаккытын, һол чааска үөретиэгэ.

Кылгас өйдөөк баай туһунан өстөн-өс

¹³ Ким эрэ үөр киһи иһиттэн Иисуска һаңарбыт:

— Үөрэтэеччи, мин убайбар һаңар, минигин гытта кәргәним баайын үлләстиэгин.

¹⁴ Иисус ол киһигэ диэбит:

— Ким Минигин эңиекэ hyудтуур дуу, араарап дуу оңорбутай?

¹⁵ Онтон Гини бары киһилэргэ һаңарбыт:

— Дәлгәмтэн кәчәһенүйт, баайтан киһи олого туксубат.

¹⁶ Гини олорго өстөн-өһү кәпсәэбит:

— Биир баай һиригэр бурдук ото дәлби үүммүт, онтон элбәк ас таксыбыт. «¹⁷ Кайдак гыныамый? — дии һанаабыт. — От астарбын канна да карайыакпын бәрт.

¹⁸ Бадага, бугурдук оңоруокка һөп, — гини һүбәләммит. — Маңнай қыра копсокторбун алъяталыам, оннуларыгар тутуом улаканнары. Олорго кутуом бары бурдукпун, комуйуом эбиннъэбин, ¹⁹ һаңарыам бәйэбэр:

„Кутум! Аны бэйэбэр барыта баар, элбэк дылларга. Йынъян, ahaa, ис, үөр олоккунан“». ²⁰ Таңара гиниэкэ диэбит: «Аңыр! Бүгүн түүн эн куккун ыла кэлиэктэрэ. Комуйбут баайың, кимиэкэ каалыагай?» ²¹ Ити көрдүк буолуга баай комунааччыларга, Таңара туһугар байалларын кэриэтэ.

Таңара эрэнэр

²² Иисус үөрэнээчилэригээр диэбит:

— Ол ишин Мин эхиекэ диибин: кыһаллымаң, бэй-эгит искитигэр туогу аһыаккытын, эккитигэр туогу кэтиэккитин диэн. ²³ Кут астаагар улакан, киhi этэ — таңастаагар. ²⁴ Көрүң вороналары, гинилэр туогу да үүннэрбэйттэр, быспаттар, копсокторугар комуйан уурбаттар, ити даа буоллар Таңара ахатар гинилэри. Эхиги элбэктик ордуккут ити вороналартан! ²⁵ Эхигиттэн кимңит олоккутун ухаатыннара натысыр биир эмэ часка? Ким даа итини котон оюоруо hyoga. ²⁶ Кыраны котон оюорбот буолаккытына, оччого того атын туһунан кыһанагыт? ²⁷ Көрүң, лилия оттор кайдак үүнэллэрин: үлэлэбэйттэр, муоту да каппаттар. Һаңарабын: ити оттор көрдүк боскуой таңаһы Соломон да ыраактаагы кэппэтэгэ, төһө да кылышылаак буоллун. ²⁸ Өс-көтүн, Таңара ити көрдүк боскуойдук таңыннаар аныкаан үүнэр оттору. Бүгүн гинилэр бааллар, һарсын һин уокка убайыктара, төһө үчүгэйдик эхигини таңыннаар оттоогор, эхиги олус итэгэйбэйттэргит? ²⁹ Көрдөөмөң, туогу аһыаккытын, туогу ихиэккитин, кыһаллымаң, ³⁰ ол ишин һир үрдүнэн итини киhi барыта көрдүүр. Агагыт эхиэнэ туок һиппэти билэр. ³¹ Бастаан көрдөөң Таңара Үйаагын, ити барыта эхиекэ биэриллиэгэ. ³² Куттанымаң доготтор, Агагыт эхиекэ Үйаагын бэлэмнээбитэ! ³³ Баайгытын атылааныт, дъадаңыларга көмөлөһүң. Булуң кайдак да үйэ устатыгар алдьаммат копсоктору, бэйэгит баайгытын

комууюү каллааңја: онтон кайдак да уоруйак тийбэт, курдъага да һиэ һуога.³⁴ Канна эниги баайгыт баар, онтон эниги һүрээккит буолуога.

Каһан даа буоллун бэлэм буолуү

³⁵ Эниги кургутун курданан, һуунурдаргыт убайдыннаар. ³⁶ Бэйэлэрин тойоннорун курумтан кэлэрин күтэр киһилэр көрдүк буолуү. Тойонноро төһө даа койутаан кэллин, гинилэр ааны тоңсүйарын истэннэр, һонно арыйыактара. ³⁷ Ол һоруктар дьоллоок буолуоктара, тойонноро төннөн кэлэн, үлэлии һылдьялларын көрдөгүнэ. Эниэкэ илэ кирдиги һаңарабын, оччого гини курданыага, олордуога, бэйэтэ гинилэргэ үлэлииэгэ. ³⁸ Өскөтүн, тойонноро түүн ортолтугар дуу, күн һырдырын иннингэр кэлиэгэ дуу, гинилэр ол кэмнэ э утыйбакка һылдышактатаа, оччого олорго дьол буолуога. ³⁹ Өссүө һаңарыам, дьиэлээк каһан уоруйак кэлиэгин билбитэ буоллар, оччого гини туогун да дьиэтиттэн уордарын һуок этэ. ⁴⁰ Эниги бэлэм олоруү, Кини Уола, биллэрбэkkэ, эниги Гинини күүппэт кэмнитигэр төннөн, кэлиэгэ.

⁴¹ Петр ыйыппыт:

— Мин Тойонум, ити өстөн-өһү Эн биһиэкэ агай кэпсийгин дуо, бары дьонҗо эмиэ дуу?

⁴² Иисус кэпсээбит:

— Өйдөөк, эрэлээк тойон көрдүк буолуү. Гинини күсээйин һоруктар бастыңнарынан уруога, аһыр кэмнэ килиэби үллэриэгин. ⁴³ Онуга үтүө буолуога, тойоно төннөн кэллэгинэ, ити көрдүк оюорорун иһин. ⁴⁴ Кирдиги Мин эниэкэ һаңарабын: күсээйинэ гинини бары баайын тутар һүбэхит оюоруога. ⁴⁵ Үлэхитэ һүрэгинэн дии һанаатагына: «Мин Тойонум өтөр кэлиэ һуога», ол иһин һоруктарын қырбыага, аһыага, иһиэгэ, арагиилыага. ⁴⁶ Оннук кини тойоно гини күүппэт күнүгээр кэлиэгэ, һанаабат час кэмнитгэр. Улаканнык қырбыага, гинини эрэлэ һуок үлэхиттэри гытта тэңүэ

ууруога.⁴⁷ Камнаһыт тойонун һанаатын билэр, ол ааты, һанаатын коту оюорботун иһин улаканнык қырбатыга,⁴⁸ ким билбэт, буруйданыага, оргуй һынныллыага. Элбэги биэриллибит киһиттэн, элбэк көрдөллүөгэ, улакан үлэгэ үлэлииртэн, онтон улаканнык ыйытыллыага.

Иисустан араксыны таксар

⁴⁹ Мин һир үрдүнэн уоту убатаары кэлбитим, һаныбын ол уот убайарын!⁵⁰ Һүрэктiiиртэн Мин һүрэктэнниэк-пин наада. Мин ону үүтэ һатаан, бэрт һанааргыбын.⁵¹ Эһигини қытартыы кэллим, диигит эни эһиги Минигин?

— Һуок! — диибин эһиекэ, — араарыны таһаараары.⁵² Аныгыттан дъиэгэ биэс киһи буллактарына, олор араксыактара, үс киһи утары туруоктара иккигэ, икки киһи үскэ.⁵³ Агата уолун абааһы көрүөгэ, уола агатын абааһы көрүөгэ, иньэтэ қыыһын абааһы көрүөгэ, қыыһа иньэтин абааһы көрүөгэ, иньэ қынныта киньитин қуһаган каанынан көрүөгэ, кинийтэ иньэ қыннытын қуһаган каанынан көрүөгэ.

⁵⁴ Иисус дьоңю һаңарбыт:

— Эһиги һаапад диецкиттэн былыт таксарын көрдөккүтүнэ, диигит — һамыр буолуога. Ол көрдүк буолааччы.⁵⁵ Каччага мас диециттэн тыал үрдэгинэ, диигит — итии буолуога. Ол көрдүк буолааччы.⁵⁶ Кубулгат һырайдар! Эһиги һиртэн, каллаантан буоларын билэгит, аныгы үйэ кайдагый билбэкkit?⁵⁷ Того эһиги бэйэгит колообоккут, кайдак туок буоларын?⁵⁸ Эн өстөөк киһигин гытта тойоннорго баран иһэн, һуолга гиниттэн арак, һуудтуур киһигэ иллимиэн, онтуң кэтэбильдьиттэргэ туттарымыан, һыннымыактарын, түрмээгэ қаайымыактарын.⁵⁹ Эниекэ һаңарабын, эн онтон бары карчыгын тэбии биэрэ иликкинэ таксыаң һуога.

13 АҢАРА

*Аньыылааккытын билинэ гына кээһиңү,
оччого өлүөккүт һуога*

¹Ол кэмнээ кимнээк эрэ, кэлэн, Гиниэкэ кэпсээбит-тэрэ, кайдак Пилат Галилея гуорат киһилэрин, өлөртөөбүтүн, онтон олор кааннарын һүөһүлэр кааннарыгар булаабытын туһунан. ²Иисус диэбит онуга:

— Бадага, эниги дии һаныыгыт, ити Галилея киһилэрэ олус үгүс аньыылаактар, һорок Галилея киһилэринээгэй. ³Һуок, диибин эниэкэ! Аньыылааккытын билиммэтэkkитинэ, барыгыт өлүөккүт. ⁴Уон агыс киһилэр үрдүлэригэр, Силоамџа үрдүк дыиэ түһэн өлөртөөбүтэ, Иерусалимџа олор бэрт аньыылаак этилэрэ, диигит дуо? ⁵Һуок, диибин эниэкэ, аньыылааккытын билиммэтэkkитинэ, эниги өлүөккүт.

Һугуна һуок смоковница мас туһунан өстөн-өс

⁶Иисус маннык өстөн-өһү кэпсээбит:

— Биир киһи винограднигыгар смоковница мас баар этэ, онтутугар һугун үүммүтүн көрө кэлбит даа, хонон булбатак. ⁷Оччого мастары карайар киһигэ диэбит: «Мин үс дылыл кэлэ һылдьабын, бу мас һугуттарын көрөөрүбүн, биири да булбапын: Быс гинини, того көңүл һиргэ турар». ⁸Онтута кардары эппит: «Күсээйин, бу маһы, хаатар биир дылга кээс. Мин гини төрдүтүн үчүгэйдик һиринэн һабыам, һүөһү һаагын эбиэм. ⁹Һугун үүнүө дыўрү, үүммэтэтэгинэ, нөнүө дылга быс».

Суббота күнүгэр бишр дъактары охорпум

¹⁰Биир синагогага Иисус үөрэппитэ киһилэри субботага. ¹¹Онтон тартарбыт күн дъактар баар этэ, хатаан көммөккө һылдьыбыт. Уон агыс дылыл һупту бөкчөйөн һылдьыбыт, гинини абааһы тута һыппыт

ыарыыга. ¹² Иисус ол дъактары, көрөн, ыгырбыт, онтон диэбит:

— Дъактар! Эниэнэ ыарыың охуга!

¹³ Гини дъактар һаннытыгар илиилэрин уураатын, онтута көммүт. Ол иин дъактар Таңараны алгаабыт.

¹⁴ Синагога қырдъагас һүбәнитэ Иисус суббота құнугәр ол дъактары абыраабытын иин бәрт қыыйнаммыт. Онтон киңиләргә һаңарбыт:

— Үләлииргә алта құн баар, ити құннәргә әмтәнә кәлин, субботага буолтак.

¹⁵ Иисус гиниәкә диэбит:

— Һааппат һырайдар! Баайыллан турар атыры дуу, оселу дуу һүөрбәккит дуо субботага, ууну иһәрдәэри?

¹⁶ Авраам урдуүн қыыһын Һатана уон ағыс дылы кәлгийэн бараан тута һыппыт. Ону субботага, әмтәэн, һүөрбәт көрдүк дуо? ¹⁷ Ол һаңалартан өстөөктөр һүрдәэк һааппыштар, Гини үтүөнү оңорбутун көрөн, дьон барыта үөрбүт.

Горчица от үүнэр һиэмэ туһунан өстөн-өс

¹⁸ Онтон Иисус ыйыппыт:

— Туогу гытта тәңниәккә һәбүй Таңара Үйаагын? Гини туок көрдүгүй? ¹⁹ Гинини горчица от үүнэр һиэмэтигәр тәңниәккә һөп. Ону киңи ылан үүннәрәэри, бәйэтин садыгар һиргә бутарыппыт. Мас үүммүтә, гини мутуктарыгар каллаан көтөрдөрө уйа оңостубуттара.

²⁰ Иисус эмиә ыйыппыт:

— Өссүө туогу гытта тәңниәккә һәбүй Таңара Үйаагын? ²¹ Гини, дъактар элбәк бурдукка аһытары уурбутун көрдүк, онтута үллүөгәр диэри.

Бәрт қыарагас ааннар

²² Иисус гуораттары, олоктору кәрийэн баран испит үөрэтэ-үөрэтэ Иерусалим диәк, һуолу ыйан. ²³ Ким эрэ Гиниттән ыйыппыт:

— Тойон, агыйак дуо быынанааччылар? Иисус кэпсээбит:

²⁴— Бары күүскүтүн ууруң, кыарагас ааннарынан кириеккитин. Элбэк дьон киирэ хатыактара, котон кириектэрэ hyoga. ²⁵Каччага дьиэ Күсээнэ турал ааны хаптагына, эниги таһаара турал тоңсуйуоккут, көрдөнөн: «Тойон, Тойон, арый биһиэкэ». Оччого Гини диэгэ қардары: «Мин энигини билбэппин, кантан кэлбиккитин». ²⁶Оччого эниги диэккит: «Биһиги Энигин гытта ахаабыппыт, испиппит, Эн таһааралар аайы биһигини ўрээппитин». ²⁷Оччого Гини диэгэ: «Һаңарабын эниэкэ: Мин энигини билбэппин, кантан даа кэлбиккитин. Аһарың Минигиттэн, куһаганы агай оюрооччуулар!» ²⁸Эниги баттарыаккыт, ытыаккыт, тиискитин кабырыныаккыт, Авраамы, Исаакы, Иаковы, бары пророктары Таңара һиригэр көрдөккүтүнэ. ²⁹Кэлиектэрэ һаапаттан, үүхэттэн, мураттан, таас диэгиттэн, Таңара һиригэр туой оюрууоктара. ³⁰Онтон кэнникиилэр иннингэ буолуоктара, инникиилэр — кэннингэ.

Иисус Иерусалимы аһынан ытсыр

³¹Ол кэмнээ Иисуска фарисейдар кэлбитеттэр, гинилэр диэбитеттэр:

— Тагыс, бу олоктортон бар, Энигин Ирод өлөрөөрү гынар.

³²Һаңарбыт гинилэргэ:

— Ол һаңылга бараңыт, Мин һаңабын тириериң: бүгүн Мин абаңылары киһилэр истэриттэн батыам, ити көрдүк һарсын, өйүүн ојорор буолуом, үһүс күммэр үлэбин бүтүөм. ³³Пророк Иерусалимтан атын һиргэ өлүө һуоктаак. Мин бүгүн, һарсын, нөңүө күн баран иниэк тустаакпын. ³⁴О Иерусалим, Иерусалим! Пророктары өлөртүүгүн, Таңара илдүйттэри таастарынан даллыгын. Төһөлөөктүк Мин эниги оголоргутун комуяары гыммыппар, көтөр қүйүкээттэр қыннаторын анныгар

комүйарын көрдүк, эңиги онуга буолбатаккыт! ³⁵ Ити, иччитэк дыиэгит эниэкэ кааллын. Эниэкэ диибин, Минигин көрүеккүт hyoga, ол кэм кэлэ илигинэ, каччага һаңардақкытына: «Тойон Таңара аатынан Кэлиэк алгаллыбыта!»

14 АҢАРА

Иисус ыарынын оһордор

¹ Субботага Иисус фарисейдар тойоннорун дыиэтигэр аныы кэлбит. Онтулара Гинини кистээн көрөллөр. ² Гини иннингэр ыалдьар киһи турбут. ³ Иисус фарисейдартан, нокуону билэр киһилэртэн ыйыппыт:

— Суббота күнүгэр мин киһини эмтиир көрдүппүн дуо?

⁴ Онтулара туогу даа һаңарбакка олорбуттар. Оччого ол киһини тагайян, ыалдьарын оһорпут, онтон диэтигэр ыйыппыт. ⁵ Ол кэннэ Иисус ыйыппыт:

— Өскөтүн, эңиги оселгут дуу, hүөhүгүт атыыра дуу дираң уулаак иин иһигэр түстэктэринэ, онтуларгытын нонно танаарыаккыт hyoga дуо, субботага даа?

⁶ Олор туогу да котон һаңарбатактар.

Бэйэгин кимнээгэр даа үрдэтиимэ

⁷ Ыгырыллыбыт ыалдыйттар инникии оствуолга олок мас талалларын көрөн, Иисус гинилэргэ өстөн-өhү кэпсээбит:

⁸ — Энигин курумна ыгырдактарына, инникии олок маастарга олорума. Багар эңигиннээгэр кылышылатар киhi баар буолуога. ⁹ Эңигини ыгырааччы, кэлэн, диэгэ: «Бу киһигэ инникии олок маһы биэр». Эниэкэ оччого бэрт haат буолуога, кэнникии олок маска барыаккыт.

¹⁰ Эңигини ыгырдактарына, кэлэнjит, кэнникии олок маска олорор буолуң, оччого күсээйин, эниэкэ кэлэн, диэгэ: «Догоо, бэттэк, үрдүк ногус олор». Оччого эрэ эниэкэ атын ыалдыйттардаагар улакан мааны буолуога.

¹¹ Өйгүтүгэргэ катааң, бэйэтин олус үрдүтээгчи атагастылага, кирбик киhi үрдүөгэ.

¹² Онтон ыгырааччыга Иисус һаңарбыт:

— Эн ыгырбат буол ахатаары догордоргун, убайдаргын, балыстаргын, урууларгын, баай ыалларгын. ¹³Ол кэриэтэ дъадаңылары, ыарыылары, кэлтэгэйдэри, балиилары ахатаары ыгыр. ¹⁴ Гинилэр туогунан даа төлүөктэрэ һуога эниэкэ. Эн төттөрү төрөөтөккүнэ, Таңара энигин алгыага. Эн дьоллок буолуоң.

Улакан туой түхүнан өстөн-өс

¹⁵ Биир киһи, итинник һаңаны истэн, Гиниэкэ диэбит:

— Ким Таңара Ыйаагыгар ахаатагына, ол дьоллоок буолуога.

¹⁶ Иисус кэпсээбит:

— Биир киһи туой тэрийбит, элбэк ыалдыттары ыгыртаабыт. ¹⁷Ahatар кэмэ кэлбитигэр, ыалдыттары ыгырыагын норугун ыыппыт, һаңар диэн: «Кэлиң, барыта бэлэм». ¹⁸Бары ыгырар киһилэрэ, бииргэ кэпсэппит көрдүк, буруйдаммыттыы һаңараллар. Биир диэбит: «Аныкаан мин һири атылаһан ылбытым, онтубун көрө барыам. Коргутума эрэ». ¹⁹Иккис диэбит: «Мин уон һүөһү атырдары атылаан ылбытым, онтуларым төһө үчүгэйдэрин көрө барабын, коргутума эрэ». ²⁰Yhyc киһитэ диэбит: «Мин һубу дъактардаммытим, ол иинин кэлбэт көрдүппүн». ²¹Камнаһыта төннөн кэлэн күсээйинигэр ону барытын кэпсээбит. Оччого онтута қызыран, камнаһытын ыгайбыт: «Бар танаара, гуоратка, орокторго. Дъадаңылары, ыарыылары, балиилары, доголонору ыгыран эгэлтээ». ²²«Мин тойонум, — диэбит норуга, — эн һаңагын барытын толордум, өссүө олок мастар бааллар». ²³Оччого күсээйинэ диэбит: «Һуоллар үстүн онтон олоктор аайы бар, бары киһилэргэ дъүүллэт, кэллиннэр. Мин дыэм ыалдытынан толору буоллун. ²⁴Эниэкэ һаңарабын, ким даа маңнай кэлээччилэртэн аһыя һуога мин киэхэнүи аспын».

Иисус кэнниттэн баар түүнан

²⁵ Иисус кэнниттэн элбэк дьон барбыттар, Гини олорго эргиллээт најарбыт:

²⁶ – Өскөтүн, ким Миниэкэ кэлиэгэ, минигин багарбакка, агатын, иньэтин, дъактарын, огоролорун, убайдарын, эдийийдэрин, бэйэтин багаар буоллагына, ол Мин үөрэнээччим буолумуоктаак. ²⁷ Мин кэннибиттэн баар, бэйэтин кириэхин илпээт, ол кайдак да Мин үөрэнээччим буолуу һуога. ²⁸ Эһигиттэн кимҗит эмэ үрдүк дьиэни туруораары гыннагына, Гини, маңнай кас карчыны төлүүрүн аагыага һуога дуу? ²⁹ Дьиэтин оннутун оюрон бараан, онтон дьиэтин барытын оюрон бүппэтэгинэ, оччого бары көрөөччүлэр күлүү гыныактара. ³⁰ Диэктэрэ: «Ити киhi дьиэни тута hатаабыта даа, кыйай туппатаага». ³¹ Өссүө: ыраактаагы һэриилэхэрин иннигэр, маңнай һүбэлэхиэгэ, нөнүө ыраактаагыны кыйайыам дүрү диэн уон тыыһычча киһиннэн, һүүрбэ тыыһычча киһилээк иһери? ³² Һэриилэхэн кыйайбатагына, гини эйэ эрэ буоллун диэн көрдөнөн, илдьиттэри ыытыага. ³³ Эһигиттэн кимҗит даа буоллун, өскөтүн, эниэкэ туок баарын барытын кээхиеккит һуога, оччого кайдак да Мин үөрэнээччилэрим буолбаккыт.

Амтана һуок туус

³⁴ Туус – бэрт һэп. Амтанын һүтэрдэгинэ, оччого ону кат туок туустаак оюорой? ³⁵ Һиргэ һүөһү haагыгар даа булуурга туксубат. Ону бырагаллар. Ким кулгаактардаак, иһиттин!

15 АҢАРА

Түүнүүт овец һүөһү түүнан өстөн-өс

¹ Гиниэкэ һугаабыттар бары налуок комуйуунуттар, онтон аныылаактар. ² Фарисейдар, кинигэхиттэр кыыйнанан кэпсэппиттэр:

— Гини аныылаактары гытта билсэр, бииргэ аныыр.

³ Оччого Иисус гинилэргэ кэпсээбит өстөн-өхү:

⁴— Ким эмэ, энгигиттэн һүүс овецтарыттан биири һүтэрэн, тогус уон тогус һүөһүлэрин оту ниир оңжолорго кээхэн, һүппүтүн көрдүү барыага, ону булуогар дээри?

⁵ Булан, онтуутун үөрбүччэ һаннытыгар һүгүөгэ. ⁶Дыэтигэр кэлэн доготторун, ыалларын, ыгыран дээгэ: «Үөрүөгүү минигин гытта, мин һүппүт овец һүөһүбүн булбутум!» ⁷Эхиэкэ һаңарабын, каллаанџа үөрүүлээк буолааччы биир даа аныылаак киһи аныытын аластаннагына, тогус уон тогус аныыыта һуокпут дээччилэр кэриэтэ.

Һүтэрээлийбит қыра карчы туһунан өстөн-өс

⁸ Каннык эмэ дъактар уон үрүү өмүс карчыларыттан биири һүтэрдэгинэ, һунуурун убатыя һуога дуо, муостаны барытын илбийэн, көрдүө һуога дуо, булуор дээри? ⁹ Буллагына, доготторун, ыалларын ыгыртаан, һаңарыага: «Үөрсүү минигин гытта, мин һүтэрбит карчыбын буллум». ¹⁰ Эхиэкэ һаңарабын, Таңара ангеллара, биир даа аныылаак буруйун билинэн һанаатын уларыттагына, үөрээччилэр!

Һүннүүт уол туһунан өстөн-өс

¹¹ Иисус өс кэпсээн испит:

— Биир киһи икки уоллаак этэ. ¹² Ылгын уола агатыгар дээбит: «Агаа, миниэкэ баайгыттан мин үлүүбүн эгэл». Агалара баайдарын уолаттарыгар үллэртээбит. ¹³ Һотору ылгын уола баайын барытын комуйан ылан, атын ыраак дойдуга барбыт. Онно бэйэтин баайын баараабыт, ол-бу буолан. ¹⁴ Баайын гини тэбии бараабытын кэннэ, ол дойдуга улаканык аччыктаабыт, бүттэннэн мускураабыт, дьүдэйбит. ¹⁵ Гинини ол дойду биир кинитэ үлэгэ ылбыт, уолу һибинньээлэргэ бэйэтин һиригэр

пастух оңорбут. ¹⁶ Һибиннъээлэргэ биэрэр рожко аһы һиэри багарбыт, хаатар олору да гиниэкэ биэрбэтэктээр. ¹⁷ Өйө үе кэлэн, һаңарбыт: «Мин тээтэм дьиэтигэр элбэк үлэхиттэр бааллар, олор барылара тоттор, мин октон өлөн эрэбин! ¹⁸ Бэйэм агабар төннүөм, гиниэкэ һаңарыам: „Агаа! Мин каллаан иннигэр, эн иннигэр аныыны оңорбутум. ¹⁹ Уолуң буолуокпун туксубат, минигин бэйэгэр үлэхит оңор“». ²⁰ Агатыгар төттөрү барбыт. Агата гинини ыраактан көрбүт, уолун аһыммыт, һүүрэн кабан ылан, угураабыт. ²¹ Уола агатыгар һаңарбыт: «Агаа! Мин каллааныа гытта эниэкэ аныыны оңорбутум. Эн уолуң буолуоппун туксубат». ²² Агата үлэхиттэригэр диэбит: «Үтүө таңастары эгэлэнүйт, гинини таңыннарың. Илиитигэр биһилэктэ кэтэрдин, онтон гиниэкэ атактары кэтэрдин. ²³ Эмис тугутта эгэлинү, идэхэллээж, аһыакпыт, бэсэлээргиэкпит. ²⁴ Ити мин уолум өлбүт этэ, аны тиллибит, һүппүт этэ, аны булуллубут!» Ол ийн олор улаканык бэсэлээргиллэр. ²⁵ Улакан уола үлэлии һылдыбыт. Төннөн иһэн, диэтин аттытар ырыаны, үүкүүлүүр айдааны истибит. ²⁶ Биир камнаһытан: «Туок буолла?» – диэн ыйыппыт. ²⁷ Онтута диэбит: «Эн балтың төннүбүтэ, уола тыыннаак кэлбитин ийн, агаң эмис тугуту өлөрбүтэ». ²⁸ Улакан уола бэрт кыыйнаммыт, ²⁹ дьиэ иһигэр Уола агатыгар диэбит: «Бу бары дыыллары мин эниэкэ үлэллээбитим, эн туок дииргин барытын истэр этим. Миниэкэ каһан да хаатар козел тугутун биэрбэтэгийн, мин доготторбун гытта бэсэлээргиэкпин. ³⁰ Ити эн уолуң бары баайын һырыылаактары гытта ааймаан бараан кэлбитигэр, эн гиниэкэ эмис тугуту өлөрдүң!» ³¹ Уолум, эн һупту минигин гыттагын, туок баар миниэкэ, ол барыта эниэнэ, – агата диэбит, – ³² эн балтың, өлөн бараан, тиллибитигэр, һүтэн бараан, булуллубутугар биһиги үөрэбит».

16 АҢАРА*Албын һорук тойон туһунан өстөн-өс*

¹Иисус үөрэнээччилэригэр эмиэ кэпсээбит:

— Биир баай киһи һоруктарын һүбэлиир үлэхиттээк этэ. Онтуун туһунан, баайгын һатаайдыр диэн, өс истибит. ²Ол киһини ыгыран ыйыппыт: «Туок өстөрүн эн тускунан мин истэбин? Туогу оңорбууқун, һуруй-аңујын көллөр, ити үлэгэ эн қайлан үлэлэбэт көрдүк-күн». ³Ол һоруктары һүбэлиир үлэхит дии һанаабыт: «Туогу гыныамый? Минигин мин тойонум үлэбитеттэн уһулла. Һири қаһа барыакпын, қүһе һуокпун, көрдөнүөкпүн – хаатабын. ⁴Ити даа буоллар мин билэбин, туогу оңоруокпун, үлэбин һүтэрдэктинэ, ким эмэ минигин һин бэйэтин дьиетигэр ылыага». ⁵Гини қүсээйинигэр иэстээк киһилэри туспа-туспа ыгыртаабыт. Маңнайгыттан ыйыппыт: «Эн мин қүсээйиммэр кас иэстээккиний?» ⁶Онтуута диэбит: «Һүс чаан маасла». Гиниэкэ диэбит: «Һуруммут кумаакыгын төттөрү ыл, түргэнник һуруй: „Биэс уоны ылбытым“». ⁷Оnton ик-киһиттэн ыйыппыт: «Эн кас иэстээккиний?» — «Һүс һиэмэлээк қүл», — онтуү диир. Һорук тойон гиниэкэ диир: «Һуруммут кумаакыгын ыл, һуруй: „Агыс һүүхү ылбытым“». ⁸Итини билэн, қүсээйинэ һоруктары һүбэлиир үлэхити албынны һатырын иһин каайгаабыт. Кирдик, бу һир киһилэрэ байалларын тустарыгар бэрт өйдөөктөр, Христоһу батыһар киһилэрдээгэр. ⁹Эниэкэ һаңарабын: булунуү доготтордо баайгытынан. Каччага дъадайдаккытына, гинилэр эһигини, қаһан даа өлбөт олокко ылларыактара. ¹⁰Кыра үлэни үчүгэйдик оңорор киһи, улаканы даа үчүгэйдик оңоруога, ким қырага албын, ол улакануңа эмиэ албын. ¹¹Дъэ, өскөтүн, эһиги һир ологугар кирдигэ һуок этигит, оччого ким эниэкэ илэ баайы биэриэгэй? ¹²Өскөтүн, эһиги

атыны эрэлээк карайбатаакыт, оччого эхиэкэ бэйэгит баайгытын ким туттарыай?

¹³ Биир да үлэхит икки үүсээйинүэ үлэлиэ һуога. Гини бириин абааны көрүөгэ, нөнүүтүн олус һаныыр буюлуога, дуу биригэр үтүө һанаатынан көрүөгэ, иккинин қыналлыя һуога. Эхиги Таңарага гытта баайга, тэүник кыайлан үлэлиэккит һуога. ¹⁴ Карчыга һуун фарисейдар, итини барытын истэннэр, Иисус һаҗатыттан үүлбүттэр.

¹⁵ Иисус гинилэргэ диэбит:

— Эхиги киһилэр көрөллөрүгээр аныыта һуоктар буюла һатааччыгыт, ити даа буоллар Таңара эхиги һүрэkkит кайдагын билэр. Туогу киһилэр каайгы үрдүтэллэр, ону Таңара һөпсөөбөт.

¹⁶ Иоанн иннитигэр Һокуону гытта Пророктар кэмнэрэ этэ. Аны Таңара Ыйаага бэрт каайгаллаак, барылара, онно түбэхээри, үүстэрин уураллар. ¹⁷ Биир һаҗа Һокуонтан һүтүөгүнээгэр, тургэнник каллааны гытта һир һүтүөктэрэ. ¹⁸ Ким дъактарыттан араган атыңча дъактарданыага, ол эр киhi аныыны оюорор, аракпыт дъактары ыллагына, эр киhi һин оннук аныыны оюорор.

Баайы гытта Лазарь

¹⁹ Биир баай киhi олорбут. Гини киэмсинэн атылаак таңааны кэтэн, үүн аайы арагиилаабыта, бэртик ахаабыта. ²⁰ Танаара гини дыиэтин аанын аттыгар бааска баттаппыт дъадаңы Лазарь һытар этэ. ²¹ Баай остоолуттан түспүт ас һыыһын аһыам диэн, һанаалаак. Үттар, гини аттыгар кэлэннэр, баастарын һалыыллар. ²² Дъадаңы өлбүт, ангеллар гинини каллааныа, Авраам аттыгар илпитетэр. Баай эмиэ өлбүт, гинини эмиэ карайбыттар. ²³ Баай, үөдэн инигэр эрэйдэнэ һытан, ыраак Авраамы гытта Лазари көрбүт. ²⁴ Гини көрдөммүт: «Авраам ага, минигин аһынан көр, мин диэк Лазари ыыт, гини чөмийэтин ууга илитэн, мин тылбын тымныттын, манна, итии уокка, олус эрэйдэнним». ²⁵ Авраам гиниэкэ диэбит:

«Огом, өйдөө, эн олоккор үтүөнү агай ылааччы этиң, Лазарь – күнаганы агай. Манна гини налыгыр ологу булбута, эн эрэйдэнэгин. ²⁶ Итантэн туспа, биһиги ыккардыбытыгар туоктаагар даа дириң дьаба баар. Ким эмэ мантан эниэкэ бараары һанаабыта буоллун, котон онтон тийиэ hyoga. Онтон эһигиттэн эмиэ биһиекэ ким да һатаан кэлбэт». ²⁷ Баай диэбит: «Дъэ энигиттэн көрдөнөбүн, Лазари мин агам дьиэтигэр ыыт, ²⁸ мин онно биэс убайдаакпын. Гини олорго һэрэттин, мин аны эрэйдэнэр һирбэр түбэспэтииннэр».

²⁹ Авраам диэбит: «Гинилэргэ Моисейи гытта пророктар бааллар, олор һаңаларын истэр буоллуннар». ³⁰ «Һуок, Авраам агам, гинилэргэ ким эмэ өлбүттэртэн кэлбите буоллагына, оччого гинилэр, аныылары оюорбуттарын билиниэк этилэрэ», – баай диэбит. ³¹ Авраам һаңарбыт: «Гинилэр Моисеи гытта пророктар һаңаларын истибэт буоллактарына, өлбүттэртэн тиллибиккэ даа итэгэйиектэрэ hyoga».

17 АҢАРА

Аньыы туһунан

¹ Иисус үөрэнээчилэригэр диэбит:

– Кинини аныыга үтэр һин баар буолааччы. Кимтэн аныыы таксар, онуга эрэй. ² Ордук буолок этэ, мельница жерноватын гини мойуугар баайан бараан, байгалга бырагыакка, қыралартан бири эмэ аныыга үтүмүөн. ³ Бэйэгит кэчэхэ һылдьар буолун! Өскөтүн, ким эмэтэ аныыны оюордогуна, гиниекэ күнаганы оюордун, диэн һаңарың. Аныытын билиннэгинэ, простиила гинини.

⁴ Өскөтүн, гини күнүэ һэттэтэ эниэкэ аныыны оюоруога, онтон һэттэтэ кат кэлэн һаңардагына: «Мин аныыны оюордум», – оччого гинини һин прости гының.

⁵ Апостоллар Гиниттэн биирдэ көрдөммүттэр:

— Биһиги итэгэйэр һанаабытын улаатыннар!

⁶ Иисус диэбит:

— Өскөтүн, эһиги итэгэйэргит, горчица һиэмэтин һага даа буоллар, ити смоковница маска һаңардаккытына: «Төрдүлээк туллаңын, байгалга түс». Оччого смоковница эһигини истиэгэ. ⁷ Ким эмэ эһигиттэн, һиргэ оттору үүннэрэр дуу овец һүөһүлэри кэтиир үлэһиттээк. Гини үлэлээн кэллэгинэ, һаңарыя дуо гиниэкэ: «Түргэнник кэл, остоолга олор?» ⁸ Итиннээгэр гиниэкэ бу көрдүк һаңарыага: «Миниэкэ киэхэнүни аһырыбын бэлэмнээ, курдан, миниэкэ өссүө үлэлээ, аһаан, иһэн бүтүөкпэр диэри, онтон эрэ бэйэң ахаар, иһээр?» ⁹ Оюоруоктаагын оюорбутун иһин үлэһитин каайгыага дьүрү? ¹⁰ Эһиги һин: оюорторбуттарын бүттэkkитинэ, һаңарын: «Биһиги, көңүл үлэһиттэрбит, биһиги оюоруок эрэ үлэбитин оюорбуппут».

Прокаана ыарыыттан оспуттар

¹¹ Иисус, Иерусалимја баран иһэн, Самарияны гытта Галилея дойдулар ыккардыларынан айаннаан ааспыт.

¹² Биир олокко кэлбитигэр Гинини көрсүбүттэр уон киhi прокаahnаннан ыарыылар, олус һугааабакка. ¹³ Киэнник үөгүлээбитетэр:

— Иисус, Үөрэтээччи, аһын биһигини!

¹⁴ Иисус гинилэри көрөөт һаңарбыт:

— Барың, ыалдьаргытын агабыттарга көллөрүң.

Онтулара барбыттар, баран иһэннэр, оспуттар.

¹⁵ Олортон биирдэрэ, оспутун көрөн, төннөн кэлэн, күүстээтик Таңараны каайгаан алгаабыт. ¹⁶ Иисус атактарыгар кэлэн түһээт, улаканнык үөрэрин һаңарбыт. Онтуң Самария дойдуттан этэ. ¹⁷ Иисус гиниттэн ыйыппыт:

— Кайаа, барылара оспотулар дуо? Канналарый тогус киhi? ¹⁸ Того гинилэр төннүбэтэктэрэй, ити атын

дойдуга олоктоок агай киhi, Таңараға үтүөнү һаңараа-ры, төнүннэ?

¹⁹ Ол киñигэ һаңарбыт:

— Тураңын каам, эн итэгэйэр һанааң бэйэгин быы-хаата.

Таңара ыйаага кэлийтэ

²⁰ Биирдэ фарисейдар Иисустан, Таңара Ыйаага каһан кэлэрин, ыйыппыттар. Гини олорго кэпсээбит:

— Таңара Ыйаага көстөн кэлиэ hyoga. ²¹ Һаңарыактара hyoga: «Ол манна баар», дуу «Ол онно» диэн, Таңара Ыйаага эñиги исkitигэр баар.

²² Онтон үөрэнээчилэригэр диэбит:

— Эñиги Кини Уолун хаатар биир күñjэ көрүөккүтүн багарар кэмнит кэллэгинэ, һонон көрүөккүт hyoga.

²³ Эñиекэ һаңарыактара: «Бу манна», дуу «Гини онно» диэн, — оччого гинилэри итэгэйимэñ. ²⁴ Каллаан кы-рытыгыр этиñ уота һырдатарын көрдүк, Кини Уола көстүөгэ бэйэтин күнүгэр. ²⁵ Ити буолуор диэри Гини элбэктик эрэйдэниэгэ, баттара һылдыяага. ²⁶ Ной һагына кайдак этэй, ол көрдүк буолуога Кини Уола күннэригэр эмиэ. ²⁷ Оччого киñилэр аһыыр, иñэр, дъактарданар, эр-гэ баарар этилэрэ, Ной кэлэн ковчегка киирэр күнүгэр диэри. Улакан уу кэлэн, барыларын тимиридбите.

²⁸ Итигирдик эмиэ этэ Лот баарын һагына. Кинилэр аһыыр, иñэр, атыылаһар, атыылыыр, оттору үүннэрэр, дьиэлэри тутар этилэрэ. ²⁹ Лот Содому кээхэр күнүгэр, каллаантан һамыыр уоту гытта итии ыас токтубуттара, онтон барылара өлбүттэрэ. ³⁰ Илэ итигирдик буолуога, Кини Уола ол күñjэ кэллэгинэ. ³¹ Ол күñjэ ким, дьиэтин үрдүгэр баар буоллагына, эбиэнъэлэрэ дьиэтин иñигэр — олору ылаары киирбэти. Оттору үүннэрэр ниргэ үлэлии һылдьан, эмиэ төннүмэти. ³² Өйдөөñ Лот дъактарын! ³³ Ким бэйэтин тынынын караныага, ол он-тутун һүтэриэгэ, ким бэйэтин тынынын һүтэриэгэ, ол

онтуутун төннөрүөгэ. ³⁴ Эхиэкэ һаңарабын, ол түүнү биир оруңа иккиэн буоллактарына – биирин ылыактара, бииргэхин кээхиэктэрэ. ³⁵ Икки дъактар бииргэ һыныйыактара биирин ылыактара, бииргэхин кээхиэктэрэ. ³⁶ Икки киhi оңкого буолуоктара: биирин ылыактара, иккихин кээхиэктэрэ*.

³⁷ – Канна ити буолуогай, Тойон? – онтулара ыйыппыттар Гинини.

Иисус диэбит:

– Өлбүт киhi һытар һиригэр, онно һардар комуллуоктара.

18 АҢАРА

Огдубаа онтон һудтуур киhi тустарынан өстөн-өс

¹ Иисус үөрэнээчилэригээр өстөн-өһүү кэпсээбит, гинилэр һупту үүнэр идэлээк онтон бэркихээбэт буолуоктарын.

² – Биир олокко киhiлэри һуудтур киhi баар этэ, гини Таңараттан да қуттаммат, киhiлэртэн да һааппат этэ. ³ Ол олокко биир огдубаа дъактар баар эбит, гини, күн айы һудтуур киhiгэ һупту һылдьан, дыиэччи: «Минигин өстөөкпүттэн көмүскээ». ⁴ Һуудтаччы киhi, итихи кышиналыям һуога, дии һанаабыт, онтон бэйэтигэр диэбит: «Мин Таңараттан да қуттамматым иһин, киhiлэртэн да һааппатым иһин, ⁵ ити дъактар көрдөхүүтүн толоруом, минигин гэлэтиимиэгин».

⁶ Өһүү кэпсээн бүтэн, Тойон Таңара һаңарбыт:

– Иһиттигит, туоктан да һааппат һудтуур киhi туогу һаңарбытын? ⁷ Таңара того талбыттарын көмүскээмий, Гиниэкэ үнэллэри түүнү, կүнүхү? Таңара иэдэйиэ һуога дуо? ⁸ Эхиэкэ һаңарабын: Гини һудтуура түргэн онуга һөп буолуога. Итэгэли буолуога дүрү Киhi Уола һиргэ төннөн?

---

* ^{17:36} Һорок древнегреческой һуруктарга ити стих һуок.

***Фарисейи гытта нолуоктары комуйар киhi
туhунан өстөн-өс***

⁹ Бэйэлэрин эрэ иннилэрин билэр онуга атыттары абааһы көрөр киhiлэргэ, Иисус маннык өстөн-өhү кэп-сээбит:

¹⁰ – Икки киhi Таңара Дьиэтигэр үнүнэ кэлбитет. Биирэ фарисей, иккиhэ – нолуоктары комуйуунут. ¹¹ Фарисей турал бу көрдүк бэйэтин иhигэр үнүнэр: «Таңара, мин бу өлөрүөксүттэр, киhнээктэр, һырыылаактар, бу нолуоктары комуйар киhiлэр көрдүк буолбатакпын, ол иhин Энигин алгыбын. ¹² Мин һэttэ күнжэ иккитэ кат аhыртан туттабын. Туогу ылбыппыттан, уонча кураңы биэрээччибин». ¹³ Нолуоктары комуйуунут тиэрэ турбут, карактарын үүhэ көтөкпөккө, түфhүгэр оксуна-оксуна һаңарап: «Таңара, мин аныылаакпын, аhын минигин!» ¹⁴ Һаңарабын эhиекэ: или киhi дьиэтигэр аныыларыттан босколонон бараан барбыга. Онноогор, ким бэйэтин үрдэтэр киhi аллара түhүгэ, бэйэтин аллара түhэрэр киhi, үүhэ көтөгүллүгө.

Иисус оголору алгыыр

¹⁵ Иисуска кыра оголору эгэлэр этилэрэ, Гини олору илиилэринэн тагайыагын. Үөрэнээччилэр ону көрөн-нөр, каайаллар. ¹⁶ Иисус, оголору ыгыран бараан, һаңаrbыт үөрэнээччилэргэ:

– Оголор Миниекэ үүпту кэлэр буоллуннаар, гинилэр кэлэллэрин каайыман, Тойон Таңара Ыйаага баар һирэ – итинниктэргэ. ¹⁷ Эhиекэ кирдиги һаңарабын: ким Таңара Ыйаагын оголор көрдүк һөбуллээбэт, ол онно киирбэт.

Баай тойон

¹⁸ Биир тойон Иисустан ыйыппыт:

– Утүө Үөрэтээччи, мин биэк тыыннаак олоруокпун, туогу оjоруомуй?

¹⁹ – Того эн Минигин үтүө диигин? – Иисус ыйып-пыйт. – Үтүө ноготок Таңара эрэ. ²⁰ Эн гэриэс һаңалары билэгин: эр-дъактар бэйэ бэйэ амарак буоллуннаар, тиэрэ көрсүлэспэккэ, өлөрүмэ, уорума, албыдыйбат буол, һаныыр буол агагын гытта иньэгин.

²¹ – Итинник гэриэс һаңалар кату олоробун мин ого эрдэктиттэн, – диэбит ол киhi Иисуска. ²² Оччого Иисус гиниэкэ диэбит:

– Биир эрэ эниэкэ һиппэт. Бэйэгэр туок баарын атыылаа, дъадаңыларга үллэр, оччого эрэ эниэкэ каллаңя баай буолуога. Онтон кэлэн, Минигин батыс.

²³ Ол киhi итинник һаңаны истэн, бэйэтин баайын аһынан, һүрдээк һанааргаабыт. ²⁴ Иисус, гинини һупту көрөн бараан, диэбит:

– Баай буоллакка, Таңара Ыйаагыгар киирэр кытаанак эбит! ²⁵ Баай киhi Таңара Ыйаагыгар кириектээгэр, верблюд иннэ үүтүгэр боско киирээни. ²⁶ Онно баар киñилэр итинник һаңаны истэннэр, ыйыппыттар:

– Оччого, ким бываңынагай?

²⁷ Иисус диэбит:

– Кини котон оңорботун Таңара эрэ котооччу.

²⁸ Оччого Петр Гиниэкэ диэбит:

– Дьэ, биñиги туок баарын барытын кээхэн бараан, Эн кэннингиттэн барыппыт!

²⁹ Иисус диэбит:

– Һаңарбын эñиэкэ илэ кирдиги, ким дьиэтин, дъактарын, бырааттарын, кыыс балыстарын, иньэлээк-агатын, оголорун Таңара Ыйаагын агай иñин кээспит, ³⁰аны үйэгэ төhө эмэтэ элбэги ылыага, инни диэк Үйэгэ биэк тыыннаак олокко тийиэгэ.

Иисус өлөн бараан тиллэрин туhунан үhүc һылыга

³¹ Иисус уон икки үөрэнээччилэрин тиэрэ ыгыран һаңарбыт:

— Аны биһиги Иерусалимја барабыт, онно пророктар Киһи Үолун туһунан туогу һаңарбыттара, барыта ити көрдүк буолуоктаак.³² Гинини атын омуктар илиилэригэр туттарыактара, олор Гинини дәлби атагастыактара, улаканнык эрэйдиектэрэ, итиннээгэр һырайыгар һиллиир буолуоктара,³³ Гинини қырбыактара онтон өлөрүөктэрэ, үھүс күнүгэр Гини тиллиэгэ.

³⁴ Үөрэнээччилэрэ Гини ити һаңатын дъұлләбәттәктэр, туок туһунан кәпсәэбитин туолкулаабатақтар. Оччого ити һаңалар һабыллыбыт этилэрэ.

Дъадауы балии киһини абыраабыт

³⁵ Иисус Иерихон улакан гуоратка һугаһаабытыгар, орокко биир балии киһи, дьонтон бүттәни көрдөнө олорбут. ³⁶ Элбәк дьон ааһан иһерин истән, туок буоларын одуургаабыт.

— ³⁷ Назареттан Иисус кәлэн иһэр, — гиниэкә диэбитеттер.

³⁸ Оччого балии үөгүләэбит:

— Иисус, Давид урдуһун уола! Минигин аһын!³⁹ Иннигэ иһэр киһилэр балиины дыылыта һатаабыттар, онтулара онноогор даа күүстәэтик үөгүләэбит:

— Давид урдуһун уола, аһын минигин!

⁴⁰ Иисус баaran иһэн токтообут, Гини аттыгар ол киһини эгэлиектәрин һаңарбыт. Балии һугаһаабытыгар Иисус гиниттән ыйыппыт:

— Эн Минигиттән туогу көрдүүгүн?

— Мин Тойонум, мин уруккү көрдүк көрүөппүн багарбын, — балии киһи диэбит.

⁴² Иисус гиниэкә һаңарбыт:

— Карактарғынан көр! Эн итэгэйэр һанааң энигин охорт!

⁴³ Ол киһи һонно көрөр буолбут. Гини Иисуһу гытта барсыбыт, баaran иһэн Таңараны алгаабыт. Итини көрбүт дьон барыта Таңараны алгаата.

19 АҢАРА

Иисус онтон Закхей

¹ Иисус Иерихон гуоратка киирдэ. ² Ол олокко Закхей киhi баар этэ, гини нолуоктары комуйар киhiлэр тойонноро, баай киhi. ³ Закхей Иисуhi көрүөгүн, Гинини билиэгин бэрт багарбыт, hүрдээк үгүс киhi баарыттан, куччугуй оңуоктаак буолан, котон көрбөтөгө. ⁴ Ол иhин hyол үстүн инни диэк hүүрэн бараан, Иисус ааhан иhэрин көрөөрү, маска ыттыбыт. Кирдик, Иисус ол мас аттыынан баар этэ. ⁵ Гини, одуулаан көрөн, диэбит:

— Закхей, түргэнник түc, бүгүн Мин эн дьиегэр токтуом.

⁶ Закхей түргэнник түспэктээбит, онтон, үөрэн, Иисуhi дьиэтигэр ыаллаппыт. ⁷ Барылара итини көрөн, hөбүлээбэkkэ кэпсэппиттэр:

— Аныылаакка ыаллана барда!

⁸ Закхей Иисуска һаңарбыт:

— Мин Тойонум! Дьэ, аны мин баайым аңарын дьаңыларга үллэртиэм, кими эмэ атагастаабыт буоллакпына, мин онуга түөртэ кат элбэги биэриэм!

⁹ Иисус диэбит:

— Бүгүн бу дьиэгэ быыһанар кэллэ, Закхей эмиэ Авраамтан урдустаак. ¹⁰ Кини Уола туок hүппүтү булаары, ону быыһаары кэлбитэ.

Уон үрүү комүс карчы түhунан өстөн-ос

¹¹ Онтон, Гинини ihиллии турбут дьоңjo, өстөн-өhү кэпсээбит. Гинилэр Иерусалимџа hугаабыт этилэрэ, киhiлэр истэригэр, хотору Таңара Ыйаага кэлиэгэ диэн, күйтэллэр. ¹² Иисус диэбит:

— Каннык эрэ киhi үрдүк төрүттээк, ыраак дойдуга барбыт, ыраактаагы аатын ылан бараан, төннөөрү.

¹³ Уон үлэhиттэрин комуйан, гинилэргэ уон үрүh комүс

карчылары биэрбит. «Мин төннүөкпэр диэри ити карчылары туттун, элбæk карчыны таһаарар көрдүк», – гини диэбит. ¹⁴ Ол дойду нэһилиэгэ, гинини һүрдээк абааһы көрөр этилэрэ, ол иһин гини кэнниттэн киһилэри ыыппыттар, бу көрдүк һаңарактарын: «Биһиги, ити киһи биһиэкэ ыраактаагы буоларын, һөбүлээбэппит». ¹⁵ Дыиэтигэр төннөн кэлэн, үлэһиттэрин комуятаабыт. Гинилэргэ биэрбит үрүн көмүс карчыларыттан төһө эбилибитин ыйыппыт. ¹⁶ Биир үлэһитэ, кэлэн, диир: «Мин тойонум, эн биэрээччи үрүн көмүс карчың уонна кат эбиини таһаарбыта!» ¹⁷ «Һүрдээк киһигин эбит! – каайгаан һаңарбыт тойоно. – Эн куччугуй үлэни үчүгэйдик оңордуң, ол иһин уон улакан гуоратка тойон буол». ¹⁸ Иккис һоруга кэлэн диир: «Мин тойонум, эн биэрбит үрүн көмүс карчыларың биестэ кат эбиини таһаарбыттара!» ¹⁹ Оччого тойоно диэбит: «Биэс гуораты аны ылаңын, олорго тойон буол». ²⁰ Онтон үһүс һоруга кэлбит, онтута диир: «Мин тойонум, бу баар эн биэрбит үрүн көмүс карчыларгын, мин, пылатка һуулаан бараан, уурбутум, карыстаабытым. ²¹ Мин энигиттэн куттанар этим, эн олус киңнээк киһигин. Эн уурбатакын ылагын, үүннэрбэтэк ааты, оту быһагын». ²² Үраактаагы оччого диэбит: «Мин энигин бэйәң һаңаларгынан һуудтум, үөннээк киһи! Эн билэр этиј мин киңнээкпин, уурбатакпыт ылабын, үүннэрбэтэк һирбитеттэн оту быһабын. ²³ Того мин карчыларбын үгүһээтиннэрбэтэккин, мин кэлиэкпэр диэри муннүулла һытыактарын?» ²⁴ Онтон туар киһилэргэ диэбит: «Гиниттэн ылың үрүн көмүс карчылары, олору уон үрүн көмүс карчылаакка биэринj». ²⁵ «Тойон, гини итингэн туспа уон киилэ үрүн көмүс карчылаак», – диэн гиниэкэ утары һаңарбыттар. ²⁶ Тойон диэбит: «Эһиэкэ һаңарабын, кимиэкэ баар, ол өссүө элбэги ылыага, ким туога да һуок, ол агыйак да баарын һүтэриэгэ. ²⁷ Мин ыраактаагы буоларбын һөпсөөбөтөк киһилэри аны эгэлинj, мин көрөн турдакпына, өлөртөөнj».

Иерусалимџа ўөрүүлээктик кэлии

²⁸ Кэпсээн бүтээт, Иисус Иерусалим диэк баан испит. ²⁹ Вифагия онтон Вифания диэн олоктор Елеон кайа үрдүүгээр бааллар. Гини икки үөрэнээччилэрин ыыппыт:

³⁰ — Ол көстөр олокко барың, онтон кэлэнжит, баа-йыллан турар эдээр осел һүөхүнү өөрүүккүт, гиниэкэ ким да угучактамматага. Һүөрэнжит, манна һиэтэн эгэлиң. ³¹ Ким эмэ энгигиттэн ыйытыага: «Того энхи гинини һүөрэгит?» — һаңарың: «Мин Тойоммор гини наадалаак».

³² Үөрэнээччилэр бааннаар, барытын булбуттар. ³³ Гинилэр тугут быатын һүөрэ турдактарына, һүөхү күсээйин-нэрэ ыйыппыттар: «Того энхи тугут быатын һүөрэгит?»

³⁴ Олор һаңарбыттар: «Бу тугуту Тойон өөрдүүр». ³⁵ Осел һүөхү тугутун һиэтэн эгэлбиттэр, таңастарынан дьүкээндии оюорбуттар онтон Иисүү гини үрдүүгээр олор-путтар. ³⁶ Гини баар истэгинэ, һуол үстүн таңастарын тэлгээн испиттэрэ. ³⁷ Гинилэр Елеон кайа анныгар киирэр һиргэ тийбиттэригэр, бары үөрэнээччилэрэ, үөрэн Таңарага үтүөнү һаңаран үөгүлэспиттэр, элбэк дыктилэри оюорбутун иһин:

³⁸ — Алгаллыбыт буоллун Таңара иһин баар Үраак-таагы! Каллаанџа эйэ буоллун, онтон улуу турдун бары каллааннаар аайы!

³⁹ Онно баар норок фарисейдар Иисуска һаңарбыттар:

— Үөрэтээччи, токtot үөрэнээччилэргин!

⁴⁰ Гини олорго диэбит:

— Эниэкэ һаңарабын, гинилэр дыылыйдактарына, таастар үөгүлэхиектэрэ.

⁴¹ Иерусалимџа нуганаабыттарыгар, Иисус, гуораты өөрэн, гини үйэтин туһунан ытаабыт:

⁴² — О, Иерусалим! Өскөтүн, эн бүгүн билбитиң буоллар, эйэ буолар һуолун! Аны ити энгигиттэн кистэллибит.

⁴³ Күннэр кэлиэктэрэ эниэкэ, өстөөктөр тиэргэнјин төгүрүччүүри кашыактара, бары өттүгүттэн ыгайыактара.

⁴⁴ Энигин камкы алдьатыактара онтон истиэнэлэриң истэригэр бары оголоргун өлөртүөктэрэ. Ити буолар, Таңара эниэкэ кэлэр кэмин онуга эн бывынары билбэтэгиң ихин.

Иисус Таңара Дыиэтигэр

⁴⁵ Иисус Таңара Дыиэтигэр киирэн, онтон бары атылыыр дьону бататтаабыт.

⁴⁶ – Һуруллан турар буолбатак, – диир олорго, – «Мин дыиэм, үңэр дыиэ буолуога», эниги буоллагына итини куңаган киһилэр короонноро оңорбукут!

⁴⁷ Иисус Таңара Дыиэтигэр күн аайы дьону үөрэйтэр этэ. Агабыттар, һокуону билэр киһилэр, дьонтон таксыбыт кылышылатар һүбэхиттэр Гинини өлөрөөрү гыммыттар.

⁴⁸ Олор итини кайдак да оңорботокторо, дьон Гиниттэн аракпакка кэпсэтэ һылдьарын көрөннөр.

20 АҢАРА

Иисус ыйаагын туһунан ыйытыы

¹ Биир күн, Иисус Таңара Дыиэтин аттыгар Үөрүүлээк Һурагы кэпсии турдагына, Гиниэкэ үрдүк агабыттар, һокуону билэр киһилэр, дьон һүбэхиттэрэ кэлбиттэр.

² – Биниэкэ кэпсээ, туок ыйаагынан Эн итини барытын оңорогун, ким биэрбитэй Эниэкэ итини оңор диэн һанааны? – ыйыппыттар олор.

³ Иисус һаңарбыт:

– Мин эмиэ энгигиттэн ыйытыам. Кэпсээн Миниэкэ,

⁴ Иоанн һүрэктиири кантан этэй, каллаантан дуу, киһилэртэн дуу?

⁵ Олор, бэйэ бэйэлэриттэн ыйытанаан, кэпсэппиттэр:

– Өскөтүн, биңиги бугурдук һаңардакпытына: «Каллаантан», Гини ыйытыага: «Того оччого эниги итэгэйбэтэkkитий?» ⁶ Өскөтүн, бу көрдүк һаңарыакпыт:

«Киһилэртэн», оччого биһигини киһилэр таастарынан тамныактара, гинилэр Иоанн пророк этин билэллэр.

⁷ Биһиги ол кантан буоларын билбэппит, – диэн һаңарбыттар.

⁸ Иисус диэбит:

– Мин һин һаңарыам һуога, туок ыйаагынан Мин итини ојорорбун.

*Виноградникка үлэлир киһилэр
таастарынан өстөн-өс*

⁹ Онтон Иисус дьонҗо маннык өстөн-өһү кэпсээбит:

– Биир киһи виноград от үүнэр талактарын һиргэ олорпут. Онтуларын винограды үүннэрэ һатыр үлэһиттэргэ кээһэн бараан, бэйэтэ ыраак дойдуларга барбыт.

¹⁰ Виноградтары комуйар кэм кэлбитигэр, бэйэтин һоругун винограды үүннэрбит киһилэргэ ыыппыт, үүммүт үлүүтүн биериэктэрин. Винограды үүннэрбит киһилэр ол үлэһити илби қырбаан бараан, туогу да биэрбэkkэ, төттөрү ыыппыттар. ¹¹ Ол киһи нөнүө һоругун ыыппыт, онтулара ол һоругун эмиэ илби қырбабыттар, гинини эрэйдээн бараан, туогу да биэрбэkkэ, төттөрү ыыппыттар. ¹² Үhүc һоругун ыыппыт. Онтулара гинини эмиэ каана кэлиэр диэри қырбабыттар, онтон батан ыыппыттар.

¹³ Оччого күсээйин диир: «Туогу гыныамый? Аны элэ һаныры уолбун ыытыям, гиниттэн багас һаатыактара».

¹⁴ Виноградка үлэлээччилэр ол киһи уолун көрөннөр, һүбэлэммиттэр: «Ити гини баайын ылыак киһи. Өлөрүөгүн гинини, оччого күсээйин баайа биһиэнэ буолуога».

¹⁵ Гинини, виноград үүнэр һириттэн таһааран бараан, өлөрбүттэр. Аны гинилэри кайдак гыныай виноград ото үүнэр һирин күсээйинэ? ¹⁶ Гини, кэлэн, барыларын өлөртүөгэ, винограда үүнэр һирин атыттарга туттарыага.

Итинник һаңаны истээччилэр һаңарбыттар:

– Итигирдик буолуо һуога! ¹⁷ Иисус, олору һупту көрөн бараан, диэбит:

— Кайдак дьүүллүгүт Таңара манык һуругун: «Дыэ тутууһуттар тиэрэ биракпыйт таастара, мун наадалаак таас буолбут?»¹⁸ Ким даа буоллун, ол таастан иңнэн түстэгинэ, туога да каалбат көрдүк өлөрүнүөгэ, ким үрдүтүгээр ол таас түстэгинэ, ону камкы баттыага.¹⁹ Һокуону билэр киһилэр, үрдүк агабыттар, ити өс гинилэр тустарынан буоларын таайланнар, Иисуһу қабан ылан тутаары гыммыттар, ол даа буоллар дьон баарыттан һэрэммиттэр.

Нолуогу төлүүр түүнан

²⁰ Олор Иисуһу қыңыы һылдыбыттар, Гини туогу һаңаарын иһиллиэктерин албын киһилэри ыйыппыттар. Олор кубулуна һылдан тиэрэ һаңаарын кэтииллэр, онтон тутан ылан Рим дойду тойонун ыйаагыгар биэрээри.²¹ Ол кобонуттар биирдэ Иисустан ыйыппыттар:

— Үөрэтээччи, биңиги Эн кирдиги һаңаарын, үөрэтэргин билэбит. Эн көрбөккүн, ким Эн иннигэр турары, барыларыгар Таңара һуолун ирдииргэ үөрэтэгин.²² Рим дойду тойонугар нолуогу биңиги төлүүрбүт һөптүк дуо, дуу һөбө һуок?²³ Иисус гинилэр албыннарын билэр, ол иһин һаңарбыт:

²⁴ — Миниэкэ динарийи көллөрүү. Ити карчыларга ким ойуулаллыбытай, ким аата туар?

²⁵ — Рим дойду тойонун гиэнэ, — диэн онтулара һаңабыттар. Гини олорго диэбит:

— Оччого биэриү тойон гиэнин тойоню, Таңара гиэнин — Таңарага.

²⁶ Гинилэр Иисус тиэрэ һаңаларын һонон истибэттэр. Гини һаңаларын истэн, һөкпүттэр, дылыйбыттар.

Тиллэр түүнан

²⁷ Иисуска саддукейдар кэлбитеттэр. Өлбүттэр илэлии тиллэллэр диэн, саддукейдар итэгэйбэттэр. Иисустан гинилэр ыйыппыттар:

²⁸ – Үөрэтээччи, Моисей биһиэкэ һуруйбут: ким эмэтэ қыйан оголоммот убайа өллөгүнэ, өлбүт киһи быраата, ол огдубаа дъактарын ыллагына итинэн бэйэтин быраатын оголоок оңорор. ²⁹ Һэтгэ убай-балыс киһи олорбуттар. Улаканнара дъактарданан бараан, огото һуок эрдэгинэ өлбүтэ. ³⁰ Онтуң огдубаатын балтыта ылбыт, эмиэ огото һуок өлбүт. ³¹ Үнүстэрэ ылбыт, ити көрдүк барылара дъактарданан испиттэр, барылара өлбүттэр, биир да огону кээспээkkэ. ³² Ол киһилэр өлбүттэрин кэннэ, дъактардара өлбүт. ³³ Ол өлбүт киһилэр тилиннэктэринэ, ким дъактара буолуой, гини барыларын дъактардара этэ бую?

³⁴ Иисус кардары кэпсээбит:

– Бу һир үрдүнэн киһилэр дъактарданаллар, эргэ таксаллар. ³⁵ Кэлиэк ўйэгэ тыыннаак олорор айылаак буоллактарына, өлөн бараан тилиннэктэринэ, кимнэрэ да дъактарданыа, эргэ да таксыя һуога. ³⁶ Һатаан өлүөк-тэрэ һуога, гинилэр тэннэхэллэр ангеллары гытта. Таңара оголоро буоланнаар, тиллибиттэр. ³⁷ Моисей тиллэр туһунан һаңарбыта. Гини убайар терн талак туһунан кэпсээбитэ. Оччого гини Таңараны ааттаабыта Авраам Таңарата, Исаакы гытта Иаков Таңаралара диэн. ³⁸ Таңара – өлбүттэр Таңаралара буолбатак, Гини тыыннаактар Таңаралара. Гиниэкэ барылара тыыннаактар!

³⁹ Һорок кинигэхинтэр диэбитетэр:

– Үөрэтээччи, Эн үтүөтүк кэпсээтиң! ⁴⁰ Ити кэнниттэн ким да, Гиниттэн туогу эмэ ыйытыам диэн, һанаабатага.

ОНТОН ИИСУС ҮЙЫППЫТ:

Христос ким уолай?

⁴¹ – Того диииллэр Христос – Давид урдуһун уола?

⁴² Давид бэйэтэ Псалмолар кинигэтигэр диэбит: «Тойон Таңара һаңарбыта мин Тойоммор: „Мин уңа диэки өттүбэр олор, ⁴³ Эн атактаргар өстөөктөргүн түһэрэ

иликпинэ“». ⁴⁴ Давид Гинини Тойонум диэн ааттыыр буоллагына, оччого кайдак Гини уола буолуой?

⁴⁵ Бары дьон Иисуһу иһиллии турдактарына, Гини үөрөнээччиләригәр һаңарбыт:

⁴⁶ – Кәчәниү кинигәниттәртән; уүн таңастаак һылдьяаччылар, муннъактарга бәйэләрин һөпсөтүөктәрин багарааччылар, иннигэ олоруоктарын. Синагогаларга тойоттор олорор һирдәригәр олорооччулар, туой нағына – кылышылатар киһиләр оннуларыгар. ⁴⁷ Гиниләр огдубаалартан дьиэләрин былдьяаччылар, хааппакка көллөрүүгэ үңээччиләр. Гиниләри Таңара абааһы көрүөгэ.

21 АҢАРА

Огдубаа дъактар бәләгә

¹Иисус Таңара Дьиэтигәр баайдар бәләк ууралларын көрө турбут. ²Олортон туспа эмиә көрбүт дъадаңы огдубаа дъактары, онтуң бәләктәри комуйар каага икки монетаны уурбут.

³ – Эңиекә һаңарабын, итэгэйин Минигин, – Иисус диәбит, – ити огдубаа дъактар эңигиннәэгәр даа элбәк бәләги биэрдэ. ⁴Барылара уурбуттара ордуктарын, гини дъадаңытын даа иинин, төһөнү олороругар комуммутун, барытын уурбута.

Таңара Дьиэтә алдъаныага диэн, һылыктаабыт

⁵Нороктор дииллэр эбит: Таңара Дьиэтә оюохуллубут боскуой һыанаалаак таастарынан, биэриллибит ыаллатыларынан боскуойдук ойуулаллыбыт. Иисус, итини истэн, һаңарбыт:

⁶ – Кәм кәлиэгэ, манна көрөргүтүттән таас даа таастан каалыа һуога, барыта алдъаныага.

⁷ Гиниттән ыйыппыттар:

– Үөрэтээччи, каһан ити буолуой? Кайдак билиlliй итигирдик буолара?

⁸ Гини диэбит:

— Һэрэниң, эһигини ким да муннарбатын, Мин аап-пынан кэлиектэрэ һороктор, һаңарыактара: «Бу Мин!» Дуу «Ол өм һугас». Итинниктэри гытта барсымаң. ⁹ Һэриилэр, бүтгэ аайдааннар буолалларын иһиттэккитинэ, куттанымаң. Ити барыта буолуок тустаак, ити даа буоллар, һонно бүтүө һуога.

¹⁰ Иисус кэпсиир өһүн һаңаран испит:

— Дьон дьоңю өрө туроуга, ыраактаагы дойду — ыраактаагы дойдуга өрө туроуга. ¹¹ Һорок һирдэргэ һир күүстээктэй камныага, аччыгы гытта ыалдъар кэмнэр кэлиектэрэ, олус кутталлаак аччыктар буолуоктара, каллаңяа кутталлаак һимиэркэйдэр қөстүөктэрэ. ¹² Ити барыта буоларын иннигэр, эһигини тутаттыактара, баттаттыактара, эһигини синагогаларга һуудтуоктара, түрмээлэргэ каайыактара, онтон ыраактаагылар, бүттэ тойоттор илиилэригэр туттарыактара. Ити барыта буолуога Мин иһин. ¹³ Ити һылтак буолар Мин туспунан эһиги кэпсииеккитин. ¹⁴ Дьэ, һүрэккитигэр уурумаң туогу һаңарыаккытын эрдэттэн, кайдак бэйэгитин көмүскэниеккитин. ¹⁵ Мин эһиекэ өйдөөк һаңалары биэриэм, туюктарга өстөөктөргүт эһиекэ котон утары һаңарыактара һуога. ¹⁶ Эһигини агалаак-иньэлэргит, убайдаргыт-балыстаргыт, урууларгыт онтон доготторгут, кобулаан, барытын кипсиектэрэ, эһигиттэн һорокторгутун өлөрүөктэрэ. ¹⁷ Бары дьон Мин аатым иһин эһигини абааны көрүөктэрэ. ¹⁸ Эһиги баскытыттан биир да ас быстан түһүө һуога. ¹⁹ Итини уйдаккытына, оччого бэйэгит тыыңжытын быыһыаккыт.

Иерусалим алданарын һылыктаабыта

²⁰ Һэрий дьоно Иерусалимы төгүрүччү турарын көрдөккүтүнэ, оччого эрэ билиеккит, олок алданар кэмэ кэлбитетин. ²¹ Оччого Иудейага бааллар түргэнник кайалар диэк һүүрдүннэр. Ким Иерусалимја баар, онтон

гуратка күрээтиннэр, гурат таһыгар бааллар онтон төнүнүбэтиеннэр.²² Ити киһи эрэйдэнэр қүннэрэ, туолуога бары һуруллубут.²³ Оголорун эмнэрэр иньэлэргэ, онтон ыаракан дъактаттарга қытаанак буолуога ол қүннэрэ! Дойду үрдүнэн улакан өлүү буолуога, онтон Таңара уордаактык дьоңю қыыйнаныага.²⁴ Болот бийтиттэн өлүөктэрэ, элбэк киһи атын дойдулар диэк үүрдэриектэрэ. Атын омуктар Иерусалимы дэлби тэпсийктэрэ, итигирдик буолуога олор кэмнэрэ бүтгөр диэри.

Kihu Уола кэлийтэ

²⁵ Күнжэ, ыйга, һулустарга эниги диктилэри көрүөккүт. Һиргэ киһилэр улакан күтталга буолуоктара, байгал долгунтан камнаан тыаһырыттан.²⁶ Киһилэр тыына һуок түһүөктэрэ күттанаан, көһүтэ һатаан һир үрдүнэн өлүү кэлэрин. Каллаанја баар бары қүстэр улаканык камныактара.²⁷ Оччого көрүөктэрэ Киhi Уолун, бывыттар үстүн гинилэр диэк кэлэн иһэрин, бары куүхэ көстөн, улуу аата биллэн.²⁸ Каһан ити буоллагына, тураңыт, каллаан диэк үүхэ көрүж, эниги босколоноргут һугаһаабыта.

Смоковница биллэрийтэ

²⁹ Иисус гинилэргэ маннык өстөн-өһү кэпсээбит:
— Смоковница маһы онтон атын мастары одуулааџ.³⁰ Гинилэр һэбирдэктэрэ үүннэктэринэ, ону көрөн билэгит бэйэгит һайын һугаһырын.³¹ Манна һин һитигирдик, эниги барыта буолбутун көрдөккүтүнэ билин, Таңара Йийаага һугаһаабыт.³² Эхиэкэ кирдиги һаңарабын, ити барыта буола илигинэ аныгы урдус һүтүө һуога.³³ Каллааны гытта һир аматтан һүтүөктэрэ, Мин һаңарбыт һаңаларым каһан да һүтүөктэрэ һуога.

Утуйумай

³⁴ Көрүнүж бэйэгэтин, олус аһаңыт, итириктээң-җит, бэйэгит эрэ иннигитигэр мөңүнэн һүрэктэргитин

өлөрүмәң, ол Күн эмискэ кэлэн әнигини һоһутумуогун,
³⁵ ол Күн күрүө қөрдүк буолуога бары қаалбыт тынын-
наактарга, һир үрдүнэн. ³⁶ Һупту кәчәһэр, Таңарага үңэр
буолуң, әнигини ити алдьатылар тагайымыактарын,
Киһи Уолун иннитэр туруоккутун.

³⁷ Иисус күн аайы Таңара Дъиэтигэр киһиләри үөрэ-
тэр, Елеон кайага баран, түүнү һупту һылдьар. ³⁸ Эрдэ
харсиарда Таңара Дъиэтигэр, Иисус кәпсиир өстөрүн
истәэри, дьон эмиэ комуллар.

22 АҢАРА

Иисуһу өлөрөөрү һылтак була һатаабыттар

¹ Үллүбэтэк Килиэптэр ааттаак таңара күнэ һугаһаа-
быт этэ, ол күн аата еврейдар Пааскалара. ² Үрдүк ага-
быттар, һокуону билэр киһиләр Иисуһу өлөрөөрү
буруйун була һатаабыттар, дьюнтон куттаналлара эрэ
ону хаараппыт. ³ Иуда Искариот иһигэр һатана киир-
бит, ол Үон иккиттэн биирдэрэ этэ үөрэнээччиләртэн.
⁴ Иуда үрдүк агабыттарга, Таңара Дъиэтин тойоттору-
гар барбыт, кәпсәппит, кайдак Иисуһу өлүүгэ биэ-
риэм диэн. ⁵ Олоро үөрбүттэр, Иудага көмөлөһөрүн
иһин төлүөкпүт диэн, һаңарбыттар ⁶ Гини һаҗатын
биэрбит, қөрдөөбүт туксар кэм, Гинини биэрээри
дьон һуогуна.

Еврейдар пааскаларыгар бэлэмнэни

⁷ Үллүбэтэк Килиэптэри аһыыр күн кэлбит, ол күнү
көрсөргө овец һүөһү тугутун өлөрөөчүлэр. ⁸ Иисус Пет-
ру гытта Иоаннаны ыыппыт, диэн:

- Бараңыт пааскага аһыыр аспытын бэлэмнээj.
- Канна Эн бэлэмнэтэгин? — гинилэр ыыппыттар.
- ¹⁰ Гини диэбит:
  - Гуоратка киирдэккитинэ, уулаак иһити иллэ ту-
пар киһини көрсүөккүт. Ол киһини дъиэтигэр диэри

батыһың. ¹¹Ол дыиэ құссағыннигәр диәң: «Үөрэттәэччи ыйытар әнігиттән: „Канна Пааска құнұғәр аһыакпышынан бәйәм үөрәнәәччиләрбен гытта?“» ¹²Гини дыиэтин көллөрүөгә, муостата боскую набылаак, онтон барытын бәләмнәәң. ¹³Гиниләр бараппана, барытын булбуттар, Иисус кайдак һаңарбытын көрдүк, онтон киәнә аһыыр паасканы бәләмнәәбитеттәр.

Иисуһу гытта киәнәеүүи аһыыр кәм

¹⁴Кәмнәрә қәлбитигәр Иисус остоолго олорбут, Гинини гытта уон икки апостоллара эмиә, ¹⁵оччого Иисус гиниләргә һаңарбыт:

— Мин Бәйәм эрәйдәнәрим иннигәр әнигини гытта Паасканы һиәппин барадым. ¹⁶Әниәкә һаңарабын, аны аһыам, койут Таңара Ыйаага буолуор диәри итиләри һиәм һуога. ¹⁷Иисус чааскытын ылан бараан, алгаабыт, онтон диәбит:

— Итини ыланјыт, үлләстиң. ¹⁸Әниәкә һаңарабын, виноград һугунунан оюохулубут қыһыл арагини аны иһәбин, койут Таңара Ыйаага кәлиэр диәри иһиәм һуога.

¹⁹Гини килиәби ылан, алгаабыт, тоһуталаан бараан биәрбит, бугурдук һаңаран:

— Ити Мин этим, гини әниги иһин биәриллиәгә. Итини Минигин гәриәстиир аакка һиәң.

²⁰Киәнәеүңи аһыыр кәм ааспрытын кәннә, Гини чааскыны тутан туран, һаңарбыт:

— Бу иһит — Мин Кааммар қыттыбыт Һаңа Кәпсәтии. Ити әниги иһин токтор. ²¹Минигин туттарыак киһи илийтә, аны Мин илиибин гытта остоулга баар. ²²Киһи Уола һылыкталлыбыт көрдүк буолуога, Гинини өлүүгә биәрбит киһигә, онуга кунаған буолуога.

²³Ыйытыспыттар бәйә бәйәләрин, биһигиттән ким Иисуһу өлүүгә биәрәрә буолуой диән, таайа hataабыттар.

Киммит бэрт буолар

²⁴ Онтон үөрэнээччилэрэ, биһигиттэн киммит бэрт буолар диэн, этиспиттэр. ²⁵ Оччого Иисус гинилэргэ најарбыт:

— Ыраактаагылар дьоннорун кытаанактык тутан оло-рооччулар, ыйаагы тутар киһилэр, биһиги агай үтүөлээк-пит диэн, бэйэлэрин ааттыыллар. ²⁶ Эһиги ити көрдүк буолумаң. Эһигиттэн улакаңыт, қыра көрдүк буол, кимҗит тойомсуйар — үләһит көрдүк. ²⁷ Ким улаканый? Ким остоол иннитигэр олорор дуу, һорук дуу? Ол аны олорбото дүрү остоол иннитигэр? Мин аны эһигини кытта һорук көрдүк олоробун. ²⁸ Эһиги Мин эрэйдэнэр-бэр бииргэ этигит минигин гытта, ²⁹ Агам Миниэкэ биэрбит Ыйаагын Мин эһиекэ биэрбин. ³⁰ Итингэн билиң, эһиги Мин остоолбор аһыыр, иһэр буолуоккут, Мин Ыйаакпар буолаңыт, престолларга олороңыт, Израиль уон икки урдус һүһүөктэрин һүбэлиэккит.

³¹ Онтон Тойон најарбыт:

— Симон, Симон! Һатана көрдөөбүтэ эһигини килиэп оту көрдүк бутарыттыннар. ³² Ити даа буоллар, Мин эн иннингэр Таңарага үңпүтүм, итэгэйэр һанаагын умну-муоккун. Эн бэйэн һанаагынан Таңарага төннөңүн, бэйэн убайдаак-балыстаргын бигэргэтиэккин.

³³ Петр диэбит:

— Мин Тойонум, Эһигин гытта каайыыга даа, өлүүгэ даа баарга бэлэммин!

³⁴ Иисус најарбыт:

— Эниекэ һајарабын, Петр, бүгүн петух көтөр ыл-лыыр илигинэ, Минигин билбэккин, диэн эн үстэ кат һајарыаң.

³⁵ Онтон Иисус ыйыппыт үөрэнээччилэрин:

— Мин эһигини карчыта, калаабыһа һуок, кэтэр атага һуок ыйыппыппар, оччого эһиекэ туоккут эмэ һиппээт этэ дуо? — һуок, туогунан да қыһаллыбат этибит, — диэн

һаңарбыттар онтулара. ³⁶Аны, ким калаабыстаак, онтугун ыл, карчығын әмиә ыл, кимиәкә һуок буоллар, оччого таңаын атылаан, батыйаны атылаан ыллын. ³⁷Мин туспунан Таңара Һуругугар һуруллубута: «Гинини өлөрүөксүтүнән көрөллөр». Эниәкә һаңарабын, ити Миниәкә кәлиәгә. Мин туспунан туок һуруллубута барыта кәлиәгә.

³⁸ Үөрәнәәччиләрэ диәбитеттәр:

- Тойон, көр, биһиәкә икки батыйа.
- Һөп буолуога, – диән Иисус һаңарбыт.

Иисус Елеон кайа үрдүгәр Таңарага үңэр

³⁹ Иисус үөрәнәәччиләрин гытта Елеон кайага барбыт.

⁴⁰ Онтон кәлән, Иисус һаңарбыт:

– Куһаган диәк тартарымыаккытын, Таңарага үңүң.

⁴¹ Гини үөрәттәр дыонуттан араган, ыраак ногус барбыт, тобуктуу олорон, үңпүт, ⁴² һаңаран:

– Ага! О, Эн һанаалаак буоллаккына, ити эрэйдэнэр ыйяакпын минигиттән араарт! Мин һанаам буолбатак, Эниәнә һанааң буоллун.

⁴³ Гиниәкә каллаантан Таңара ангела кәлбит, ол Гинини бигәппит. ⁴⁴ Иисус һылайарын билбеккә, Таңарага үңэр, Гини көлөһүнә, каан буолан, һиргэ токтубут.

⁴⁵ Таңарага үңән бүтән, үөрәнәәччиләригәр төннүбүт, онтулара, һанааргаан, утыйа һыпбыттар.

⁴⁶ – Эңиги того утыйа һытагыт? – Иисус ыйыппыт. – Эңиги куһаган диәк тартарымыаккытын, тураңыт, Таңарага үңүң.

Иисуhy түпнүүттар онтон өлүүгэ биәрбимтәр

⁴⁷ Гини өссүө һаңара турдагына киһиләр һугаһаабыттар, олор инниләригәр Иуда кәлән испит, Уон иккиттән биирдәрэ. Иисуска һугаһаан, Гинини угураары гыммыйт.

⁴⁸ Иисус гиниттән ыйыппыт:

— Иуда, эн Кини Уолун угуралын, өлүүгэ биэрэгин дуо?

⁴⁹ Иисүү гытта онтон баар кишилэр туок буоларын таайланнар, наңарбыттар:

— Тойон, ылышкыпты дуо, батыйаларбытын? ⁵⁰ Биир кини батыйатынан үрдүк агабыт һоругун уча кулгаагын туура оксубут.

⁵¹ Иисус диэбит:

— Бүт!

Гини ол кини кулгаагыгар тагайаатын, онтуун охорпупт. ⁵² Иисус үрдүк агабыттарга, Таңара Дыиэтин кэтиир кишилэр тойотторугар, кырдаагастарга, Гинини тута кэлбитеттэрэгэ наңарбыт:

— Мин өлөрүөксүпүн дуо, эңиги батыйалаак, кырбыыр мастрдаак кэллигит? ⁵³ Мин эңгинин гытта күн аайы Таңара Дыиэтигэр буолааччы этим, каһан да мишиэкэ илиигитин көтөкпөтөккүт. Аны эңиги кэмҗит кэллэ, аны караңа үйэтэ буолла.

Петр, Иисүүхү билбэппин, диир

⁵⁴ Олор Иисүү кам тутаат, күүстэринэн үрдүк агабыт дыиэтигэр илпитет. Петр гинилэр кэннилэрриттэн, олус һураабакка, бииргэ барсыбыт. ⁵⁵ Таңара, барылара комуллан бараан, отууламыттар, Петр олор ортолоругар олорбут. ⁵⁶ Биир үләһит кыыс отуу һырдыгыгар гинини көрөн, таайбыт. Ол кыыс Петру һүпту көрөн туран, наңарбыт:

— Ити эмиэ баар этэ Гинини гытта.

⁵⁷ Петр билбэтэк буолбут:

— Мин Гинини билбэппин, — диэбит дъактарга.

⁵⁸ Һотору койут атын гинини көрөн диэбит:

— Эн һин олортон биирдэрэ буолагын.

— Һуок! — диэбит Петр.

⁵⁹ Өссүө чаас ааспытын кэннэ, ким эрэ билэр көрдүк наңарбыт:

— Ити киһи кирдик Гинини гытта этэ, гини эмиэ Галилеяяттан.

⁶⁰Петр ол киһигэ диэбит:

— Иниллээ, мин эн туск туһунан һаңааргын билбэппин! Петр ити көрдүк һаңара турдагына, петух ыллаабыт.

⁶¹Иисус эргиллээт Петру һупту көрбүт. Оччого эрэ Петр Гини һаңарбыт һаңатын өйдөөбүт: «Бүгүн петух көтөр ыллыыр илигинэ, Минигин билбэккин диэн, эн үстэ кат һаңарыаң». ⁶²Петр таһаара таксан ытаан мөрүллээбит.

Һалдаттар атагастаабыттар

⁶³Иисуһу тутар киһилэр Гинини эңин-эңинник күлүү гыммыттар, қырбаабыттар. ⁶⁴Гинини набан бараан, һырайыгар оксо-оксо ыйыталлар:

— Таай! Ким энигин огуста? ⁶⁵Гинини олус улаканнык онтон дъудэңитик абалаабыттар.

Иисус синедрион иннитигэр

⁶⁶Эрдэ һарсиэрда кырдьагас һүбэһиттэр, үрдүк ага-быттар, кинигэһиттэр Гинини синедрионја кииллэрбитеттэр.

⁶⁷— Эн Христоскун дуо? — олор ыгайбыттар. Иисус диэбит:

— Мин һаңардакпына, эңиги итэгэйиеккит һуога,
⁶⁸Мин ыйыттакпына, эңиги һин этиеккит да һуога. ⁶⁹Бу кэмтэн Киши Уола барыттан күүстээк Таңара уңа илинтин өттүгэр олоруога.

⁷⁰Олор барылара ыйыппыттар:

— Оччого Эн, Таңара Уолагын дуо?

— Мин диэн, ити эңиги һаңарагыт, — Иисус диэбит.

⁷¹Оччого онтулара һаңарбыттар:

— Биңиэкэ ким даа һылыктыыра аны наадата һуога буюлуо? Биңиги итини Гини һаңатыттан истибиппил!

23 АҢАРА

Иисуһы Пилат иннитигэр түруобуттар

¹ Барылара кыыйнанан турбуттар, Иисуһы Пилатка илпитеттээр. ² Онтон Гинини улаканык буруйдаабыттар:

— Гини биһиги дьоммутун аайдааны турораары үтэр, дьон императоргээ нолуогу төлөөмүөн. Мин Христос Ыраактаагыбын диэн Бэйэтин ааттыыр.

³ Оччого Пилат Иисустан ыйыппыт:

— Эн иудейдар ыраактаагыларагын дуо?
— Эн итигирдик һаңарагын, — Иисус диэбит.

⁴ Пилат үрдүк агабыттарга, дьоню һаңарбыт:

— Мин кайдак даа бу кинини буруйдуокпун бэрт.

⁵ Олор, буруйдааннаар, һаңаран испиттээр:

— Гини бэйэтин үөрэгинэн Иудея бары үрдүнэн дьон кинин эрийэр, үөрэгин Галилеяга төрүттээбитэ, аны манна кэллэ.

Иисуһы Ирод иннигэр түруорбуттар

⁶ Пилат итини истэн ыйыппыт:

— Гини Галилеяттан дуо?

⁷ Ирод тойоннуур һириттэн кэлбитин билэн, Гинини Иродка ыйыппыт, онтуута эмиэ Иерусалимџа баар этэ.

⁸ Ирод Иисуһы көрөн, һүрдээк үөрбүт, уруккуттан Гинини көрүөк һанаалаак этэ. Гини Иисус туңунан элбэк өһү истибитэ, Гини одууну оюорорун көрөөрүөм диэн, эрэнэ һылдыбыт. ⁹ Ирод Иисустан бүттэ элбэги ыйыта һатаабыт, Иисус туугу да һаңарбатага. ¹⁰ Үрдүк агабыттар, кинигэһинтээр эжин-эжинник Гинини буруйдаабыттар. ¹¹ Ирод һэрий дьонун гытта улаканык Иисуһу абалыы гына атагастаабыттар, онтон, Гиниэкэ чээлкээ таңаһы кэтэрдэн бараан, Пилатка төттөрү ыйыппыттар. ¹² Ироды гытта Пилат уруккуттан бэйэ бэйэлэригэр өстөөк этилэрэ, ол күнхэ дотордуу буолбуттар.

Иүүдтааннаар, өлүүгэ биэрбимтэр

¹³ Пилат үрдүк агабыттары, онтон тойоттору, дьону ыгыртаабыт, ¹⁴ гинилэргэ наңарбыт:

— Эниги миниэктэй бу киини, дьону куңагаңја үөрэ-тэр диэнүйт, эгэллигит. Мин Гинини эниги көрөн турдаккытына үтүөтүк ыйыппытм, туок даа буруйу, эниги наңааргыт қөрдүк, булбатым. ¹⁵ Ирод буруйдаагын һин булбатага, ол иинин Гинини төттөрү ыйыппыт. Итинэн көрүң, Гини өлүөгүн буруйа һуок. ¹⁶ Ол иинин мин Гинини, накаастаан бараан, босколуом. ¹⁷ Пилат анаан даа Таңараны ылаары биир каайыллыбыт киини боско-луоктаак этэ*.

¹⁸ Бары дьон үөгүлэспиттэр:

— Гини өллүн! Биңиэктэ Варавваны босколоо!

¹⁹ Варавваны дьону аайдаанја кикпитин, өлөрөрүн, эңин иинин түрмээгэ каайбыт этилэрэ. ²⁰ Пилат Иисуhy босколоору эмиэ дьонтон иккис кат ыйыппыт. ²¹ Ити даа буоллар, дьон үөгүүтэ улаатан испит:

— Гинини кириэскэ haайың! Кирискэ!

²² Пилат үhс кат ыйыппыт:

— Туок буруйун бу киини оюорбутай? Мин, Гинини өлөртөрөр қөрдүк, буруйдаагын булбатым, буойан на-каастыам, онтон ыбытыам! ²³ Онно турар дьон, Иисуhy кириэскэ haайыакка диэн ыгайан, үөгүлэспит. Улаканнык үөгүлэхэн, қөрдүүрүн ылбыт. ²⁴ Пилат дьон қөрдүүрүн быынымаары гинилэр коту һүбэлэммит. ²⁵ Гини Варавванны түрмээттэн таңаарбыт, онтуң дьону аайдаан диэк кикпитин онтон киини өлөрбүтүн иинин түрмээгэ һытар этэ. Иисуhy кара ханаалак нэхилиэк илиитигэр туттарбыт.

Кириэ маска катыннан haайбыттар

²⁶ Иисуhy өлөрө илпитетэр. Симоны, Киринея диэн һиргэ олоктоогу, ылбыттар, оту үннэрэр үлэтийттэн кэлэн

* ^{23:17} Һорок древнегреческой һуруктарга ити стих һуок.

истэгинэ. Гиниэхэд кириэхи һүктэрэн бараан, Иисус кэнниттэн бар, диэбигтэр.²⁷ Иисус кэнниттэн элбэк дьон, онтон дъактаттар барсан испиттэр, Гинини ахынан эрий-эрий ытаабыттар.²⁸ Иисус гинилэр диэх эргиллэн, һаџарбыт:

— Иерусалимџа олоктоок дъактаттар, Минигин ахынан ытаамај, бэйэгит оголоргут тустарыгар ытааџ.²⁹ Дьэ, кэлэн иһэллэр կүннэр, каччага һаџарыактара: «Дъоллооктор кыйан оголоммот дъактаттар, огону төрөөбөтөктөр онтон огону эмнэрбэтэктэр*!»

³⁰ Оччого кишилэр кайаларга һаџарар буолуоктара: «Биһиги үрдүбүтүгэр түһэттээх!» онтон үрдүк һирдэргэ диэктэрэ: «Биһигини кистээх!»³¹ Һаџарды һэбирдэктэнэр маһы итигирдик муҗнуллар, оччого кураанак мас кайдак буолуой?

³² Иисуһу гытта икки өлөрүөксүтү өлөрө илпитетэр.³³ Гинилэри өлөрөр һиргэ эгэлбиттэр, ол аата Лобнай, онтон Иисуһу кириэ маска катыннан найбыттар, өлөрүөксүттэри эмиэ: биири уча өттүгэр, бииргэхин каџас өттүгэр.³⁴ Иисус һаџарбыт:

— Агам, простии гын гинилэри, билбэттэр туогу оюоролзорун.

Һалдаттар, кимнэрэ каннык таџастарын ылыагын тайса-тайса, Иисус кэтэ һылдыбыт таџастарын үллэстибитетэр.³⁵ Дьон көрө турбут. Гинилэри гытта кырдьагас һүбэхиттэр эмиэ күлсэ турбуттар:

— Атыттары быыһыыр этэ! Таџараннан Талыллыбыт Христос буоллагына, аны бэйэтин быыһаатын!

³⁶ Һалдааттар Гини аттытыгар турннаар, эмиэ күлсүбэйттэр, этиспиттэр, Иисуска уксустаак ууну эгэлэннэр,³⁷ онтон дийиллэр:

— Эн Иудейдар Йраактаагылара буолларгын, Бэйэгин быыһаа!

---

* ^{23:29} Эмнэр дуу эмтэр.

³⁸ Иисус кириэхин үрдүтүгэр гректар, римнар, еврейдар тылларынан һуруйбуттар: «Бу баар Иудейдар Ыраактаагылара». ³⁹ Биир, Гини аттыгар ыйаллан турар өлөрүөксүт, Иисуһу абардан, үөгүләэбит:

— Дъэ, Христос, бэйэгин гытта биһигини быылаа!

⁴⁰ Бииргэс киһи доторун буойан диир:

— Таңараптан күттаммакын дуо? Эн һин Гини көрдүк кириескэ турбаккын. ⁴¹ Биһигини иккиэммитин һөпкө һудтаабыттара, бэйэбит итини көрдөөн ылбыппыт, бу киһи туок да құнаганы оңорботого. ⁴² Онтон Иисуска диэбит:

— Мин Тойонум, Бэйәң Үйааккар минигин өйдөөр.

⁴³ Иисус гиниэкә һаңарбыт:

— Илэ кирдик һаңарабын, эн бүгүн Минигин гытта каллааныңа буолуоң.

Иисус өлбүт

⁴⁴ Күн ортотуттан үс чааска диэри, бары һир үрдүнән караңа буолбут. ⁴⁵ Күн тыкпат этэ, Таңара Дьиэтин үрдүтүгэр һабыллан турар һанаабыс ортотунан кайдыбыт. ⁴⁶ Иисус киәңник үөгүләэбит:

— Ага, Мин Эн илиилэргэр Бэйэм тыыммын туттара-бын. Итигирдик һаңараат, Иисус тыына быстыбыт.

⁴⁷ Рим дойдуттан һәрии биир тойоно ону барытын көрбүт, илэ һүрәгинән үтүөнү Таңарага һаңарбыт:

— Ити киһи чакчы кирдиктәэк эббит!

⁴⁸ Ити көллөрүүгэ кэлбит, киһилэр, итинниги көрөннөр, түөстэрин оксуна-оксуна, дьиэлэригэр бараттаабыттар. ⁴⁹ Бары дьон уруккуттан Иисуһу билэллэр, Галилеяттан Гинини гытта кэлбит дъактаттар ыраактан көре турбуттар.

Иисуһу инъэ буоругар уурбуттар

⁵⁰ Онтон Иосиф ааттаак киһи, синедрион һүбәһитэ, үтүө һанаалаак, кирдиктәэк киһи этэ. ⁵¹ Иосиф Иисуһу

өлөрөр һүбэгэ қыттыбатага. Иудейской гуоратыттан Аримафиятан этэ, гини Таңара Йыйаага кэлэрин һин күүтэ һылдыбыт.⁵² Иосиф Пилатка кэлэн өлбүт Иисуhy биэриэгин көрдөөбүт.⁵³ Гини Иисуhy кириэниттэн унгулбут, бигэ торгого һуулаабыт, онтон таас кайага добуйуллубут иньэ буоругар уурбут. Онно урут ким даа ууруллубатага.⁵⁴ Ити пятница үүн киэнхэтэ этэ, онтон суббота үүн кэлбитэ.⁵⁵ Галилеяттан Иисуhy гытта кэлбит дъактаттар, Иисус кирдик иньэ буоругар ууруллубутун көрбүттэр.⁵⁶ Төннөннөр, миньигэс һыттаак бииннэр һыалары бэлэмнээбүттэр. Суббота үүнүгэр һыньяар үүн буолан, Таңара гэрийс һаңаларын билэн, үлэлээбэтэктэрэ.

24 АҢАРА

Иисус тиллийтэ

¹ Неделя маңтайгы үүнүгэр, дъактаттар бальзамы ылан бааан, оңуогугар барбыттар, атыттар эмиэ гинилэри гытта. ² Оңуогуттан тиэрэ һыгарыллыбыт, улакан тааһы булбуттар. ³ Таас кайа иһигэр киирэннэр, өлбүт Иисуhy булбатактар. ⁴ Дъактаттар һоһуян турдактарына, икки гилбэгэр таңастаактар киһи эмискээччи иннилэригэр көстүбүттэр. ⁵ Дъактаттар куттананнаар, һиргэ һырайдарынан бөкчөйбүттэр, ол киһилэр гинилэргэ дийбүттэр:

— Эһиги того өлбүттэр истэригэр тыыннаагы көрдүүгүт?⁶ Гини манна һуок, Гини тиллибитэ! Өйдөөң, Гини эниэкэ Галилеяга туогу һаңарбытын. ⁷ Киһи Уола аныылаактар илиилэригэр биэриллиэгэ, Гинини кириэс маска катыннан һайан өлөрүөктэрэ, онтон үһүс үүнүгэр Гини тиллиэгэ дийн.

⁸ Ол дъактаттар өйдөөбүттэр Гини һаңатын. ⁹ Гини оңуогуттан төннөннөр, уон биир үөрэнээччилэргэ онтон һорок дьонжо кэпсээбүттэр. ¹⁰ Ол дъактаттар этилэрэ: Мария Магдалина, Иоанна, Мария — Иаков иньэтэ,

онтон атыттар. ¹¹ Көнүл һаңараллар диэн, гинилэргэ итэгэйбэтэктэр. ¹² Петр, hol даа буоллар, Иисус караллыбыт оңугун көрөөрү, һүүрбүт. Кэлэн, торголор агай һыталларын көрөн, Гини төннүбүт, туок буолбутун билэн, одуургаабыт.

Эммаус ааттаак олок дизк баран иһэн

¹³ Һол күнжэ икки үөрэнээччилэрэ Эммаус ааттаак олокко барбыттар, ол олок Иерусалимтан уон километр устатыгар тураг. ¹⁴ Гинилэр, туоктар буолбуттарын өйдөөн, кэпсэтэ испиттэр. ¹⁵ Кэпсэтэ-кэпсэтэ баран истэктэринэ, гинилэргэ Иисус кыттынан барсыбат. ¹⁶ Ол киһилэр карактара көрбөт көрдүк буолбуттар, ол иinin Гинини тайбатактар. ¹⁷ Иисус гинилэртэн ыйыппыт:

— Туок туһунан эңиги кэпсэтэгит, туоктан һанааргыыгыт?

¹⁸ Биир Клеопа ааттаак киһи диэбит:

— Эн, бадага, Иерусалимча һаңардын кэллиң, ол иин туок буолбутун бу қүннэргэ билбеккин?

¹⁹ — Туок? — диэн Иисус ыйыппыт.

— Назареттан Иисус туокка түбэспитин туһунан, — диэбиттэр ол киһилэр, — Гини пророк этэ, олус қүс-тээк үлэгэ даа, Таңара туһугар, киһилэр иннилэригэр даа. ²⁰ Үрдүк агабыттар, биңиги тойотторбут, Гинини һуудтааннар, өлүүгэ биэрбитеттэрэ, кириэс маска катыннан һайан өлөрбүттэрэ. ²¹ Биңиги, Гини Израили босколуога диэн, эрэнэр этибит. Ити буолбутун кэннэ үс күн ааста. ²² Өссүө һорок дъактаттар одуургаттылар. Гинилэр эрдэ һарсиарда иньэ буоругар барбыттара, ²³ онно Гинини булбатактара. Төннөн кэлэннэр, кайдак ангеллары көрбүттэрин, олор гинилэргэ Гини тыыннаак диэн һаңарбыттарын туһунан кэпсээбитеттэрэ. ²⁴ Һороктар эмиэ иньэ буоругар бааннар, барытын дъактаттар кэпсээбитеттэрин көрдүк булбуттар, ити даа буоллар, онно Иисуһу көрбөтөктөр.

²⁵ Гини олорго һаңарбыт:

— Эһиги олус өйө һуоккут, пророктар урут туогу һурыйбүттарыгар итэгэйбэкkit! ²⁶ Христос Бэйэтин улакан аатын ыларын иннигэр эрэйдэниэк-муңнаныак һуга этэ дуо?

²⁷ Гини Таңара туһунан һурукка һуруллубутун барытын тулқулаппыта, Моисейтан гытта пророктартан ылан.

²⁸ Кэлэр олокторугар һугаһабыттарыгар, Гини ынтак баар өөрдүк туттубут. ²⁹ Ол киһилэр Гинини токтолпуттар:

— Биһигини гытта буол, күн түспүт, киэхэрдэ. Гини каалбыт. ³⁰ Остоолго олордокторуна, Иисус килиэби ылбыт, Таңарага үнэн бараан, тоһуталаабыт, онтон гинилэргэ үллэртээбит. ³¹ Оччого карактара арыллыбыттар, Гинини таайбыттар; ити даа буоллар, Гини көстүбэт буолбут. ³² Олор һаңарбыттар бэйэ-бэйэлэригэр:

— Ол иин даа һуолга Гини биһигини гытта кэпсэппитигэр, Айыы Һуруйуулары дъүүллэппитигэр һүрэктит таайар өөрдүк этэ?

³³ Олор турбуттар, Иерусалимџа төннүбүттэр. Онтон уон биир үөрэтэр көмөһүттэри, онтон һорок үөрэнээччилэри булбуттар. ³⁴ Ол уон биир киһи гинилэргэ кэпсээбиттэр:

— Ити илэ кирдик! Айыы Тойон тиллибит, Гинини Симон өөрбүт!

³⁵ Онтон кэлэн истэктэринэ, һуолга туок буолбутун кэпсээбиттэр, кайдак Иисуһу, килиэби тоһута турдагына, таайбыттарын.

Тиллибит Иисус үөрэнээччилэригэр көстүүтэ

³⁶ Гинилэр кэпсэтэ турдактарына, Иисус, көстөн кэлэн, һаңарбыт:

— Эйэ буоллун, эһиэкэ. ³⁷ Олор куттананнар, куттуур көһүннэ, дии һанаабыттар. ³⁸ Гини һаңара турбут:

— Туок буолан эһиги ити өөрдүк куттанныгыт? Того эһиги итэгэйбэкkit? ³⁹ Көрүн Мин илиилэрбин, Мин

атактарбын. Бу Мин, Бэйэм! Минигин туппалааң онтон қыңааң. Киини куттуур — этэ даа, оңуога даа һуок буолааччы. Миниэкэ оннук баар.

⁴⁰ Һаңаран бүтэн, илиилэрин, атактарын көллөрбүт.
⁴¹ Онтулара үөрөр үнэннэригэр кайдак да итэгэйбэгтэр, һөгөллөр агай. Оччого Иисус гинилэртэн ыйыппыт:
— Эхиэкэ аһыыр ас баар дую?

⁴² Онтулара Гиниэкэ буспут балыгы биэрбигттэр.
⁴³ Ылан, гинилэр карактарын иннилэригэр һиэбит.

⁴⁴— Ити туунан Мин эхиэкэ һаңарбытым: «Ити баалар эбит мин эхиэкэ урут һаңарбыг һаңаларым, эхигини гытта эрдэппинэ: „Мин туспунан туок һуруулбууга Моисей һокуонугар, пророктар кинигэлэригэр, Псалмоларга“, — аны хитигирдик буолбууга».

⁴⁵— Онтон Гини олор өйдөрүгэр Таңара Һуругун дүүллээтэн арыйбыт.

⁴⁶— Һурууллан турар: Христос өлүөгэ, онтон үүс күнүгээр тиллиэгэ, — Гини дизбит. — ⁴⁷ Гини аатыгар Иерусалимтан тийэ бары дьоннор, буруйдарын билиннэктэринэ, аныыыларын аластаныактара, оччого ырастаныактара, Таңара үөрэгин билиэктэрэ. ⁴⁸ Эхиги барыгыт, итини көрбүттэр, киһилэргэ кэпсиир буолуоккут. ⁴⁹ Мин эхиэкэ, Агам тууга биэриэм дизбитин, ытыям. Ити даа буоллар, эхиги каллаантан күүһү ылыаккытыгар дизэри, гуоратка каалың.

Иисус каллааңуа көтөгүлүүтэ

⁵⁰ Гини олору гуораттан таһаарбыт, Вифания дизэк илпит, илиилэрин көтөгөн турал, гинилэри алгаабыт.

⁵¹ Гинилэри алгыы-алгыы, ыраатан испит, каллааңуа көтөгүлүүт. ⁵² Үөрэнээччилэрэ Гиниэкэ поклуон оксубуттар, үөрөр һанаалаак Иерусалимџа төннүүттэр, ⁵³ онтон Таңара Дъиэтигэр үйэгэ буолаччылар, Таңараны һүрэк һаңаларынан алгаан. Аминь.

Тылдыыт

Агабыттар (священники) – служители Храма в Иерусалиме. Основная роль священника в еврейской религии состояла в принесении жертв Богу. Священниками, согласно Закону, могли быть только потомки Аарона, родного брата Моисея. Священники были разделены на 12 групп, каждая из которых служила в Храме два раза в году по одной неделе.

Биһиллибит, Таңараннан талыллыбыт (Мессия) – по-еврейски это слово означает «помазанный», то есть «избранный Богом»; Божий посланник, приход которого предсказывался в Книгах Закона и Пророков. Во времена Иисуса евреи ждали прихода Мессии и верили, что он освободит их от власти римлян и установит Царство Божие.

Быңыы (обрезание) – отсечение крайней плоти. Согласно условиям завета, заключенного между Богом и еврейским народом на горе Синай, каждый первенец мужского пола должен был пройти через этот обряд. Над новорожденными этот обряд совершался на восьмой день жизни; во времена Иисуса имя давалось ребенку в этот же день.

Веельзевул (Веельзевул) – одно из еврейских названий для дьявола (главы бесов).

Давид (Давид) – самый знаменитый царь Израиля, из племени Иуды. Он был одним из авторов ветхозаветной Книги Псалмов – песен, обращенных к Богу. Стремясь к миру и справедливости, Давид исполнял

Божью волю. В награду за это Бог обещал ему, что его потомки вечно будут израильскими царями. Еврейские пророки предсказывали, что Мессия, который должен праведно царствовать над всем миром, будет потомком Давида.

Давид Уола (Сын Давидов) — так называли Мессию, поскольку, как верили евреи, он должен быть потомком царя Давида.

Зилоттар (зилоты) — по-гречески «ревнители». Еврейская религиозно-политическая группа, которая отличалась особой ревностью в охранении еврейской религии от языческого влияния и пыталась военным путем освободить народ от римской власти. Возможно, что один из 12 апостолов Иисуса, Симон Кананит, ранее принадлежал к этой группе.

Иин — яма.

Иньэ буора — могила.

Киин Уола (Сын Человеческий) — так Иисус часто называет Себя в Евангелиях. О точном значении этого наименования нет единого мнения. С одной стороны, так в книге пророка Даниила в Ветхом Завете называется небесная личность, которой в конце света Бог даст честь, славу и власть. С другой стороны, в еврейском языке это выражение можетзначить просто «человек». Если Иисус употреблял его в этом значении, то хотел подчеркнуть, что во всем подобен людям, прежде всего Своими страданиями и смертью.

Левиттар (левиты) — люди, которые хоть и не были священниками, но помогали в Храме прославлять Бога музыкой, приготовлять животных для жертвы и т. д. Кроме того, они изучали Закон и выступали среди

народа как учителя. Это разрешалось делать только потомкам Левия, родоначальника одного из 12-ти родов (или племен) израильского народа. От его имени и пошло название «левиты».

Нолуок комуйуунут (мытарь) – чиновник из числа местного населения, собиравший в Палестине налоги в казну Римской империи. Евреи презирали мытарей за то, что они сотрудничали с языческой римской властью (такое сотрудничество противоречило Закону). Кроме того, мытари регулярно собирали с населения больше денег, чем они должны были отдать своим начальникам, и оставляли излишки себе.

Өлүннүгү өлөрөр һир (жертвеник) – место, где евреи приносили жертвы, предписанные Законом. Во времена Иисуса животных закалывали на жертвенике во внутреннем дворе Храма, а жертвенные благовония курились на жертвенике непосредственно в храмовом здании.

Пааска (Пасха) – главный еврейский праздник, отмечавшийся в память об освобождении еврейского народа под предводительством Моисея из египетского рабства. Этот праздник отмечался ежегодно в апреле. Для праздничной еды в день Пасхи полагалось специально заколоть ягненка.

Пророктар (пророки) – люди, слышавшие слово Божие и доносящие его до людей. Пророки призывали чтить Бога и выполнять Его волю, любить ближнего, не делать зла. Многие еврейские пророки записывали то, что Бог говорил через них. Во времена Иисуса книги Пророков, в частности Книга Исаии, жившего в VIII веке до Рождества Христова, очень почитались у евреев. Среди пророков, не оставивших книг, наибольшим уважением пользовался Илия, живший

в IX веке до н. э. Он бесстрашно обличал царя, не чтившего Бога, и прославился многими чудесами. Как позднее возвестил людям другой пророк, Малахия, перед концом света Илия должен будет вернуться на землю.

Псалмолар кинигэлэрэ (псалмы) – по-гречески «песни».

Под этим общим названием собрано 150 еврейских религиозных песен, составляющих особую книгу Ветхого Завета. Многие из них выражают благодарение Богу за спасение от гибели, другие описывают Его величие и любовь или же содержат мольбу о помощи.

Саддукеидар (саддукеи) – наиболее влиятельное религиозное течение среди евреев во времена Иисуса. Многие саддукеи входили в Синедрион, среди саддукеев были и первосвященники. Они, как и фарисеи, отличались жестким следованием Закону. Однако, в отличие от фарисеев, саддукеи не почитали другие Священные Книги, в частности, Книги Пророков. Они не верили в воскресение мертвых, потому что в Законе о нем ничего не сказано.

Синагога (Синагога) – здание, в котором евреи собирались каждую субботу для чтения Священных Книг и молитвы. Во времена Иисуса синагоги были в каждом городе, где жили евреи. Во время собрания в синагоге любой его участник мог прочитать отрывок из Священных Книг, а затем обратиться к собравшимся с толкованием прочитанного отрывка или поучением.

Синедрион (Синедрион) – высший еврейский совет, в который входило 70 человек, в большинстве своем имевших непосредственное отношение к религии. Синедрион не только решал политические вопросы, но и выносил судебные приговоры. Во времена Иисуса решения Синедриона имели силу только в том случае,

если их утверждали представители римской власти. Римляне, однако, стремились не оскорблять еврейскую религию и всегда считались с Синедрионом.

Суббота (суббота) – священный день у евреев, который следовало полностью посвящать Богу и в который поэтому запрещалось работать. Новый день недели у евреев начинался с захода солнца, поэтому работать запрещалось с захода солнца в пятницу до захода солнца в субботу. Ко временам Иисуса еврейские учителя Закона составили список тех дел, которые считаются недопустимыми в субботу. По субботам евреи всегда собирались в синагоге для молитвы и чтения Священных Книг.

Нараан – основание, фундамент.

Нимиэркэй – знамение.

Нокуон (Закон) – пять древнейших книг Библии. Эти книги повествуют о сотворении мира, о первых пра-ведниках, слышавших голос Бога и выполнявших Его волю. Далее они рассказывают о происхождении еврейского народа, о том, как Бог освободил его из рабства в Египте и дал ему землю Палестины. Кроме того, в этих книгах содержатся повеления, которые Бог в древности дал еврейскому народу, – 10 главных повелений, множество правил, касающихся обрядов и общественной жизни. Именно поэтому все пять книг были известны под общим названием «Закон». В еврейской религии Закон был самой почитаемой книгой, точное соблюдений всех изложенных в ней правил было строго обязательным. Поскольку основные повеления, содержащиеся в Законе, Бог передал через Моисея, который по воле Бога вывел евреев из Египта, эта книга часто называлась «Законом Моисеевым».

Ҍокуону билэр киһилэр, кинигэһиттэр (законники, книжники) – люди, хорошо знавшие Закон и объяснявшие его. Во времена Иисуса они представляли собой относительно небольшую группу, которая пользовалась большим уважением среди евреев.

Һорук, камнаһыт – слуга.

Һылаакы – деревянная кормушка для животных.

Һылык – предсказание.

Таңара Дыиэтэ (Храм) – священное здание в Иерусалиме. Только там евреи совершали жертвоприношения, а также собирались в дни праздников. Впервые Храм был построен в X веке до н. э. знаменитым еврейским царем Соломоном. Храм, который существовал во времена Иисуса, был построен еврейским царем Иродом Великим. Здание Храма было окружено галереями, которые разделяли окружавшее его пространство на несколько дворов (см. схему на с. 111). Галереи Храма были местом, где обычно собиралось большое количество людей. Как и предсказывал Иисус, вскоре после Его Воскресения, в 70 году н. э., Храм был разрушен римлянами и с тех пор не восстанавливался.

Туой – праздничное угождение.

Үллүбэттэк Килиәптэр ааттаак таңара күнэ (Праздник опресноков) – праздник, отмечаемый в течение 7 дней после Пасхи. В течение этого праздника разрешалось есть только пресный хлеб, выпекаемый в виде тонких лепешек.

Үрдүк агабыттар (первосвященники) – наиболее влиятельные еврейские священники, имевшие политический вес. Многие первосвященники входили в Синедрион. Во времена Иисуса почти все они происходили из нескольких знатных семейств.

Фарисейдар (фарисеи) – религиозное течение среди евреев во времена Иисуса. Фарисеев отличало очень строгое следование всем, даже второстепенным требованиям Закона. Они пользовались большим уважением в народе и сами очень гордились своей религиозностью и строгостью нравов.

**Лукаттан Үөрүүлээк Ҕурак
(Евангелие от Луки на долганском языке)**

НИУ Институт перевода Библии
Лицензия № 01271 от 22.03.2000
101000 Россия, Москва, Главпочтамт, а/я 360

Подписано в печать 24.09.2002.
Формат 84×108 1/32. Печать офсетная. Усл. печ. л. 5,88.
Тираж 2000 экз. Заказ №

Отпечатано с готовых диапозитивов
в типографии «Принткорп»
ЛП № 347 от 11.05.1999
220141 г. Минск, Староборисовский тракт, 40